

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TETOVÁNÍ A JEHO VÝZNAM V NÁBOŽENSTVÍ

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Břichcínová, Th.D.

Autor práce: Ing. Lucie Necudová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 3.

2020

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 30. 6. 2020

.....

Podpis studentky

*Děkuji vedoucí této práce, paní doktorce Kateřině Břichcínové,
za čas a ochotu, kterou této práci věnovala.*

*Děkuji všem, kteří věřili,
přestože já jsem někdy pochybovala.*

*Děkuji našemu překrásnému světu,
všem jeho kulturám a národům,
které mne neustále nepřestávají udivovat svou krásou.*

„Není na světě dokonalé krásy, jež by v sobě nenesla také podivnost.“

Sir Francis Bacon

Obsah

Úvod.....	- 7 -
1. Tetování	- 9 -
1.1 Co je tetování.....	- 9 -
1.1.1 Jak vzniká tetování	- 11 -
1.1.2 Detetuace	- 14 -
1.1.3 Permanentní tetování	- 15 -
1.1.4 Alternativní způsoby „tetování“	- 15 -
1.2 Funkce tetování	- 16 -
1.2.1 Funkce rituální	- 17 -
1.2.2 Funkce estetická, dekorativní a erotická.....	- 18 -
1.2.3 Funkce magicko-náboženská.....	- 19 -
1.2.4 Funkce léčebně-preventivní.....	- 20 -
1.2.5 Funkce komunikační a identifikační.....	- 21 -
1.2.6 Funkce sociálně-skupinová.....	- 23 -
1.2.7 Funkce statutárně-hierarchická.....	- 24 -
1.2.8 Funkce individualizační.....	- 25 -
1.3 Historie tetování a významné etnografické oblasti	- 25 -
1.3.1 Pravěk a nejstarší nálezy.....	- 26 -
1.3.2 Evropa.....	- 27 -
1.3.3 Rostoucí obliba tetování ve světě	- 28 -
1.3.4 Oceánie a Austrálie.....	- 31 -
1.3.5 Asie	- 35 -
1.3.6 Amerika	- 39 -
1.3.7 Arktické oblasti.....	- 42 -
1.3.8 Afrika.....	- 42 -
1.4 Motivace k tetování	- 43 -
1.5 Závislost na tetování (?)	- 44 -
1.6 Rizika spojená s tetováním.....	- 47 -
1.7 Tetování z pohledu legislativy.....	- 48 -
1.8 Budoucnost (v) tetování	- 49 -
2. Význam tetování v náboženství.....	- 51 -
2.1 Definice náboženství	- 51 -
2.2 Náboženství a jejich vztah k tetování.....	- 52 -
2.2.1 Judaismus a křesťanství.....	- 52 -
2.2.1.1 Tetování v judaismu a křesťanství.....	- 54 -
2.2.1.2 Symboly spojené s křesťanstvím	- 58 -
2.2.2 Islám	- 60 -
2.2.2.1 Tetování v islámu	- 60 -
2.2.3 Hinduismus	- 62 -
2.2.3.1 Tetování v hinduismu	- 63 -
2.2.4 Buddhismus	- 64 -
2.2.4.1 Tetování v buddhismu	- 65 -
2.2.5 Vybraná východoasijská náboženství (konfucianismus, taoismus).....	- 66 -
2.2.5.1 Tetování v konfucianismu a taoismu.....	- 67 -
2.2.6 Animismus.....	- 67 -
2.2.6.1 Tetování a animistická náboženství.....	- 68 -

2.2.7 Shrnutí.....	- 68 -
Závěr	- 70 -
Zdroje.....	- 73 -
Zdroje obrázků.....	- 79 -
Přílohy.....	- 82 -
Abstrakt.....	- 91 -
Abstract.....	- 92 -

Úvod

„Tělo bylo a je používáno jako projekční plátno a artefakt od nepaměti a pravděpodobně tomu ani nikdy nebude jinak. Jde o kulturní univerzálii, které je třeba věnovat pozornost především proto, že skrývá mnoho konsekvencí důležitých pro pochopení lidského jedince, lokálních kultur, ba dokonce celého rodu Homo.“
(Dvořáková 2014: 211)

Někdo jej pyšně vystavuje a jiní litují svého rozhodnutí; některé rozdělují a jiné spojuje; někteří jej obdivují a jiní jej zavrhuje – tetování – způsob zdobení našeho těla, který v nás budí kontroverzi a emoce po celá tisíciletí. Jakkoliv se mnohým může zdát, že je tetování módním výstřelkem naší doby, není tomu tak. Tetování je svázáno s člověkem od jeho prvopočátku. S touto praktikou se můžeme setkat na všech kontinentech. Tetování je nezczitelnou výpovědí o nás samotných, společnosti, či době, ve které žijeme. Člověka vždy vedla touha ozdobit si svá těla, a nejen to, ale provedením tetování, také člověk prokazoval svou statečnost skrze bolest způsobenou během procesu tetování, a tetování také mělo zastrašit nepřítel v boji. Důvodů, proč si nechat zhotovit tetování je nespočet.

Práce se snaží popsat fenomén tetování a objasnit jeho význam v náboženství. Toto téma, spojení tetování a náboženství, je v současné době aktuální, neboť je tetování velmi oblíbené a většina světové populace se hlásí k nějaké víře.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části. První část se zabývá tetováním samotným. Je zde nastíněno několik pohledů z různých vědeckých oborů (antropologie, etnologie, etnografie, historie, sociologie a psychologie), aby byl pohled na tetování, pokud možno, co nejucelenější. Dále jsem se také zabývala otázkou motivace, která nás vede k tomu, abychom si nechali zhotovit tetování a hypotézou, zda je možné si vypěstovat závislost na tetování.

Druhá část práce krátce popisuje jednotlivé náboženské systémy (judaismus, křesťanství, islám, hinduismus, buddhismus, konfucianismus a taoismus) a na základě dostupné literatury hledá jejich vztah k tetování. V závěru jsou shrnuty poznatky o tetování a náhledu jednotlivých náboženství na ně.

Práce je teoretického charakteru a podklady pro ni byly čerpány z odborných článků a literatury týkající se problematiky tetování a náboženství.

1. Tetování

1.1 Co je tetování

Bodyart, neboli tělesné zdobení je jistá umělecká forma, kdy zdobíme své tělo. Při zdobení může dojít k tělesné modifikaci. Pro termín tělesná modifikace jsou důležité tyto aspekty: tělo je záměrně měněno, byl na něm vykonán invazivní zákrok, který nebyl medicínského charakteru a nepatří k běžným společenským praktikám. (srov. Dudziaková 2014) Naše postmoderní společnost nám dnes již nenabízí rituály spojené s tělesnou modifikací, jako je tomu u přírodních národů¹. Výjimkou z tělesných modifikací, které se běžně provádějí, je propichování uší a nasazování náušniček holčičkám. Nasazování náušniček je oblíbené u většiny kultur po celém světě. Jako další příklad tělesné modifikace může být obřízka u chlapců z náboženských důvodů. (Dvořáková 2014)

Tělesných modifikací² je nespočet, patří sem například tetování, skarifikace (zjizvování kůže), kupírování uší, roztahování ušního boltce, podkožní implantáty, pilování zubů, věšení se za kůži na háky (na zádech, kolenou, bříše) a různé druhy piercingů (šperky propichující tělo), které je možno aplikovat kdekoliv na těle. (Fiksa 2009)

Zdobení těla doprovází lidstvo od samého počátku. To je patrné z mnoha archeologických nálezů. *Venuše z Hohle Fels* je soška ženské postavy vyřezána z mamutí kosti, která má na sobě rýhy zdobící celé tělo. Stáří sošky se datuje 35 000 let př. n. l. Dalším nalezeným artefaktem je soška *Lví dáma*, která má rovněž po svém těle vrypy. Soška byla nalezena v německé jeskyni a je stará přibližně 32 000 let. (srov. Rychlík 2014) Zdobení těla jsou také vyobrazena na sochách *dogu* z Japonska, které mají na svých tvářích obrazce připomínající tetování. Stáří těchto soch je odhadováno až na 12 000 let. (Fiksa 2009)

Všeobecná encyklopedie (1998a: 390–391) definuje „tetování (též tetováž, tatuatio) – pigmentace kůže nebo sliznice, která vzniká poraněním nebo úmyslným vpravením

¹ Názvosloví *přírodní národy* je převzato od sociálního a kulturního antropologa Zdeňka Justoně, který tímto termínem označuje tzv. primitivní národy, nebo preliterární společnosti.

² V širším slova smyslu lze říci, že mezi tělesné modifikace patří i oblékání, úprava vlasů, dodržování diety, posilování, čímž měníme, modifikujeme, své tělo (srov. Dudziaková 2014).

pigmentu do tkáně; antropologie ozdobné tetování se provádí čínskou tuší nebo minerálními barvivy (okrem, rumělkou) např. z důvodu esoterických, magických náboženství, sociální (vyjadřuje příslušnost k určité profesi, subkultuře, generaci), popř. označuje kmenovou příslušnost (u některých přírodních národů). Rozlišuje se tetování černobílé, polychromové a jizvové; b) zemědělství, veterinární lékařství označení hospodářských zvířat nebo registrace chovných jedinců (čistokrevných linií psů, koní apod.). Provádí se většinou na kůži ve vnitřním boltci nebo ve slabinách zvířete“.

Ottův slovník naučný (1906: 295) vymezuje tetování (též tetovování, tatuování) jako „zvyk rozšířený téměř u všech národů, který záleží v tom, že lidská kůže ozdobuje se výkresy rázu ornamentálního nebo symbolického způsobem tímto: ostrým nástrojem provádějí se do kůže zářezy nebo body jež spojují se ve výkres, který pak natře se barvou pokud možno trvalou“.

Vědci z mnoha oblastí, archeologie, antropologie či historie, se snažili vytvořit jasnou teorii o tetování, jeho vzniku a rozšíření. Této teorie však nelze dosáhnout díky kulturním rozdílnostem. Podobnosti v tetovacích technikách a vzorech jsou spíše součtem podmínek, které sdílí všechna lidská společenství. Mezi tyto podmínky patří touha se zdobit (i trvale), zvýraznit se a současně se odlišit. Právě tetování, vpravení inkoustu pod kůži, je jedním z možných způsobů, jak se *tím* odlišným stát. Tetování může mít i jiné funkce, které jsou však většinou spojené s onou kulturou. Tetování může být součástí určitého rituálu, sloužit coby ochrana jeho nositel, ukazovat společenské postavení, nebo mít magickou funkci. Ale má také sociální aspekt: vnímání toho, jak nás ostatní posuzují. Kdyby ostatní přestali tetování hodnotit, začalo by pozbývat jeho významu. (srov. Rychlík 2005)

Výraz *tetování* se do našeho slovníku vepsal díky anglickému cestovateli Jamesovi Cookovi, který jej popsal ve svém deníku z cesty kolem světa v roce 1769. Jako první popsal tetování na Tahiti, kde je místními obyvateli nazýváno *tatau*. Tento výraz v místním jazyce znamená „označovat“. Podobně je tomu i u samojského slova *tautau*, které lze přeložit slovem „kreslit“. Z etymologického hlediska je těmto výrazů blízko i malajské slovo *tatu*, které znamená „rána“. Později anglický jazyk přeměnil na slovo *tattoo*, jak jej známe dnes. (srov. Rychlík 2005)

Oceánský lingvista G. B. Milner však poukazuje na rozdíl významu tetování na ostrovech Samoi. Pojem *tatau*³ platí pouze pro mužské tetování. Ženské tetování se zde nazývá *malu*. Mužské tetování je rozsáhlé a je děláno i na velmi citlivých místech. Vzor tetování se nazývá *pe'a mutu*. Toto tetování je pro muže velmi důležitou událostí a zkouškou. Nedokončením tetování mohl být muž vystaven veřejnému posměšku. Ženské tetování nebylo tak rozsáhlé a jeho zhotovování nepůsobilo tak intenzivní bolest. Zajímavé je, že na nedalekém ostrově Fidži měly ženy tetování podobné tomu mužskému jako na Samoi. (Milner 1973)

Na tetování lze vztáhnout jednu poučku ze sociální antropologie a to, že čím více je daná činnost rozšířenější, tím je starší. A právě tetování je celosvětově rozšířenou záležitostí, s níž je lidstvo spojováno již od pravěkých dob. (Ferguson *et* Procterová 1998) Mezi oblasti, kde je tetování velmi rozšířené se silnou tradicí patří Oceánie nebo Nový Zéland. Naopak nikdy nebylo významně rozšířeno v Číně, kde jej pokládali za barbarský zvyk. (Rychlík 2014)

1.1.1 Jak vzniká tetování

*„Dobré tetování není levné a levné tetování není dobré.“
Anonym*

Tetování vzniká vpravením barvy ostrým předmětem pod kůži a je trvalé (obrázek č. 1). Lidská kůže je složitý orgán, který má za úkol bránit vnitřní prostředí těla od vnějšího světa. Skládá se ze tří vrstev: pokožka, škára a podkožní vazivo. Tetovací barva je zachycena ve škáře, kde jsou uloženy vlasové kořínky, nervová zakončení, žíly a cévy. Kůže u dospělého člověka zaujímá přibližně 1,85 m². Pokožka se obnovuje každý měsíc. (Hamingson 2010)

Při tetování tělo vnímá barvu jako cizí předmět. Ve chvíli, kdy je kůže narušena tetovací jehlou, aktivuje tělo svůj obranný systém. Na poraněné místo jsou dopraveny lymfocyty, ale pro ty jsou pigmentové částice tetovací barvy příliš složité. Proto se do daného místa dostaví jiný typ bílých krvinek – makrofágy, které se snaží pigment pohltnout. Když makrofágy rozpoznají, že barvivo není toxické, ale je anorganického původu, obalí částice pigmentu a izolují je od okolního prostředí. Barvivo tak zůstane

³ Zdroje uvádějí různá označení: *tautau* a *tatau*. Důvod může být čistě fonetický. Sama samojská abeceda má jen 22 písmen.

v kůži napořád a nedojde k jeho vyplavení, ani zničení. (srov. Hamingson 2010) Inkoust se při tetování vpichuje 1 milimetr pod kůži (srov. Meyline 2018).

Dnešní moderní barvy určené k tetování, se skládají z inertních solí nebo oxidů kovů a nosného roztoku, kterým většinou bývá voda, glycerin nebo líh. Tradiční tetovací barvy jsou založeny na principu využívání uhlíku. Často je tetování prováděno uhelným mourem, který vznikne spálením živočišného tuku, nebo sazemi. Pigment je rozpuštěn v nosné látce, kterou může být například voda, moč, šťáva z cukrové třtiny. Dále se do tetovací barvy přidávají různé látky, které posilují magický a ochranný účinek celé tetováže. (Hamingson 2010) Například v Iráku se pro tyto důvody do tetovací směsi přidávalo mateřské mléko, ale jen od ženy, která kojí dceru (srov. Smeaton 1937).

Protože má lidská kůže za účel chránit tělo, je dosti pevná a odolná, proto náčiní potřebné k tetování musí být ostré. U domorodých kmenů k tetování sloužily lastury, kosti, slonovina, jehly, dřevo a kov. (Hamingson 2010) A tetováž byla prováděna ručně. Dnes se v západním světě většinou dělá pomocí tetovacího strojku, který si nechal Samuel F. O'Reilly patentovat v roce 1891. (Dvořáková 2014) Strojek byl sestaven na principu Edisonova elektrického pera, které sloužilo k vyšívání podpisů na látku (Rychlík 2014). Tetovací strojek provede až 3 500 vpichů za minutu (Meyline 2018).

Ruční tetování se provádělo třemi technikami: *vpichováním*, kdy se kůže propíchla, byly do ní udělány malé dírky, do kterých byl nanášen inkoust. Tato metoda se používala v Evropě, Sibiři, Středním východě, u amerických Indiánů a v některých zemích Jihovýchodní Asie. Na tomto principu je dnes založeno tetování pomocí tetovacího strojku. Technikou *poklepávání*, kdy je na tyčkovitý nástroj, na jehož konci je hřebínek, poklepáváno. Hřebínek byl namočen do tetovacího inkoustu a do tyčky bylo poklepnuto. Tato technika je značně bolestivější a často při ní docházelo k otravě krve. Technika byla hojně používána v Polynésii, včetně maorského tetování *moka*. Poslední technikou je *šití*. Tuto metodu používali Inuité (Rush 2005), kteří ji zřejmě přinesli s sebou až do Jižní Ameriky (Rychlík 2014). Načerněná příze od sazí byla prostrčena skrze kůži. Tetovali se výhradně ženy v obličeji a kolem úst (Rush 2005). Metoda je rovněž známá ze starověkého Egypta a Núbie. K tomuto účelu se použila jehla s provázkem nebo šlacha začerněná sazemi. Jehlou byla propíchnuta kůže, ve které byl udělán krátký, ale hluboký steh. Metoda šití se používala k tvorbě linek. (Tassie 2003)

Muži se snaží, aby tetování zdůraznilo jejich mužnost, schopnosti a vlastnosti. Ženy se snaží vybírat takové tetování, které podtrhne jejich ženskost, křehkost, tvar těla. Vybraný motiv také často zrcadlí jejich emoce a spiritualitu. (Hamingson 2010) Motivy květin a zvířat patří k neoblíbenějším. U žen z těchto motivů vedou růže, motýlci nebo kočky. Muži dávají přednost draků, hadům, tygrů a lvům. Tyto motivy se již tetují od dávných dob. U přírodních národů měly motivy těchto zvířat chránit nositele. (Fiksa 2011)

Z míst na těle, která jsou pro tetování neoblíbenější, to jednoznačně jsou, paže, záda a zápěstí. Mezi další oblíbená místa patří hrud', nohy, kotníky a chodidla, břicho, hlava a týl. (Aslam *et* Owen 2013) Ale na našem těle jsou i tabuizovaná místa, jako je hrdlo, hřbet ruky a obličej. Tetování na těchto místech může vzbuzovat odpor či nedůvěru. (Dudziaková 2014) Podobně je tomu i u symbolů, které jsou zakázané, například hákové kříže, znak SS. K těmto symbolům se vyjadřuje § 198 trestního zákona – Hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení. Dalšími problematickými, avšak povolenými symboly jsou symboly spojené s komunismem nebo teroristickými organizacemi. (Fiksa 2011)

U mužů jsou oblíbené vzory, které opticky rozšiřují horní část těla (hrudník a ramena) a tím zároveň zužují boky. A vzory zdůrazňující jejich paže. Mužské tetování je často větší, výrazné a vybarvenější. U žen vévodí tetování, která opticky prodlužují ruce a nohy a zvýrazňují křivky. Mezi oblíbená místa patří bedra, kotník, nárt, zápěstí a prsa. Vytetovaný obrázek je světlejší a za použití méně výrazných barev. (srov. Hamingson 2010) Ženy také vyhledávají tetování za kosmetickými účely. Často si nechávají vytetovat na obličej pihu – symbol krásy, také tetováním překrývající jizvy a pigmentová znaménka. (Valenta 2011)

Pigment z tetovací barvy reaguje v kůži na různých částech těla rozdílně. Tetování provedené na loktech, kloubech a nártách časem vybledne. V místech, kde se kůže vrásní, například na vnitřní straně zápěstí a v loketní jamce, se tetování po nějakém čase může rozpít. (srov. Hamingson 2010) Tetováž se špatně provádí v místech s měkkou kůží (oční víčka) a naopak s tvrdou kůží (dlaně, chodidla a prsty). Mezi velmi problematické partie k tetování patří prsní dvorce, kde hrozí i komplikace zdravotního charakteru. Tetování je bolestivý proces, leč je vnímání bolesti individuální. Záleží na místě, kde je tetování prováděno a také na pohlaví, bolest je jinak vnímána u mužů a u žen (obrázek č. 2). (srov. Fiksa 2011)

1.1.2 Detetuace

„Láska přetrvá věky, jenže tetování vydrží ještě o šest měsíců déle.“

Anonym

Detetuace je výraz, který se používá pro odstranění tetování. Až 40 % lidí lituje, že si kdy nechalo udělat tetování. Přičemž muži, ve srovnání s ženami, litují svého tetování častěji. Nejvíce lidí lituje jeho zhotovení mezi 16. až 20. rokem života. (Aslam *et* Owen 2013) Teenageři (náctiletí) si své tetování nechávají často vyhotovit z důvodu identifikace s určitou skupinou, jíž jsou součástí, jako přechodový rituál a také jako vyznání lásky (Blair 2007). V tomto období dospívání se každý jedinec hledá a často podléhá rebelii (Fiksa 2011).

Důvodem pro odstranění tetování je často změna pracovního místa, blednutí a rozpíjení se tetování. Metod k odstranění k tetování je několik. Při odstraňování záleží zejména na tom, jaký byl použit pigment, velikosti tetování a jeho stáří. Starší tetování se odstraňuje hůře, než to novější. (srov. Fiksa 2011)

Chirurgická metoda *excision* je vhodná na malá tetování, kdy se naruší povrch kůže skalpelem a rána se poté zašije. Pokud má tetování větší rozměry, část kůže se nahradí kůží z jiné části těla. Větší obrázky lze takto vyřezávat postupně po kouscích. Při *dermabrasionaci* se kůže rozruší a následně je broušena rotujícím abrazním nástrojem. Tato metoda je velice bolestivá. *Salabrasionace* je více jak století stará metoda, kdy se dotyčné místo zmrazí nebo použije lokální anestetikum a na kůži se nanese voda se solí. Rotujícím nástrojem se kůže narušuje. Jak dochází ke krvácení následkem narušování, tak se začíná i odstraňovat pigment z kůže. Tento proces odstraňování tetování se musí několikrát opakovat. V současné době je nejběžnějším způsobem odstraňování tetování pomocí *laseru*. Metoda laseru je bolestivá a předem není jasné, kolikrát se bude muset procedura opakovat. Krátké intenzivní záblesky světla, které pronikají kůží a pohlcují pigment v tetování. Pigment se posléze rozpadne a je odstraněn z těla pomocí imunitního systému (obrázek č. 3). Složitější obrázky se odstraňují postupně. Také žlutý a zelený pigment je stálejší a hůře odstranitelný. (Fiksa 2011)

Další možnou metodou je *cover-up* – překrytí. Současné tetování může být znovu obnoveno. Nebo může být překryto zcela jiným obrázkem. Toto se hodí u tetování zaujímavějších menší plochu. (Fiksa 2011)

1.1.3 Permanentní tetování

Permanentní, neboli dočasné tetování, se provádí většinou za kosmetickou úpravou, tzv. permanentní make-up (obrázek č. 4). Nejčastěji se tetuje obočí, oční linky nebo se zvýrazňují rty. Tetuje se do hloubky v rozmezí 0,3 až 0,5 milimetru pod kůži. Pigment se z kůže po několika letech vyloučí. (Xman.cz et Kolbuch 2009)

Pokud se někdo rozhodne pro zhotovení tetování na principu permanentního make-upu, je velice pravděpodobné, že se pigment z kůže zcela nevyloučí. Nelze během tetování zajistit správnou hloubku vpichů. Když bude barva aplikována hlouběji, tak nemusí dojít k vyplavení pigmentu. Dále se může tetování začít rozpíjet a obrázek měnit svůj tvar. Nevzhledné tetování si pak majitel musí nechat odstranit nebo nechat překrýt jiným. (Xman.cz et Kolbuch 2009)

1.1.4 Alternativní způsoby „tetování“

Nejedná se přímo o trvalé tetování, kdy je pod kůži vpravena barva, ale spíše o dočasnou aplikaci na kůži. Velmi rozšířené a oblíbené je „tetování“ hennou. Henna je barevná pasta, která je získávána z rostliny henovníku bílého (*Lawsonia inermis*), který roste v tropických oblastech Afriky, Asie a Austrálie. Barevný prášek je získán z usušených a rozemletých listů. (Kurray et Lennert 2000)

Mehndi je rituální tradice známá především z Indie a severní Afriky. Ženy si pomocí henny kreslí různé ornamenty na kůži. Ty jim mají přinést štěstí, posílit zdraví, pomoci spojovat duchovní síly, chránit před neštěstím nebo zajistit dlouhé a šťastné manželství. Mehndi se pojí s různými příležitostmi a ceremoniály, např. pohřby, svatby, narození dětí, iniciace dívek a chlapců. Barva na kůži vydrží několik týdnů. (Kurray et Lennert 2000)

Henna neslouží pouze ke zkrášlování těla, pomalované části těla chrání kůži před slunečním zářením, a zároveň henna pomáhá k rychlejší regeneraci narušené kůže a lze z ní připravit nápoj při trávicích obtížích. Také se s její pomocí barví například vlna nebo hedvábí. Ve starém Egyptě byly nalezeny zbytky barvy na rukou a vlasech na mumiiích, které pocházejí z roku 1 200 let před Kristem. (Kurray et Lennert 2000)

Dnes je možné si vybrat ze široké škály barev, které jsou určeny k malování na kůži. Stejně tak lze zakoupit speciální obtisky na kůži, lepidla, třpytky či kamínky, kterými si můžeme své tělo dočasně, na pár dní, ozdobit. (Meyline 2018)

1.2 Funkce tetování

„Ukaž mi člověka s tetováním a já ti ukážu člověka se zajímavou minulostí.“
Jack London

Výčet funkcí a významů tetování je takřka nekonečný. Stejně tak, jako je jedinečnost a původ každého tetování. Tetování s sebou nese výpověď o jeho nositeli. Jeho význam může být psychologický, praktický nebo se mohou oba významy vzájemně překrývat. Může zobrazovat významnou životní událost, niterný stav (lásku, nenávisť, chuť po pomstě). Tetování vyjadřují politickou nebo náboženskou příslušnost. Ukazují společenský status, příslušnost k jisté skupině, či vykonané skutky jeho nositele (např. usmrcení nepřítele). Známá jsou také tetování, která chrání jeho majitele před zlými duchy. (srov. Rychlík 2005)

Není však tetování jako tetování. Někteří autoři spatřují rozdíl mezi slovním spojením *mít tetování* a *být potetován*. Lidé, kteří mají tetování, mají často jedno nebo dvě. Tetování jsou osobního charakteru a jsou umístěna na méně viditelných či skrytých místech. Zatímco potetovaní lidé mají mnoho tetování. Tetování jsou velká, barevná a umístěná na viditelných místech a jejich význam, není tak hluboký jako u lidí, kteří mají tetování. (Johnson 2006)

Britská antropoložka A. W. Buckland ve svém článku o tetování z roku 1888 také řadí zjizvování (*skarifikaci*) jako druh tetování, které vzniká řezáním do kůže, ale bez přidaného inkoustu. O tomto druhu tetování se domnívá, že je starší než *klasické* tetování, tedy, vpravování pigmentu pod kůži pomocí vpichů jehel nebo jiných ostrých předmětů. Praktika zjizvování je rozšířena především na africkém kontinentě, Austrálii a několika přilehlých ostrovech. Na Andamanských ostrovech je zjizvování běžnou praktikou, která se provádí dětem kolem osmého roku a je dokončen až v osmnáctém roce jejich života. Dětem se nikdy neprovádí zjizvování na obličeji.

Rychlík (2005) považuje za nejvhodnější rozdělit systematicky funkce do osmi kategorií: rituální, esteticko-erotická, magicko-náboženská, léčebně-preventivní, komunikační a identifikační, sociálně-skupinová, statutárně-hierarchická a individualizační. Přičemž nelze jasně vymezit každou funkci zvlášť. Funkce se vzájemně překrývají a doplňují.

1.2.1 Funkce rituální

S touto funkcí jsou spojovány *iniciace* (tzv. přechodové rituály). Iniciační rituály hrají důležitou roli u přírodních národů. Při těchto rituálech prochází jedinec jistou změnou, nejčastěji opouští své dětství a stává se dospělým. Při rituálech může být tělo pomalováno barvami, potetováno, zjizveno či na něm vykonán nějaký bolestivý zákrok⁴. Zjizvování a tatutáž byla jakýmsi „testem imunitní zdatnosti“. Zjizvená pokožka byla vystavena infekcím a parazitům, kterým se musela ubránit. Po překonání těchto obtíží bez úhony se jedinec stal velmi žádaným pro společnost. (srov. Rychlík 2005) Tohoto názoru je i mnoho kulturních antropologů. Schopnost snést tatutáž je výpovědí pevného zdraví a dobré funkce imunitního systému. (Hemingson 2010)

Francouzský etnolog A. van Gennep popisuje tři části přechodového rituálu. V první fázi nastává odloučení od minulého stavu (*prreliminarita*), pak nastává fáze prahovosti (pomezí) a poslední fází je přijetí (*postliminarita*), tak byl jedinec „znovuzrozen“ a mohl být přijat do společnosti. Právě tetování, které prodělal, na něm zanechalo nesmazatelnou stopu, a které ho přiřadilo ke skupině. Iniciační tetování se provádí například u dívek, ze kterých se stávají ženy u inuitských (eskymáckých) kmenů. Nebo u mužů, jako výraz dospělosti v mnoha polynéských kulturách. (srov. Rychlík 2005)

Tyto iniciační rituály jsou také spojeny s velkou bolestí, která byla hodnocena jako velká statečnost a odvaha⁵. Ve Francouzské Polynésii byli mladí muži bez tetování považováni za děti, dokud nepodstoupili tetování. Podobně tomu bylo na ostrovech Samoa, kde se každý chlapec, který dosáhl šestnácti let, musel nechat tetovat, aby byl

⁴ Zejména v Africe patří mezi iniciační rituály *excize* (forma ženské obřízky, kdy se odstraní poštěvácěk), *circumcize* (naříznutí nebo odstranění předkožky na mužském pohlavním údu; často využívaná k rozlišování etnických skupin Austrálců), *incize* (naříznutí nebo rozříznutí, druh obřízky) a *infibulace* (zašití pohlavních orgánů, sešití stydkých pysků u žen nebo protažení drátku skrz předkožku nad žaludem u mužů, tento postup měl zajistit zdrženlivost). (srov. Rychlík 2005)

⁵ Jsou známy zprávy cestovatelů a misionářů o velmi silných jedincích. Jeden panovník Tonga ukázal svou odolnost vůči bolesti tetováním na celém žaludu svého pyje. (srov. Rychlík 2005)

uznán za muže. (Rychlík 2005) Mladá žena, která se nedokázala nechat tetovat, byla považována za nezpůsobilou k přivádění dětí na svět (Watkins 2011).

1.2.2 Funkce estetická, dekorativní a erotická

V dnešní době je tato funkce tetování pro nás právě jedna z těch nejdůležitější. Je poháněná touhou zdobit sebe sama a dodat tělu nevšední krásu. Obdobnou funkci má i tetování *moko* rozšířené u Maorů na Novém Zélandě, kdy má lícní tetování zstrašovat a nahánět nepříteli strach v boji, narušovat obrys tváře, a tak být lépe maskován a mužům dodávat velký pocit sebejistoty. I sám Charles Darwin, který navštívil Nový Zéland v roce 1835, poznamenal, že díky tetování mají místní obyvatelé nepříjemný výraz v obličeji, který mate a uvádí člověka do rozpaků. Sociální antropolog Sir Edward Burnett Taylor přirovnával tetování ke zdobení kyjů a člunů u Maorů. Také poznamenal fakt, že u místních žen bylo pokládáno za hanbu, když neměla řádně tetovaná ústa. Přesto maorské tetování mající efekt odradit nepřítele, je spíše ojedinělá funkce, kterou vlastník tetování na svém těle nese. Pro mnoho kmenů je stále hlavní funkcí ozvláštnění, vyzdvihnutí neobyčejné krásy těla a jeho erotické přitažlivosti. S tímto estetickým a erotickým účelem tetování se setkáváme i v dnešní době. (Rychlík 2005)

Z místa na těle, kde je tetování umístěno, můžeme vyčíst, jaké tělní partie muži na ženách považují za krásná (např. pozadí, břicho, podbřišek, ňadra). Podobně je tomu i u mužů, kteří se nechávají tetovat na místa, která zdůrazňují jejich maskulinitu a sílu. Tetování je tedy prostředkem, který slouží k zvýraznění ženskosti a mužnosti, jak již bylo řečeno. Ne všechna tetování mohou být na první pohled viditelná a upoutat naši pozornost. Některá mohou být důmyslně skryta pod oděvem a v ten pravý čas odhalena, čím daná osoba získává na atraktivitě. (Rychlík 2005) *Hikoni* je označení pro tetování, které měly haitské ženy. Tetování výhradně sloužilo ke svádění náčelníka (Fiksa 2009).

Sebezkrášlování pomocí tetování slouží podobně jako barevná ozdobná peří u ptáků, které hraje hlavní roli v sexuálním výběru partnera. Na základě počítačových simulací, kdy bylo mužům uměle *uděláno* tetování, byla hodnocena jejich atraktivita. Z výsledků jasně vyšlo, že ženy považují potetované muže za zdravější. Dále byli potetovaní muži shledáni jako více dominantnější, a to pro obě hodnotící pohlaví. (Lynn *et al.* 2016)

Stari japonští tatěři byli označováni jako *horiové*. Horiové vytvářeli tetování dekorativní povahy. Pro tyto dekorační účely využívali pestré motivy, které

vyobrazovaly květina a zvířata. Jako jedni z prvních vytvářeli tetování, které pokrývalo i celé tělo. Jejich odkaz přetrval do dnešní doby, kdy se jejich rozsáhlá tetování vyznačují zářivými barvami a trojrozměrnými efekty. (Watkins 2011)

Ženy na ostrově Borneo měly na pažích tetování, které vypadlo jako krajkové rukavice. U obyvatel Samoy bylo zvykem mít tetování od pasu ke kolenům, které připomínalo kalhoty. (Rychlík 2005) U žen nalezneme drobnější tetování, než u mužů. Jejich tetování se rovněž podobá krajce. (Watkins 2011)

1.2.3 Funkce magicko-náboženská

U přírodních národů tato funkce tetování hraje důležitou roli. Tetování v sobě spojuje homeopatickou magii (zákon podobnosti) a kontaktní magii (zákon doteku). (Rychlík 2005) Princip homeopatické magie, je že podobné vytváří podobné. Tedy, pokud chceme zranit či zničit nepřítele, zraníme či zničíme jeho zpodobnění⁶. Základem kontaktní magie je představa, že věci, které byly jednou spojeny, zůstávají spojeny i poté, co byly od sebe odděleny. Cokoliv se stane jedné věci, to působí na věc druhou. Příkladem kontaktní magie je pouto, které existuje mezi člověkem a nějakou jeho částí, která je z něj oddělena, např. vlasy, nehty⁷. (Frazer 1994)

Symbolická tetování napodobují ochranná božstva, dodávají nositeli zvláštní schopnosti nebo jej chrání před nebezpečím. Magie a náboženství jsou způsob, jak jednat a zacházet s nadpřirozenem. Náboženství podporuje spojení s nadpřirozeným světem a magie k ovládní používá své techniky. (Rychlík 2005)

Indiáni kmene Matsese v Peru věří, že tetování na jejich obličejích, které je podobné jaguářímu vzoru, jim propůjčí sílu a lovecké schopnosti jaguára (srov. Rychlík 2005). Myanmarští⁸ rybáři měli nohy velmi hustě potetované obrázky hadů, draků a mýtického stvoření *rakšasa*, které na sebe mohlo brát podobu supa nebo psa. Tímto tetováním si chtěli naklonit všechny hady a krokodýly, kteří pro rybáře představovali velké riziko při lovu. (srov. Watkins 2011) Příslušníci Inuitských kmenů si kolem úst nechávali vytetovat například mroží kly, nebo tečky, které symbolizovaly zabijácké velryby. U Inuitů a původních obyvatel Ameriky je tento druh kontaktní magie silně

⁶ Indiáni věří, že když vláčejí figuru po zemi, nebo jí propichují, představující nějakou osobu, způsobí té osobě odpovídající zranění, jaké udělali na figuře (Frazer 1994).

⁷ Kmeny v západní Austrálii věří, že člověk je dobrý či špatný plavec, podle toho, zda jeho matka při porodu hodila pupeční šňůrou do vody (Frazer 1994).

⁸ Myanmar je název pro stát Barma, který se již používá od roku 1989. Od roku 2011 je celý oficiální název státu Svazová republika Myanmar. (Richmond *et al.* 2014)

zastoupen v jejich kulturách. Snažili se připodobnit žádoucí schopnosti zvířat. Na Havaji se tetují vhodné obrazce při speciálním obřadu, to celé má zajistit ochranu válečníků při boji. Velmi rozšíření je také tetování, které má funkci amuletu a talismanu. (Rychlík 2005) Mořeplavci věřili, že pokud budou mít na jedné noze tetování s kohoutem a na druhé s prasetem, budou tak chráněni na moři před utonutím (Post 1968).

S magicko-náboženskou funkcí je také spojená pověřivost. Obyvatelé na ostrovech Fidži věří, že pokud zemře žena a během života jí nebylo uděláno tetování, bude po smrti napadána jinými ženami, kterým bude muset sloužit. Podobně je tomu u žen na ostrově Borneo, kterým se dostane po smrti zásluh, podle četnosti tetování na těle. V Nepálu je potřebné mít tetování během života, neboť jej v posmrtném životě může prodat v ráji. (srov. Rychlík 2005)

S náboženstvím se také pojí víra, která je právě často znázorňovaná pomocí tetování. Toto tetování zobrazující božstva je časté u náboženských skupin. Tato funkce se rovněž dělí s funkcí sociálně-skupinovou. Tetování se jménem Ježíše Krista nebo křížky, bylo velmi rozšířené mezi prvními křesťany. Mezi tetovanými znaky nalezneme: IXΘΥΣ⁹, a s tím spojené vyobrazení ryby, akronymy Boží Syn a Spasitel, portrét Ježíše a Marie, INRI¹⁰, alfa a omega, nebo symbol kotvy. Tetování, které souviselo s biblickým výkladem, bylo církví zakázáno. (Rychlík 2005) Dnes je tetování s náboženskými motivy oblíbené u fotbalistů (Valenta 2011) a vězňů (Vegrichtová 2016). V Indii si stoupenci Rámovy sekty nechávají potetovat své tělo jeho jménem, včetně hlavy a uší. Toto tetování považují jako nejdůstojnější způsob, jakým uctít jejich božstvo. V moderní společnosti jsou známy příklady pověřivosti vězňů v bývalém SSSR, kteří si na svá těla nechávali tetovat portréty Lenina a Stalina. Věřili tak, že je tetování ochrání před popravou. (srov. Rychlík 2005)

S postupujícím časem se však tato magická funkce tetování ze společnosti vytrácí, ale svůj význam si stále drží v tradičních společnostech (Rychlík 2005).

1.2.4 Funkce léčebně-preventivní

Léčebně-preventivní funkce tetování patří k těm nejstarším a těsně souvisí i s magickou funkcí. Je známo mnoho příkladů z celého světa o víře v léčebné účinky tetování. Ůtzi,

⁹ IXΘΥΣ znamená Ichthys, původem z řeckého slova ryba.

¹⁰ INRI je zkratka z latinského Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum, v českém překladu Ježíš Nazaretský, král Židů.

je přezdívka pro mumii muže nalezeného v Alpách. Tato mumie je nejstarším dochovaným nálezem tetování na člověku. Charakter tetování na jeho těle je nejspíše léčebný, neboť se tetování nalézají kolem kloubů, akupunkturálních bodů a v místech, která mají posílit organismus. Přesněji, tato místa se nalézají kolem bederní páteře, na pravém kolenu, levém lýtku a obou kotnících. Vpichy na jeho kůži obsahovaly uhlí, aby bylo docíleno dlouhodobého dráždění určených bodů. (srov. Rychlík 2005)

Na Borneu mělo tetování prstů a zápěstí chránit před nespočtem chorob. Některé kmeny v Jemenu používali tetování na obličejí a dlaních k přivolání štěstí, zvýšení plodnosti nebo léčbě očních onemocnění. Na světě stále nalezneme oblasti, kde se využívá tetování k léčebným procesům. (Rychlík 2005)

Aškimeg, lze přeložit jako „jedlík syrového masa“, je označení pro Inuity, kteří líží krev vytékající z rány při tetování, ve víře, že má tato krev léčebné účinky. Stejně tak i k lepšímu zraku sloužilo tetování na očních víčkách. Obyvatelé žijící v těchto drsných podmínkách, mezi ně patří i Číňané, věří ve spojitost akupunkturálních bodů a orgánů v těle. U indiánských kmenů v Severní Americe je běžné mít tetování na lících, jako ochrana před bolestí zubů a hlavy. (Rychlík 2005)

1.2.5 Funkce komunikační a identifikační

Tetování funguje i jako nástroj ke komunikaci a jako nonverbální sdělení, které vypovídá o nositeli.

V antickém Řecku a Římě a v dobách starověké Mezopotámie se často užívalo tetování ke stigmatizaci jako forma cejchu, spolu s vypalováním značek. Takto byli označováni zločinci a otroci. Sám filozof Platón byl zastáncem tetování na čele pro vykradače svatyní. Cicero se zmiňuje o trestu za křivé obvinění, *calumnia*, v podobě vyraženého písmene *K*. Spisovatel Gaius Petronius se zmiňuje ve svém díle o nápisech *F* a *FGV* na hlavách uprchlých otroků, což by se dalo popsat jako „Zastavte mě, prchám, a vraťte mě mému pánovi“. V Mezopotámii prováděl zvláštní značkovatel otrockou značku. A na základě Chammurapiho zákonů byla trestanému uřata ruka. (Rychlík 2005)

V pozdním středověku a novověku byli zločinci značeni liliovým květem (*fleur-de-lis*). Ve Francii měli trestanci, kteří byli posláni na nucené práce, tetování *TF* (*travaux forcés*) a galejníci nosili značku *GAL*. Cejchovat rovněž bylo zvykem na britských ostrovech. Tato praktika byla zakázána v roce 1829. Cejchovala se písmena na základě

různých provinění a statutů, např. *V* (vagabond/tulák), *S* (slave/otrok), *F* (fraymaker/rváč). Podobně tomu bylo i v amerických koloniích. Vytetované písmeno *I* značilo toho, *kdo prodává zbraně, prach a střelivo indiánům*, *M* (manslaughter/vrah), *H* (heresy/kacíř), *B* (blasphemy/rouhač) nebo písmeno *F* (forgery/padělatel cenin). Za vlády Marie Terezie v Rakousku-Uhersku měli vyslanci na Sibiř na těle stigma *KAT* (*katorga*), slovo označovalo nucené práce. V roce 1994 se v novinách po světě objevili fotografie čtyř žen sikhského vyznání, kterým bylo na čelo vytetováno paňdžábské slovo *kapsárky*. (srov. Rychlík 2005)

V roce 1932 po únosu dítěte Charlese Lindbergha, letce, který jako první uskutečnil sólový přelet přes Atlantický oceán, mnoho rodičů nechalo tetovat své děti. Po zavedení kartiček se sociálním pojištěním v roce 1936, si lidé nechávali tetovat číslo svého pojištění. (srov. Rychlík 2005)

Známým příkladem z dějin, kdy tetování sloužilo jako tajná zpráva, je příklad řeckého vyslance v Persii Histiaise, který svému otrokovi vyholil hlavu a nechal mu na ni vytetovat tajný vzkaz, že je správný čas na vzpouře proti Dareiovi I. Velikému. Tetování posléze zarostlo vlasy. Po obdržení zprávy opravdu došlo ke vzpouře. Poté se Peršané snažili pokořit vzpurné Řeky, ale bitvu u Marathónu v roce 490 prohráli. (srov. Rychlík 2005)

Polynésané měli tetování, které hovořilo o jedincových závazcích a nárocích vůči kolektivu. Známé jsou také tetování s identifikačními čísly vězňů v nacistických a komunistických koncentračních táborech. Svá komunikační pravidla mají tetování mezi různými subkulturami, skinheady a vězni. Jejich tetování často znevažují státní moc, autority a obsahují tajné kódy. Například písmena *SWP* (Supreme White Power) nosí vytetované bílí rasisté. Také to správné tetování gangu může vést k lepšímu životu ve vězení od ostatních vězňů. A naopak falešné nebo nesprávné může život značně zkomplikovat. (Rychlík 2005) Kriminální tetování, které hlásá určitou příslušnost ke své skupině, se umisťují na dobře viditelné místo na těle. Motivy vyobrazené na tetováních nejsou žádné jednoduché kresbičky. Tetování si člen skupiny musí zasloužit za své skutky. A současně jeho tetování ukazuje na výši postavení. Tetování je tak specifické, že lze jednotlivého člena podle něj identifikovat. Tyto pravidla pro tetování nalezneme u japonské Jakuzy, italské mafie, amerických pouličních gangů, neonacistických komunit nebo ruskojazyčného organizovaného zločinu. (srov. Vegrichtová 2016)

Nejedná se pouze tyto negativní spojitosti s touto funkcí tetování. U přírodních národů může v rámci této komunikační funkce představovat např. pohlavní zdatnost muže, jeho lovecké schopnosti nebo výjimečný čin. V Jižní Americe si ženy zkrášlují nohy pomocí jizev, když porodí jistý počet synů. Velký smutek z úmrtí blízkého člena rodiny se v Polynésii značil určitým tetováním spodního rtu. Podobně tento smutek měl ukazovat useknutý prst u žen na Nové Guineji. Na Havaji četnost a bohatost tetování ukazují na váženost rodokmenu. Protože je tetování trvalé je často užívané jako památka na milovanou osobu. (srov. Rychlík 2005)

1.2.6 Funkce sociálně-skupinová

Každý člověk náleží do jisté skupiny v rámci naší společnosti. A právě tetování je jedním z nejviditelnějších znaků o příslušnosti ke skupině. Ukazuje kmenovou příslušnost, společenskou, profesní nebo náboženskou. Funkcí tetování je se odlišit od *cizího* a ukázat shodu se svojí skupinou. (Rychlík 2005)

Domorodci v Súdánu dětem tetují jména ostatních členů jejich z kmene, aby se odlišili od sousedních etnik. Ženy kmene Karažá nosily znak rodu na tváři. V jiných kmenech v Severní Americe bylo zvykem mít potetovanou bradu, která značila stupeň rodinného stavu. (srov. Rychlík 2005)

Dnes je tetování s touto funkcí nejčastěji rozšířeno mezi členy motorkářských, fotbalových a pouličních gangů (již bylo zmíněno výše). Shodné symboly si nechávají vytetovat členové různých odnoží skinheads, japonské či ruské mafie. Mezi další skupiny, kde jednotlivý členové vyznačují shodným tetováním, jsou elitní vojenské útvary. Podobně tomu bylo v dobách Rakouska-Uherska, kdy někteří vojáci měli na vytetované např. své jméno, odznak, číslo pluku nebo dobu vojenské služby. Toto tetování jim sloužilo i jako svědectví o jejich pospolitosti. Na popkulturní scéně je známé tetování herců fantastické trilogie z Pán Prstenů, kteří si nechali vytetovat symbol elfské runy. (Rychlík 2005)

V dějinách lidstva je nahlíženo na tetování různě. V 19. a 20. století bylo tetování spojeno s kriminalitou. Italský lékař Cesare Lombroso publikoval svou teorii o tzv. zločinném člověku, ve kterém tetování reflektovalo necitlivost zločinců k bolesti. Podobně i Richard Post se ve svém článku *Vztah mezi tetováním a poruchou osobnosti* (1968) snaží nalézt souvislost mezi tetováním a patologickým chováním. Přestože je tetování velmi časté u jedinců, kteří vykazují známky sociálně patologického chování

jako je kriminalita, extrémismus, prostituce, drogová závislost, je to způsobeno spíše prostředím, skupinou, ve kterém jedinci žijí.

Tento status, spojování tetování s kriminalitou či vězení, si tetování udrželo celá léta. I ve 30. letech 20. století naše učebnice kriminální psychologie obsahovala text, který spojoval tetování a zločin. (Rychlík 2005) Přes tento předsudek, několik studií dokázalo, že mezi lidmi s psychickými potížemi, se vyskytuje více lidí mající tetování. Podobně je tomu u lidí, kteří mají problémy s alkoholem a porušují zákon. Je velice pravděpodobné, že toto jednání pochází ze sebepojetí každého jedince a vztahu s prostředím, ve kterém žije, nikoliv s kulturou. U těchto jedinců se často vyskytuje tetování „LOVE & MOM“ [láska a maminka], „I'M REBEL“ [jsem rebel], „I HATE COPS“ [nesnáším fyzly] a jména přítelkyň. (Post 1968) Ovšem, v potaz bychom měli vzít dobu, kdy tyto texty vznikly. U nás i v USA (potažmo v západním světě) tetování nebylo běžnou praktikou u střední vrstvy obyvatelstva, ale spíše okrajovou záležitostí.

1.2.7 Funkce statutárně-hierarchická

Statutárně-hierarchická funkce navazuje a současně se překrývá se sociálně-skupinovou funkcí. V tomto případě tetování poukazuje na společenský status, či jiné postavení ve společnosti. (Rychlík 2005) Van Gennep ve své knize *Přechodové rituály* (1996), uvádí tetování jako jeden z možných rituálů, kterým, jak on sám nazývá, se takto *mrzačený* jedinec odlučuje od ostatních lidí a připojuje se k jisté skupině lidí. Protože ono zmrzačení je již nesmazatelné a nezměnitelné. Dále uvádí příklad z Polynésie, kdy se příslušníci jednotlivých společenských vrstev poznávali podle tetování. Čím bylo tetování složitější a rozsáhlejší, tím měl jeho nositel vyšší hierarchické postavení ve společnosti.

Některé společnosti považují tetování jako důležitý status manželství. Bolest způsobená při vytváření tetování dokazuje, že jsou muži a ženy schopny vstoupit do svazku manželského. Na Markézách jsou vdané ženy tetovány na pravé ruce a levé noze. U Initů je zvykem mít potetovanou bradu a líce. A u některých kmenů dostávaly dívky tetování po první menstruaci, aby se tak odlišily od dětí. V Japonsku mají manželky Ainů tetování kolem úst, které vytváří jakýsi knír. Na Palau byly malé dívky nejprve tetovány dětskými motivy, později v době jejich dospívání jim byla dělána tatutáž kolem genitálií, které spolu s pohlavní zralostí značila i urozenost dívky. Toto tetování bylo nazýváno *telengékel*. Z jižního Pacifiku je dokonce známá zpráva, že

se tamní ženě, která nebyla patřičně potetována, narodilo dítě. Novorozeně se stalo předmětem tabuizace a bylo usmrceno. (srov. Rychlík 2005)

U Maorů na Novém Zélandu ukazovala propracovanost tetování jejich urozenost i místo v jejich sociální hierarchii. Značilo také nějaký významný čin a statečnost. U otroků bylo zakázáno provádět tetování. Dajakové z Bornea (obrázek č. 5) známý jako válečníci a kanibalové mohli mít tetování pouze, když byli úspěšní při lovu lebek. (srov. Rychlík 2005)

Z roku 1663 je známa zpráva, Irokézský náčelník známý jako Nero měl na stehnech šedesát tetování. Každé z těchto tetování představovalo nepřítele, který byl zabit vlastní rukou Nera. Sibiřští Čukčové si mohli nechat vytetovat tečku na pravé zápěstí jako symbol, že zabili nepřítele. Podobně tomu bylo u Kárů v Etiopii, kde se mohl muž nechat zjizvit, když zabil kmenového soka. (srov. Rychlík 2005)

I v dnešní době jsou známi pohnutky k vytvoření tohoto druhu tetování. V roce 1995 byli vyšetřováni elitní američtí vojáci 82. výsadkové divize. Neboť jeden z jejich členů měl na čele vytetovanou černou pavučinu, jako symbol zavraždění černošského páru. Tento druh tetování byl rozšířen mezi členy divizního hnutí skinhead. Jiný status je rozšířen v USA u motorkářských gangů tzv. vlastnická značka. Ženy v gangách mají nad hýžděmi vytetováno „*Property of...*“ [Majetek... *jméno příslušného klubu*]. Tím se ženy stávají společným majetkem. (Rychlík 2005)

1.2.8 Funkce individualizační

Tetování je neoddělitelnou součástí každého jeho nositele. Dnes je tetování symbolem ukazující vlastní jedinečnost, odmítavosti společenských norem a revolty. Tetování odráží naše zájmy, vzpomínky, idoly, rodinné příslušníky, znamení zvěrokruhu či naší profesi. Jedinec se snaží ukázat sebe samu v tom nejsobitějším světle světa. Takovéto tetování má dvě hladiny prožitku: bolest, která zpětně nositeli připomíná onen akt tetování a jako vzpomínka na *něco* nebo *někoho*, kterou daný motiv v sobě ukrývá (obrázek č. 6). (Rychlík 2005)

1.3 Historie tetování a významné etnografické oblasti

Tetování je staré jako lidstvo samo. O tomto faktu svědčí archeologické artefakty nalezené po celém světě. Mezi nejvýznamnější oblasti světa, kde je tetování spojeno s tradičním způsobem života, patří oblast Oceánie. V Evropě se tetování významně

začalo rozšiřovat až se zámořskými objevy. Od 60. let 20. století se zvyšuje oblíbenost tetování po celém světě.

1.3.1 Pravěk a nejstarší nálezy

Nejstarší dochovaný archeologický nález tetování, je mumifikované tělo muže, který dostal přezdívku Ötzi. Tělo bylo pohřbeno pod ledovcem v Alpách, kde bylo přirozeně mumifikováno. Postupným roztáváním ledové krusty se začalo objevovat a v roce 1991 bylo objeveno. Mumifikované tělo se stalo celosvětovou vědeckou senzací, neboť bylo pohřbeno v oblečení i s nástroji, a tak se stalo objektem bádání po celá léta. Pomocí radiokarbonového datování bylo stanoveno, že Ötzi žil 3 370–3 100 let před Kristem. Na jeho těle bylo nalezeno 61 vytetovaných značek. Značky se nalézají na levém zápěstí, v dolní části nohou, trupu a bedrech. Tetování má podobu čárek o tloušťce 1 až 3 mm a délce od 7 do 40 mm. Vzhledem k rozložení tetování na jeho těle, je velký předpoklad, že tetování mělo mít léčebnou funkci. (Deter-Wolf *et al.* 2016) Tetování bylo přesně provedeno v akupunkturálních bodech a místech, jejichž stimulace má posilovat organismus. Dále tetování mohlo mírnit bolest následkem osteoartritidy v oblasti krční páteře, kříže a beder, která byla objevena na rentgenu. (srov. Rychlík 2014)

V Rusku na jihu Sibíře byly nalezeny hrobky, jejichž stáří se odhaduje na 2 500 let. Hrobky ukrývaly těla jezdců, pastevců i s jejich koňmi. Jeden z jezdců, známý pod přezdívkou Pazyrycký jezdec, měl na těle vytetováno 17 motivů. Motivy vyobrazují velkou rybu, kozorožce a fantastická zvířata – jeleny se zobáky a velkými parohy, kočky různých tvarů s křídly nebo ocasem stočeným do spirály. Tetování zřejmě mělo funkci ochrannou a vyobrazená zvířata mohla propůjčovat nositeli jejich vlastnosti a sílu. Nejzajímavější jsou ovšem tetování, která jsou provedena ve stejných místech, jaké měl i Ötzi (obrázek č. 7). Opět se zde nejspíše jedná o terapeutickou funkci, kterou vytetované tečky měly (Rychlík 2014)

Dalším významným místem, kde byly nalezeny zachovalé mumie, je Egypt a Núbie. Zde stojí za zmínku mumie kněžky Imanet, kterou zdobily prsteny, náramky, náhrdelník a měla tmavomodré tetování na břichu, pažích a stehnech. Vzor tetování se skládal z pravidelných řad teček. (Rychlík 2014) Ve starověkém Egyptě byly nalezeny mumie

pouze tetovaných žen, nikoliv mužů. Archeologické nálezy o tetování a skarifikaci u mužů jsou známy až z pozdějších období. (Tassie 2003)

1.3.2 Evropa

Z dob Antiky nenalezneme mnoho spolehlivých důkazů o tetování. Většina svědectví popisuje tetování u cizinců a trestanců. U Thráků¹¹ Hérodotos z Halikarnásů (484–425 př. n. l.) zmiňuje *značení* lidí vysoce postavených a ti neoznačení jsou považováni za osoby nízkého původu. Dalším dokladem o tetování jsou nádoby, na nichž jsou zobrazeni lidé se značkami na rukách a nohách. V této éře bylo pro Řeky a Římany barvení těla a tetování výjimečné. Bylo spojeno jen s otroky a trestanci. Do těchto míst dostalo tetování nejspíše z Persie. (Rychlík 2014)

Galské mince ze 3. a 2. století př. n. l. zobrazují portréty, na kterých mají lidé tetování na tvářích a krcích. Caesar (100–44 př. n. l.) píše ve svých zápiscích z galské války o Piktech¹², kteří se natírají barvivem. Nelze říci, zda se jedná pouze o válečné malování nebo trvalé tetování. Později se Isidor Sevillský (asi 560–636) zmiňuje, že si Piktové vpichují do kůže obrazce, na které pak nanášejí šťávu, která jim rány trvale zbarví. V Dragonby se našla kostěná jehla, na které byly zbytky barev, a jak se zdá, mohla sloužit právě k tetování. Za vlády císaře Valeriána (253–259) byli tetováním cejchováni kriminálníci. Ve 4. století se objevují zmínky o vojenském tetování. V roce 398 se v císařském zákoníku píše, že zbrojníci a vojenští dělníci musí být značeni. Značka byla vytvořena při náboru. (srov. Rychlík 2014)

V Asýrii¹³ bylo tetování běžně praktikováno, jak psal ve svém díle Lúkiános ze Samosaty (asi 120–180). Lidé se tetovali na ruce a krky značku bohyně Atargatis. Křesťané, kteří se prohřešili a byli ocejchováni tetováním, si ze symbolů vytvořili komunitní systém. Jako důkaz své zbožnosti si dále tetovali křížky, nápisy INRI, „rybu“, portréty Ježíše a Marie a další. Toto tetování také mohlo sloužit, kromě vyznání víry, jako ochrana proti zlu. V 5. století Procopius z Gazy zaznamenal, že mají křesťané na zápěstí tetování s křížem a Ježíšovým jménem. Bible zdobení zakazovala a ani církev, jejíž vliv sílil, jej nepodporovala a vnímala jako pohanský zvyk, tak začalo tetování upadat. V Anglii ve středověku bylo tetování považováno za znak

¹¹ Obyvatelé na dnešním území Bulharska a Makedonie.

¹² Obyvatelé Skotska. Jejich jméno je odvozeno z latinského slova – *pictus* [pomalovaný].

¹³ Území v Mezopotámii, dnes území Iráku.

čarodějnictví. Luther ve svém německém překladu Bible (rok 1534) píše, že si lidé nebudou *vbodávati znaky*. (srov. Rychlík 2014)

Tedy, v Evropě nemělo tetování vybudovanou tradici a bylo církví zakázané. Ale od 16. století se začíná tetování objevovat u poutníků do Jeruzaléma. Tetování se dělala na ulici u místních tatérů. Dále si pořizovali tetování křesťanští poutníci, kteří navštívili Loretu v Itálii. Jedinou výjimku nalezneme na Balkáně, kde se dlouhá staletí se tradičně tetovaly ženy náboženskými symboly. Tetování jim prováděly pouze staré zkušené ženy. (srov. Rychlík 2014)

Evropa se začala *dostávat do kontaktu* s tetováním ve druhé polovině 16. století. Do Londýna bylo přivezeno několik původních obyvatel ze zámořských objevů (Giolo z Filipín, Omai z Tahiti nebo Timotiti z Markéz), kteří zde způsobili senzaci a zároveň se stali atrakcí. A o tetování nastal velký zájem, hlavně mezi námořníky, kteří měli zájem o motivy spojené s mořem, plavbou a ženami (např. havajské tanečnice *hula*, nahotinky). Krom zdobení svých těl, mělo tetování i funkci identifikační, když námořník spadl přes palubu, bylo možné ho na základě jeho tetování identifikovat. Navíc, vytetovaný kříž měl přinést i křesťanský pohřeb. (Rychlík 2014)

1.3.3 Rostoucí obliba tetování ve světě

V 19. století se začal těšit velké oblibě cirkus. Cirkusy nabízely nejen klasické představení s klauny a provazochodci, ale také „výstavu“, která ukazovala „něco, co svět neviděl“. Jednou z vystavovaných kuriozit byli právě tetovaní podivíni. Velmi známou atrakcí anglických cirkusů byl Řek, znám pod přezdívkou Princ Konstantin (obrázek č. 8). Na těle měl 388 tetování, které mu byly udělány v Myanmaru. Tetování vyobrazovalo tamní faunu a floru. Princ Konstantin hovořil plyně několika světovými jazyky. Potetovat se nechal nejspíše záměrně, aby se pak mohl nechat vystavovat. Tetování začalo být oblíbenější a oblíbenější. Začaly se hojně tetovat i ženy, které se také začaly vystavovat jako atrakce. Horace Ridler byl majorem britské armády, který se na sklonku života nechal celý potetovat jako zebra. Říkal si Velký Omi a takto potetovaný vystupoval od roku 1934. (srov. Rychlík 2014)

Koncem 19. století, se pyšnil tetováním skoro každý námořník. Toho času bylo v Americe až 90 % námořníků potetovaných. K rychlé oblibě tetování také přispěl

Samuel F. O'Reilly, který si nechal patentovat tetovací strojek v 1891. V roce 1908 americké námořnictvo vydalo zákaz o neslušných tetováních, která mohou být důvodem k nepřijetí do služby. Tak se potenciální zájemci o službu nechávali ve velkém přetetovávat. (Rychlík 2014)

I v USA se cirkusy s lidskými kuriozitami těšily velké oblibě. Phineas T. Barnum v roce 1873 získal do sbírky svých kuriozit jako hlavní hvězdu Prince Konstantina. Princ začal získávat několik potetovaných nástupců a pozadu nezůstaly ani ženy. Mezi jednou z nich byla potetovaná Betty Broadbentová, která ukazovala tělo od roku 1927. S cirkusy začali jezdit i potulní tatěři, kteří zhotovovali divákům tetování na počkání. (Rychlík 2014)

V 19. století u nás bylo tetování spojováno zejména s kriminálníky, prostitutkami, vojáky nebo potulnými komedianty. Podobně tomu bylo i ve světě, velké oblibě se těšilo kriminální tetování. Z hygienických důvodů byla tato praktika zakázaná, přesto to vězně nikterak neodradilo. V ruských gulazích a kriminálech mělo být lépe zacházeno s vězněm, který měl tetování s Leninem nebo Stalinem. Jak již bylo zmíněno, vězeňská tetování odkazovaly na příslušnost ke gangu, postavení, či měla rasistický podtext. (Rychlík 2014)

Na konci 19 století tetování proniklo i do vyšších vrstev společnosti. V roce 1862 si Eduard VII. nechal zhotovit kříž při návštěvě Jeruzaléma. V roce 1882 si nechal v Japonsku král Jiří V. vytetovat draka. Majitelem tetování byl také ruský car Mikuláš II., německý císař Wilhelm II. nebo španělský král Alfonso XIII. (Rychlík 2014)

Počátkem 20. let se stala Velká Británie a USA *velmocí* v oblasti tetování. Pro tetování si lidé začali přicházet, protože se chtěli cítit výjimečně. A tetování se také začalo cenit jako umělecké dílo. V roce 1933 mělo nejméně 5 % amerických žen tetování. (Rychlík 2014)

Když se v Německu k moci dostal Adolf Hitler, zakázal tetovací studia, aby nebyla poskvrněna árijská pokožka. Přesto mohli mít němečtí vojáci na sobě vytetovanou krevní skupinu, kdyby byla potřeba transfúze. Za velmi temným příběhem s tetováním stojí žena velitele Buchenwaldu, Ilsa Kochová, která ráda vyhledávala mrtvoly vězňů

s tetováním. Později si začala vybírat vězně s tetováním, které se jí líbilo, ti pak často umírali v kamenolomech. A nakonec došlo k násilnému usmrcování vězňů. Z částí jejich kůží, na kterých bylo tetování, nechávala dělat různé předměty: obaly na knihy, peněženky, stínítka na lampy... Za své skutky byla odsouzená a později spáchala sebevraždu. (srov. Rychlík 2014)

Své tetování měl i Winston Churchill (kotvu na paži), Josif V. Stalin (lebku na hrudi) a Franklin D. Roosevelt (rodový znak). Ale po roce 1945 začal zájem o tetování poklesat. Jedním z možných důvodů bylo tabuizované tetování Židů v koncentračních táborech. (Rychlík 2014)

Padesátá léta tetování nepřála. Tetování v USA nebylo přísnou společností akceptováno. Město New York tetování dokonce zakázalo z důvodu přenosu žloutenky jehlami a některé státy zavedly věkovou hranici pro tetování nad 21 let, ze stávajících 18 let. Pro socialistickou vládu bylo tetování nepřijatelné. To ale vedlo k nekvalitnímu provádění tetování a špatným hygienickým podmínkám, kdy se začaly přenášet choroby při jeho zhotovování. V Československu, mezi léty 1948 až 1989 bylo tetování opět spojováno víceméně s vězni, Romy nebo vojáky. Po roce 1960 se v USA přístup k tetování začal dramaticky měnit a tetování opět „přišlo do kurzu“. Zlepšily se hygienické podmínky, kvalita tetování a tatěři byli často vystudovaní umělci. Tetování tak získalo punc jisté formy umění. Zvýšení úrovně tetování a rostoucí obliba v USA měla vliv i na zbytek světa. (Rychlík 2014)

Na americké scéně se objevilo několik zásadních tatérů a tatérek s nezaměnitelným rukopisem. Po světě se začali objevovat soutěže v tetování a začaly vycházet časopisy a publikace o tetování. V médiích se čím dál častěji objevovali i celebrity (modelky, sportovci, hudebníci...), které se pyšnili svým tetováním, což ještě více přispělo k jeho oblibě. (Rychlík 2014) Tetování také hraje roli v úspěšném knižním bestselleru *Motýlek* od Henriho Charriera, který vypráví svůj příběh v trestanecké kolonii ve Francouzské Guayaně. Začalo se objevovat ve filmech, například *Kult hákového kříže* (1999), film *xXx* (2002), kdy má hlavní hrdina rozsáhlou tetováž na ramenech (Rychlík 2005), nebo v americkém seriálu *Mrtvý bod* (2015), kde se hlavní zápletka točí kolem tetování, které má na sobě žena, která trpí ztrátou paměti.

Na základě průzkumů, se počet lidí, kteří si nechali zhotovit tetování, stoupá. A tetování již proniklo do všech společenských vrstev. Každý si může vybrat

z nepřeborného množství motivů a stylů, které můžou podtrhnout osobnost každého jeho nositele. (Fiksa 2011)

1.3.4 Oceánie a Austrálie

Dá se říci, že tetování do Evropy přivezl kapitán James Cook ze své první výpravy z ostrova Tahiti, kterou uskutečnil v roce 1768. Do svého deníku poznamenal, že si místní obyvatelé malují na těla a nazývají to *tattoo*. Toto malování provádějí za pomoci černé barvy pod kůži, která tam vydrží až nastálo. Ostrý nástroj je připevněný na držáku a namočený v černé barvě, která pomocí rychlých úderů vniká do pokožky. Polynésie, Melanésie a Mikronésie jsou významné a zajímavé oblasti z pohledu tetování. Tetování hrálo u místních obyvatel významnou roli, ať už v politickém, či válečnickém životě. V Polynésii se tetování věnovali pouze mistři a měli vážené postavení ve společnosti (Rychlík 2014)

Samojské tetování, jehož vzor se nazývá *pe'a*, se u mužů prováděl od beder až po kolena. Na tetování jsou vzory teček, trojúhelníků a čar. Tetování zaujímá rozsáhlé plochy po těle. A díky jeho rozsáhlosti bylo i bolestivé, jeho vyhotovení trvalo několik měsíců. Tetovalo se ve směru odshora dolů. Každá čára nesla své jméno. Tetování se provádělo o na genitáliích (*tafumiti* – zdobení šourku, *tafito* – zdobení pyje). Nepotetovaní muži, nazývaní *pala'ai* (bláznivci) byli společností zavržováni a neměli právo na ženu. Tatěři měli různé nástroje pro tetování, aby mohli dělat tenké, nebo naopak široké čáry. Jako topůrko sloužil palmový list, ostrý nástroj propichující kůži, byl většinou ze želvoviny a klepalo se do něj paličkou. (Rychlík 2014) *Malu* označovalo ženské tetování, které bylo jemnější a provádělo se většinou na stehnech. Tetovány byly mladé dívky, které byly po pubertě. (Fiksa 2015)

Na ostrově Tongo mělo tetování podobnou tradici, jako na zmíněné Samoy. Jen u vysoce postavených byla výjimka, že nemuseli mít tetování. Ženy měly tetované vnitřní strany paží a nohou. (Rychlík 2014)

Havajské tetování (obrázek č. 9) nese pojmenování *kakau i ka uhi*, což v místním jazyce znamená „udeřit do černi“. Jeho hlavní funkce byla ochranná. Havajské vzory mají šachovnicový vzor, ty symetrické měly funkci ozdoby a nesymetrické ochraňovaly nositele. Také si místní obyvatelé nechávali tetovat přírodní motivy (např. kokosové

palmy, ptáci). Na začátku 19. století se jako tetovací vzory objevily i pušky, děla a písmena. (Rychlík 2014) Na Havaji se prováděla tetováž u žen i mužů, tetovalo se po celém těle, včetně jazyka. Při tetovacím obřadu byly odříkávány modlitby, které se současně *vpichovaly* do kůže. Tímto způsobem byl jeho nositel chráněn, to bylo důležité zejména pro bojovníky. (Ferguson at Procterová 1998)

Postupem času se umění tetování v Polynésii začalo vytrácet. Mohli za to misionáři, kteří tetování zakazovali coby „kanibalský zvyk“. Za tetování hrozily tresty, například na Bora Bora musel odsouzený zbudovat kousek silnice. Nejenom tetování, ale i místní tance a písně byly zakázány. Tradiční způsob života mohli místní obyvatelé opět uskutečnit až za dalších sto let. (Rychlík 2014)

Obyvatelé Markéz jsou známý pro tetování, které je doslova zdobí od hlavy až k patě (obrázek č. 10 a 11). Tetování místních obyvatel je tvořeno zejména geometrickými tvary, které se skládají z různých pruhů, spirál a šachovnic. Jako barvivo se používal popel ze spálených ořechů s přimíchaným olejem. (Rychlík 2014) Tetování bylo prováděno pomocí hřebínků s ostrými předměty, které byly připevněny k hůlce často z rákosu nebo bambusu, na kterou se poklepávalo. Rovné linky byly tetovány nástrojem z lidských kostí nebo z kostí nepřátel. Na menší křivky bylo využíváno kostí ryb a ptáků, žraločích zubů nebo želvího krunýře. Rozsáhlost tetování odpovídala sociálnímu statusu. Příslušníci vyšších tříd byli tetováni více, než ti níže postavení. Spirály tetované přes oči měli vytetované válečníci, na tvářích a bocích válečníci. Ženy měly vytetované čárky přes rty. Tetování na pravé ruce a levé noze bylo na důkaz manželství, na pažích žen náčelníků značilo počet dětí. Dívce, která dovršila dvanáctého roku života, muselo být uděláno tetování na pravé ruce. Pokud by tetování neměla, nesměla by jíst jídlo z mísy s ostatními. (Handy 2012)

Celý proces tetování byl velmi složitým rituálem. Přípravu pigmentu, zvaný *hinu*, mohl vykonávat jen povoláný muž. Během přípravy měl zakázaný styk se ženami, ale s přípravou mu musela pomáhat dívka panna. Protože byl průběh tetování bolestivý, tatér zpíval speciální písně ke zmírnění bolestí. Tetování se často zanítilo, někdy mělo i fatální důsledky. K ošetřování tetování se používala mast vyrobená ze šťávy kmene banánovníku. (Handy 2012)

Zéland je osídlen od 12. století. Tradiční spirálové tetování sem přinesl podle legendy bájný předek Mataora. Tetování se nazývalo *moko kuri*. Maoři, v překladu *Domácí* či *Místní*, byly nelítostní válečníci a jsou známy i případy kanibalismu. Zmínky o děsivém tetování se rychle šířily světem díky mořeplavcům. (Rychlík 2005) Termín tetování se na Novém Zélandě nepoužívá, přestože tomu na jiných ostrovech tak je. Místní označují ozdobné znaky na těle jako *moko* (obrázek č. 12). (Robley 2008)

Proces tetování je velmi bolestivý a dávat najevo bolest bylo bráno jako projev zbabělosti. Význam moka není zcela znám. Zdobnost moka odrážela autoritu jedince. Často platilo, že čím více bylo moko propracovanější, tím jeho nositel patřil k vyšší vrstvě. Účel moka byl nejspíše vypadat *démonicky* a tím zastrašovat nepřitele v bojích. Také sloužilo k vlastní identifikaci. Překreslené moko se používalo na listiny o prodejích, namísto podpisu. Tetování také mělo působit přitažlivěji pro ženy. Významní náčelníci měli tváře a tělo pokryto jemnými ornamenty. Tetování se neprovádělo jen na obličeji, ale i na nohou. Inkoust, *narahu*, měl černomodrou barvu. Otroci neměli nárok na tetování, neboť byli vyčleněni ze společnosti. Nepotetovaní muži se nazývali *papatea* (hladká tvář) a ostatními byli považováni za *tutua* (nikoho). (Robley 2008)

Pro ženy bylo typické tetování pouze na rtech, bradě a někdy na nose. Potetované rty znamenaly nejvyšší aspekt ženské krásy. Na rty se tetovaly horizontální linky. Nepotetované rty se braly jako ohyzdnost. (Robley 2008)

Tetování se provádělo podobnými nástroji, jako na již zmíněných ostrovech. Dlátka různých velikostí byla udělána z kostí mořských ptáků, žraločích zubů nebo kamenů opracovaných do špičky. A paličkami se poklepávalo na dlátko. Tetovací barva byla vytvořena z rozdrcené a spálené mízy borovice nazývané *Kauri*. Stromy dodaly tetování černomodrý nádech. Někdy se do barvy přidávaly spálené rostliny a housenky. Muž měl během procesu tetování statut mučedníka a směl se stýkat pouze s ostatními mučedníky. Každá linka moka nesla svůj název. (Robley 2008)

Mokomokai je výraz pro vysušenou hlavu. Tato praktika byla nedílnou součástí maorské kultury. Mokomokai se praktikovalo běžně a vysušená hlava sloužila jako vzpomínka na zesnulého. S hlavou zesnulého se vždy zacházelo s velkou úctou. Nejprve byl vyjmut mozek. Poté byla hlava opakovaně uzena v peci a potírána rostlinou *kakaho*. Každý sval na hlavě byl opatrně vyndán a mezi kůži a lebku bylo vsunuta *nanuka*, aby byly zachovány rysy tváře. Oči se vyňaly a hlava byla napuštěna dřevěným

octem, aby na ni nešel hmyz. V pozdější éře domorodci vyměňovali mokomokai s Evropany, za které dostali střelné zbraně. Mokomokai představuje krásně zachovalé exempláře moka pro etnografy, které dnes běžně najdeme ve sbírkách muzeí. (Robley 2008)

Za dob misionářů bylo moko zakázané, neboť představovalo symbol pohanství. Dnes se již moko mezi muži nepraktikuje. Poslední potetovaný muž, král Tawhaio, zemřel v roce 1894. (Robley 2008)

V Melanésii převládala nad tetováním pomocí pigmentu *skarifikace* (zjizvování). Tetování se praktikovalo jen v některých oblastech. Na Fidži a Admirálech se tetovalo pomocí plátku bambusu a tetování prováděly ženy. Ženy na Fidži měly tetování na hýždích a v tříslech. Na Nové Guinei byly příslušnice některých kmenů hustě tetovány po celém těle geometrickými tvary. Tetovalo se větvičkami z citronovníku, které měly na sobě trny, do kterých se poklepávalo dřívkem. Ženy etnika Aroma měly přes obličej vytetované pruhy a trojúhelníky jim zdobily zbytek těla. Waimky měly na hrudi vytetované pruhy do písmene V. U kmene Saganaro sloužila tetováž k terapeutickým účelům, léčila se jím revmatická artritida. (Rychlík 2014)

Zejména v Mikronésii se objevovaly tři způsoby zdobení těla: malování na tělo barvivem nebo blátem; aplikace pigmentu pod kůži a skarifikace; propichování, řezání nebo vypalování do kůže. (Spennemann 2007) Na Karolínách se ženám tetoval rozkrok modrou barvou. Na Palau měly ženy tetování ve formě teček na nohách. (Rychlík 2014) Nejzajímavější tetování však byla k nalezení na Marshallových ostrovech. Ostrovy byly osídleny již 1 000 let před naším letopočtem. Tetování místních obyvatel mělo charakter abstraktních piktogramů, které vyobrazovaly nejčastěji mořské ryby, ptáky a další přírodní věci, kterými byli obklopeni. Mužské tetování bylo velmi nápadité. Potetování byli na hrudi, zádech, ramenech, hýždích a nohách. Tetování na krku a obličejí příslušelo jen náčelníkům. U žen bylo tetování menšího rozsahu, a to pouze na ramenech, pažích, nohách a prstech (obrázek č. 13). Oblíbenost každé ženy „seděla“ na jejích ramenech, proto tetování v těchto místech mělo velký význam a muselo být provedeno precizně. (Spennemann 2007)

Tetovací náčiní se skládalo z hřebínku z kostí albatrosa a fregatky, připevněných na klacku, do kterého se tradičně poklepávalo paličkou. *Mamoi* (černý pigment) byl

získáván z uhlíků spáleného kokosového vlákna. Ceremonie byla nedílnou součástí každého prováděného tetování. Ceremoniál byl zahájen modlitbou. Ženám bylo zakázáno přihlížet při tetování muže. Čerstvé tetování bylo potíráno kokosovým olejem. Tatér byl zároveň i léčíel. Vážné infekce s následkem smrti se objevovaly zřídka. (Spennemann 2007)

Tetování sloužilo k uznání společností, skrze podstoupenou bolest. Také ukazovalo na postavení a bohatství. Mělo dekorativní funkci a mělo zvýšit přitažlivost pro opačné pohlaví. Některá tetování se nosila zahalovaná oděvem a bylo odkryto pouze v intimním kontaktu. (Spennemann 2007)

Spolu s tetováním se zde objevuje jako zdobení těla natahování ušních lalůčků. Lalůček byl propíchnut žraločím zubem a po stupně byl rozšiřován vkládáním listů do otvoru. Takto roztažený lalůček sloužil i jako držák pro drobné věci. (Spennemann 2007)

Tradiční tetování se na Marshallových ostrovech již vymizelo. Nemalý podíl má na tom křesťanská víra, která zde byla šířena a zamezila předávání zvyklostí dalšímu pokolení. (Spennemann 2007)

V Austrálii se provádělo tetování pouze při australském pobřeží. U kmenů žijících ve vnitrozemí se prováděla skarifikace. Tetování a skarifikace byla většinou součástí iniciačních rituálů, rituálů na přivolávání deště a pohřbů. (Rychlík 2005) Pomocí pazourků a lastur se kůže rozrývala zejména na zádech, ramenech a hrudi. Jizvy a jejich vzory se lišily kmen od kmene. Skarifikace prováděla jak u mužů, tak i u žen. (Rychlík 2014) Rituály obecně hrály u Austrálců velkou roli. Svá těla si i pomalovávali zejména totemickými výjevy kmene. (Rychlík 2005)

1.3.5 Asie

Nejstarší doklady o tetování pochází z Číny z Tarimské pánve. Zde nalezené mumie jsou staré 3 000 let. (srov. Rychlík 2014)

„Muži a ženy si pomalovávali jehlami hrdlo, krk, ruce, břicho a nohy a velmi pečlivě tam vytvářejí obrazy lvů, draků a ptáků, které se tak pevně přichytí kůže, že nikdy nezmizí. Čím víc kdo má takových obrázků, za tím krásnějšího je považován.“ Takto popsal tetování Marco Polo ve své knize *Milión* (1989: 126) ve 13. století v provincii

Canziga. Ovšem, dnes není zcela jasné, kde v Jihovýchodní Asii se tato provincie nacházela.

Tetování bylo ve starověku v Číně omezeno spíše na menšiny, značení otroků nebo zdobení tváře. Pro tetování nebyl v čínském jazyce jednotný výraz. Často se užívaly pojmy jako vzorkovat tělo, cejchovat či modře řezat. Tetovaní lidé byli okolní společností přijímáni a často byli vnímáni jako poskvrnění, necivilizovaní a nečistí. V Číně bylo tetování rozšířeno jen okrajově, zejména díky konfuciánské víře, která jej nepodporovala. (Rychlík 2014)

V Indii a Jihovýchodní Asii byla situace rozdílná. V Indii se nechávaly tetovat zejména ženy, a to v oblasti rukou, lýtek a na čele. Mezi tetovanými symboly převládaly hvězdičky a měsíčky. Ty měly ženám posloužit po smrti v nebi. (Rychlík 2014)

Další významnou oblastí spojenou s tetováním byly horské kmeny – zejména Nágové¹⁴, známí jako lovci lebek. Tetované obrazce se u Nágů se lišily podle jednotlivých kmenů. Některé kmeny si tetovaly obrazce ve tvaru písmene V na hrud' a jiní měli svá tetování na obličeji kolem nosu a na čele. Důvod tetování byl však ve většině případů stejný – symbolizoval získanou hlavu nepřítele. Také u žen zdejších kmenů byla prováděna tatutáž, již v raném věku u holčiček. Ženy náčelníků měly právo mít rozsáhlejší tetování. Britové a misionáři se snažili lovce lebek potlačovat, tím ustupovala i jejich tradice v tetování. (Rychlík 2014)

Vedle Nágů, to také byli Barmánci, kteří si hustě tetovali své nohy. Toto tetování se začalo nazývat *barmánské kalhoty*. Vzory na kalhotách obsahovaly divoká zvířata, nejčastěji tygry, protože skrze tetování měla do mužů proudit jejich síla a statečnost. Zdejší tetovací nástroje se lišily od jiných národů. Tetovalo se pomocí železného bodce, kdy se do vpichů pouštěla barva. U žen nebyla tetování také nic neobvyklého. Jednotlivá etnika v Myanmaru měla různé tetovací vzory a části těla, kde byla tetováž prováděna. U žen horského kmene Taungthuů byla zaznamenána podivuhodná tetováž přes celý obličej. Jejich obličej byl celý začerněný. Místní tradují, že se jejich král zamiloval od zdejší dívky a odvedl si ji s sebou do paláce. Rodina krále nemohla odmítnout, tak ji potetovala celý obličej, aby se panovníkovi znelíbila. Rozzuřený král

¹⁴ Nágové jsou etnika tibetskobarmského původu.

tak nařídil, aby všechny dívky tohoto kmene navždy nosily začerněnou tvář. (Rychlík 2014)

Své tradiční umění tetování si udrželo Thajsko, neboť nikdy nebylo pod evropskou nadvládou a součástí kolonií. V 18. století král Rama I. nařídil, aby všichni svobodní občané měli vytetované jméno města, kde žijí. Thajci si také nechávali tetovat nohy jako Barmánci. V Laosu bylo zvykem mít na nohách tetované geometrické znaky. (Rychlík 2014)

Ženy žijící v horských kmenech na Tchaj-wanu měly tetování v obličeji, které vedlo od ucha k uchu přes ústa a bylo výrazem dospívání. Tyto kmeny praktikovaly lov lebek až do 20. století. Jejich vliv, tím i tradice tetování, byl postupně utlumen ze strany Číny a Japonska. Lov na hlavy nepřátel měl náboženský význam, tyto oběti měli zajistit dobrou úrodu. Bojovník, který ukořistil více než pět lebek, mohl nosit speciální tetování na hrudi. Toto tetování přešlo i na jeho syna. U kmene Atayalů tetovaly pouze ženy a řemeslo přecházelo z matky na dceru. Tetování jim mělo pomoci přejít na ono svět po smrti. (Rychlík 2014)

Na Filipínách měli obyvatelé tetování na všech místech na těle. Čím více se jednalo o důležitější osobu, tím bylo tetování rozsáhlejší. Křesťany jejich tetování doslova děsilo a potetovaná místa jim omývali svčnou vodou. Tetované vzory se lišily ostrov od ostrova, převládaly přírodní motivy a geometrické tvary. Katolická víra měla velký vliv na místní obyvatele, a tak se i v motivech tetování začaly objevovat synkretické prvky. Šamani, kteří byli způsobilí provádět tetování, tetovali během odříkávání křesťanských modliteb a často tetovali slova v latince. Tetování u mužů i žen bylo uděláno na základě jejich zásluh. (Rychlík 2014)

Na většině indonéských ostrovů se tetování také těšilo velké oblibě. Místní měla těla tetována čarami, které se táhly a byly vzájemně propojené. Občas se objevily i motivy zvířat. U žen bylo tetování skromnější, než u mužů. Tetovaný motiv se nejprve kůži předkreslil podle šablony zvané *titi*. Tetování bylo nejvíce rozšířeno mezi kmeny na ostrově Borneo (Kalimantan)¹⁵. Zdejší kmeny také patřily mezi lovce lebek. Mistry

¹⁵ Dnes se dělí tento ostrov na dvě části: Borneo je součástí státu Malajsie a Kalimantan náleží státu Indonésie.

v tetováží byli Kajanové. Tetované vzory měly podobu hvězd a růžic. Tetovalo se od ramene až po zápěstí. Tetování mělo ukázat, jak je daný jedinec statečný, zdatný v boji s nepřáteli, mělo odhánět choroby a pomoci přejít Řeku Mrtvých – jen s tetováním se smělo přejít. U žen se vyskytuje tetování výjimečně složitější a tetují se krom rukou i na nohy. Dívky se začaly tetovat již v deseti letech a tetováže se postupně rozšiřovaly. Ceremoniál tetování doprovázela různá tabu, například se nesmělo jíst maso, tetování se muselo přerušit v případě úmrtí v rodině nebo při zlých snech. Tetovaly pouze ženy. Muži vyráběli destičky se vzory, které se před tetováním obtiskly na kůži jako předloha. Tetovalo se jehlami připevněnými na klacíku, do kterého se tlučelo kladívkem. Při prvním ukápnutí krve musela tatérka dostat dárek, který zaháněl neštěstí. (Rychlík 2014)

První zmínka o tetování Japonců pochází z roku 297 z čínské kroniky Wej ťi. Japonské tetování zaznamenalo velký přerod, postupem času vyvinulo v jedno z nejunělečtějších forem tetování na světě. Z nálezů se zdá, že prvotní funkcí tetování bylo zdobení těla. Později, v 5. století, císař Ričú stanovil jako trest potetování viníka. Ještě v 17. století měli tetování zločinci, prostitutky, žebráci či šlechtici odmítající provést *harakiri*¹⁶. Pak přišlo 18. století a v Japonsku nastal předěl v podobě éry Edo (1603–1867). V té době se zrodilo divadlo *kabuki* nebo zápasy *sumo* a tetování se stalo oblíbenou ozdobou těla. Pro menší černé tetování se používaly výrazy *irezumi* a *šisei*. *Horimono* (obrázek č. 14) bylo rozsáhlé, barevné tetování, zaujímající velkou část těla a dosahovalo vysoké technické úrovně. (Rychlík 2014)

Nejprve si svá záda nechávali potetovat muži z nižších vrstev obyvatelstva – hasiči, poslové, řemeslníci nebo hazardní hráči. Tito muži nosili skromné oděvy, většinou jen bederní pás, a tak mohli vystavovat svá krásně potetovaná těla. Aby byl tetovací inkoust barevný, přidávaly se do něj různé barvicí přísady, jako kurkuma, purpur, slupky z ořechů, indigo, smůla a další. *Horimono* tetování má tři fáze: nejprve načrtnutí (*sudžibory*) vybraného motivu, pak následovalo stínování (*bokaši*) a někdy až několik dní poté se provádělo vyplňování a dobarvování (*šu*). Tetovalo se ocelovou jehlou (*hari*) upevněnou na bambusovém držáku, do kterého se poklepávalo paličkou. I cestovatelé si odváželi tetování z významných japonských přístavních měst, zejména

¹⁶ Rituální sebevražda, kdy si muž vkleče prořízl dutinu břišní samurajským mečem.

Jokohama a Kobé. Tak se věhlasné japonské tetování dostalo postupně do světa. (Rychlík 2014)

Z pohledu tetování byl významný kmen Ainů. Zdejší ženy měly kolem úst vytetovaný jakýsi úsměv (obrázek č. 15). Někde se začaly tetovat již pětileté holčičky. Tetování ve tvaru úsměvu bylo rozšiřováno a dokončeno bylo až v dospělosti. Tetování mělo odpuzovat zlé duchy, aby nevstoupili do těla. Dále se mohla vdát jen potetovaná dívka, stejně tak ji mělo pomoci po smrti. (Rychlík 2014) Svatební tetování mělo sloužit k tomu, aby se spolu manželé opět mohli po smrti setkat a spojit (Watkins 2011). Vytetované pruhy kolem zápěstí až po předloktí značilo prestiž ženy. Tetování prováděly pouze ženy. (srov. Rychlík 2014)

V roce 1799 byl vydán první zákaz tetování, protože se jednalo o krutý zvyk. Ainky prováděly tetování dále, aby si tím nerozhněvaly bohy. Avšak tento zvyk do dnešní doby nepřetrval. Poslední Ainka s vytetovaným úsměvem zemřela v roce 1998. (srov. Rychlík 2014)

S tradičním tetováním jsou spojováni členové japonské mafie Jakuza. Kdy tetování slouží jako zkouška odvahy a důkaz loajality, protože tetování je už navždy. Z důvodu, že by potetovaný člověk mohl být členem mafie, mají potetovaní lidé v Japonsku zakázaný vstup do lázní. (Rychlík 2014)

1.3.6 Amerika

Popsat jednotlivá tetování u místních obyvatel v Severní Americe není zcela možné. Každý kmen měl svou tradici a je značný nedostatek v záznamech. Dalším významným důvodem, který přispěl k obtížnosti mapování zdejšího tetování, byl fakt, že místní velmi rychle opouštěli svůj tradiční způsob života v období kolonizace. (Rychlík 2014)

Původní obyvatelé měli na hrudi vytetované jejich rodové erby a totemové znaky. Tetování se kombinovalo s malováním na tělo. Mělo ochrannou a magickou funkci. Také se v boji pomáhalo se navzájem odlišit od nepřátel. Některé symboly byly tetovány za zdatnost, statečnost a jako zkouška dospělosti. (Rychlík 2014)

Huróni svá těla tetovali pomocí ptačích a rybích kostí. Do narušené kůže byla vnesena barva. Bolestivý akt tetování také zkoušel jejich odvahy. Tetování se provádělo

na těle i v obličeji. I u žen jsme se mohly setkat s tetováním. Siouxové měli tetovaná čela a zápěstí, které je opravňovalo po smrti vstoupit do věčných lovišť. Některé kmeny prováděli tetováže na účelem zbavení se bolesti zubů nebo hlavy. Toto léčebné tetování se dělalo na čelo a spánky. Zajímavé je, že i zde se provádělo léčebné tetování proti revmatismu a bolesti zad. Tetování mělo formu teček, jako u Ötziho a Pazyryckého jezdce. Wičítové si prováděli tetování v oblasti očí a tak se připodobňovali k mývalům. Arapahové, v jazyce Vran znamenalo toto pojmenování „Lidé s tetováním na prsou“, se nechávali tetovat pomocí dikobrazích ostnů. Ženy Yuroků nosily celou tetovanou bradu se dvěma světlými linkami, jako symbol dospělosti a připravenost na vdvaky. U kmene Hupa měli muži deset čar na vnitřní straně předloktí. Čáry sloužily k určování velikosti mušlí, kterými se platilo. Pimové prováděli svatební tetování po uzavření sňatku. Tetovali se pomocí trnů kaktusů na tváře. (Rychlík 2014)

Zneužívání kmenových značek, či připisování si zásluh bylo přísně trestáno. Pokud si někdo neprávem nechal udělat tetování související se statečností nebo počtem poražených nepřátel, a nebylo tomu tak, bylo tetování bolestivě odstraněno, často vyleptáno roztokem nebo vydřeno z kůže. (Rychlík 2014)

Velkými mistry tatéry byli Haidové. Muži si nechávali vytetovat rodové erby a totemy na záda, hrud' nebo stehna (obrázek č. 16). Ženy měly značkami potetovaná prsa, ruce a nohy. Tetování obsahovalo název rodu a příslušnost k totemu. Tetování měla hluboký význam a prostupovala celou kulturou Haidů. Tetování vždy prováděli muži. Obrázky se nejdříve na kůži předkreslily a až pak se započalo s tetováním, při kterém používali na kůži anestetikum vyrobené z místních bylin. (Rychlík 2014)

První zmínky o tetování ve Střední Americe pochází od conquistadorů z první poloviny 16. století. Tetování bylo známo v mnoha státech Střední Ameriky (Kostarica, Panama, Nikaragua, Mexiko, Venezuela) i v Antilách. Tetovací značky se používaly pro označení otroků. Kůže se na tváři rozřízla a posypala se mourem z piniového dřeva. Tetování neměli jen otroci. Mezi symboly vyobrazených na tetováních to byli bohové, bájná zvířata, krokodýlové a další. V Mexiku si nechávali muži zhotovovat tetování na základě poražených nepřátel. Ženy si tetovaly tělo, nikoli tvář. Mít tetování bylo symbolem odvahy. Ten kdo tetování neměl, byl terčem posměchu. Na Yucatanu byl zločincům potetován celý obličej. Aztékoům k tetování sloužila keramická razítka, která

se nejdříve na kůži obtiskla, podobně tomu bylo i na jiných kontinentech. (Rychlík 2014)

V Chile byla nalezená 8 000 let stará mumie, která má tenké tetování horního rtu, avšak že se jedná o tetování nelze bezpečně potvrdit. Nejstarší důkazy o tetování jsou staré 3 000 let. V Peru, na základě archeologických nálezů, se odhaduje, že bylo tetováno až 30 % populace již 1 000 let před naším letopočtem. Z motivu převládaly ryby, ptáci a geometrické tvary, které byly vytvořeny technikou prošívání kůže¹⁷. Tato technika prošívání spočívala v propíchování kůže jehlou, na které byla navlečená obarvená nit. Prošívání se používalo i v arktických oblastech. Zde jsou na místě úvahy, zda tato technika nebyla donesena arktickou populací až do Jižní Ameriky. (Rychlík 2014)

Hojně tetovaná etnika, která nalezneme v Brazílii a pralesech Amazonie. Tetování symbolizovalo dospělost, hrdinské činy, značku kmene a mělo jeho nositele chránit. Bylo spjato s přechodovými rituály i zásnubami a později svatbou. Tetovaly se zejména geometrické vzory. Nejpotetovanějším etnikem v této oblasti byli Mundurukúové, kteří své děti tetovali od šesti let. Tetování mělo podobu linek, které se vzájemně křížily. A kolem úst měly vytetované jakési měsíčky, které připomínaly ptačí křídla. K tetování se používaly hřebeny z palmových listů. Po propíchnutí kůže byla vnesena barva. (Rychlík 2014)

Tetování se prováděla jak u mužů, tak u žen. Ženy v nehostinných horských oblastech Paraguaye měly tetování na tvářích v podobě kroužků, které se tetovalo pomocí trnů kaktusů. Tetování mělo odhánět zlé duchy. Obecně se u mnoha kultur věří, že zlé síly mohou do těla vstoupit ústy, nosem, očima nebo ušima. U žen kmene Mokovíů se provádělo tetování, jako příprava na bolestivý porod. Rozsáhlost tetováže, jako v jiných kulturách, ukazovala na společenské postavení. (Rychlík 2014)

I u těchto kmenů bylo tetování obřadem, kdy se musel dodržet přesný postup a některé záležitosti každodenního života (např. jíst maso) byly tabuizované. Protože je klima Jižní Ameriky velmi rozličné, u kmenů žijících v pralese se tetovalo pomocí palmových listů a naopak horské kmeny používali jako tetovací náčiní ostré trny kaktusů. (Rychlík 2014)

¹⁷ Tato technika byla již používána ve starověkém Egyptě.

1.3.7 Arktické oblasti

Dlouhá tradice tetování je známá i u Inuitů (obrázek č. 17). Na ostrově svatého Vavřince byla nalezena mumie ženy s tetováním na rukách, která je stará přibližně 330 až 450 let. Tetování mělo podobu teček, čárek a srdíček, což bylo velmi nezvyklé, protože se ženy tetovaly na bradě či tvářích. V Grónsku byly nalezeny pozůstatky dvou dětí a šesti žen, z období mezi roky 1425–1525. Pět žen mělo tetování na čele, tvářích a bradě, které bylo podobné tetování, které měly inuitské ženy. (Rychlík 2014)

V Grónsku dělaly matky svým dcerám v dětství tetování, aby si v dospělosti mohly najít manžela. Na Aljašce se zhotovovalo posmrtné tetování (*nafluq*), které mělo chránit ducha zemřelého. Inuité si zhotovovali tetování s vábničkami na tváře, aby byli úspěšní v lovu. Stejně tak, na ostrově svatého Vavřince, si mohl lovec nechat vytetovat tečku, když poprvé zabil nějaké zvíře – tuleně, medvěda a velrybu. (Rychlík 2014)

Zajímavou tetovací technikou bylo již zmíněné prošívání. Zde měly vpichy a prošívání terapeutickou funkci. Tetování očních víček mělo zlepšit zrak. Kroužek na hrudníku léčil srdce. Na Aleutách a ostrově Kodiak měli tetování i muži, kteří byli šamany nebo vykonávali ženské práce (pokud byli chlapi hezcí, byli vychováváni jako dívky). (Rychlík 2014)

Tetování prováděly ženy. Jako jehly se používaly kousky kostí a jako barvivo saze. V okolí Beringovy úžiny se do sazí přidávala moč. Místní věřili, že v močovém měchýři sídlí síla, která oživuje duši. Nitě byly zhotoveny ze šlach sobů nebo mořských savců. Tradiční tetování se udrželo i ve 21. století. (Rychlík 2014)

Ženy na Čukotce měly bradu podobně tetovanou jako Inuitky. Bezdětné ženy měly vytetované čáry přes tváře, které měly působit jako kouzlo proti neplodnosti. Na Sibiři bylo tetování běžnou součástí života žen i mužů. Zdobili se hlavně v obličeji a na rukách. Tetování mělo často magickou funkci. Tradiční tetování dnes téměř vymizelo, také díky vlivu Ruska. (Rychlík 2014)

1.3.8 Afrika

Tetování se v Africe provádělo pouze omezeně, a to v oblastech severní Afriky (Rychlík 2014). Tetování se například provádělo v Etiopii, kde si ženy nechávaly dělat tetování na krk. Tetování prováděly výhradně ženy a jako tetovací barva sloužily saze,

kteřé se vpichovaly do kůže. V Maroku měly ženy tetovaná čela. Alžírských horách měla svobodná děvčata na čele vytetovaný malý křížek. Když potom měla dívka v úmyslu se vdát, křížek si odstranila pomocí nehašeného vápna. V Káhiře, hlavním městě Egypta, mají údajně někteří chlapci na ruce vytetované jméno a adresu, kdyby se ztratili ve spleti místních uliček. (Rychlík 2005)

Své využití, kvůli tmavému zbarvení kůže, na africkém kontinentu spíše našla skarifikace. Skarifikace se prováděla tak, že se kůže nařízla a vneslo se do ní barvivo, prach a popel sloučený se slinami a močí, čímž se vytvořily vystouplé jizvy. (Rychlík 2014) Velmi hojně se prováděla skarifikace u kmenů v oblasti Kongo (obrázek č. 18). Některá etnika v této oblasti si vytvářely výstupky na čele. Jejich čela pak vypadala jako kohoutí hřebínky. V jiných oblastech se zase místní obyvatelé zjizvovali na břicho a zádech. Jizvy vytvářely vzory kosočtverců. (Rychlík 2005) Funkce skarifikace byla totožná s tou s tetováním – ukazovala na statečnost jedince, vzory jednotlivých kmenů nebo sloužila jako iniciační rituál (Rychlík 2014).

1.4 Motivace k tetování

Pojem motiv pochází z latinského slova *motus* (pohyb). „Motiv je jakýkoli vnitřní činitel, který člověka nebo jiný organismus vede k aktivitě.“ (Říčan 2009: 177)

Na to, proč si své tělo zdobíme, můžeme nahlížet mnoha způsoby. Motivací je mnoho a závisí zejména na dané společnosti, v níž žijeme. A s tím souvisí i naše sebepojetí. Zdobení těla je v naší postmoderní společnosti individuální záležitostí. U tradičních společností jsou tyto pohnutky založeny na vztazích s komunitou a s kořeny původu. Jedinec se snaží zaujmout místo ve společnosti, které mu již bylo určeno předem. Zatímco v naší společnosti se snažíme získat svobodu a z těchto pout se vymanit, čímž hrozí riziko ztráty vlastní identity. Naše vlastní individualita roste, ale současně s tím se ztrácí vlastní identita. Společnost, ve které nyní žijeme, klade velký důraz na vzhled, a proto se chceme líbit sobě i ostatním. Dále se chceme začlenit do sociální skupiny, kam patříme, nebo patřit chceme. Často se může jednat o určitou subkulturu. A v neposlední řadě se můžeme pomocí tetování sebevyjádřit. Tetování může odrážet naše záliby, schopnosti či touhy. (Dvořáková 2014)

Důvodů může být opravdu mnoho, někomu se tetování jenom líbí a jiní si ho nechávají zhotovit jako památku na důležitou životní událost (Fiksa 2011). Také média

působí na naši motivaci, která ukazují známé osobnosti chlubící se svým tetováním, což v nás vzbuzuje touhu ztotožnit se s našimi ideály (Rychlík 2005). Z psychologického hlediska jde také o funkci estetickou, kdy tetování může pomoci zakrýt kosmetické nedokonalosti, např. nevýrazné obočí, pigmentové skvrny. Tetování se snaží pozvednout maskulinitu u mužů, o které sami muži měli pochybnosti. (Post 1968) Vybraný obrázek, vzor, tetování dodává smysl, proč se jeho nositel cítí tak výjimečně. Tetování celkově psychicky působí na jeho nositele, přispívá k jeho sebevědomí a vyrovnanosti. (Rychlík 2005)

„*Děti jsou jak opičky*“ říkával Jan Amos Komenský. Děti rády napodobují vše, co vidí. Nerozlišují mezi dobrým a špatným, protože se poznávat naučí až po období napodobování. (Kairov 1971: 190) Všechny věci, které nás v pozdějším životě ovlivní, začínají již v dětském věku. Dítě samo přejímá vzorce chování od svých rodičů. Je tedy celkem pochopitelné, že pokud je i jeden z rodičů potetovaný, či někdo blízký dítěti, stává se tetování pro dítě přirozenou věcí. Také výrobci hraček pro děti na trh dodávají pestrou škálu různých tetovacích fixů, tetovacích razítek nebo samolepkových tetování. Tím se zdobení vlastní kůže pro děti stává celkem běžnou záležitostí.

Další nepopiratelný vliv na tetování, je na děti doslova chrlen ze strany výrobců *sladkostí*. Právě v různých žvýkačkách, čokoládičkách a jogurtech najdeme obrázky s tzv. tetovačkami (obrázek č. 19).

Firma Mattel, známá jako výrobce Barbie, v roce 2001 vydala limitovanou edici Barbie, která má potetovaná záda. A ještě jeden příklad tetování, které ovlivňuje dětský svět, a to tetování Pepka námořníka, který má na každém předloktí vytetovanou námořnickou kotvu. (srov. Rychlík 2005)

1.5 Závislost na tetování (?)

V poslední době se můžeme setkat s názorem, že si lze na tetování „vypěstovat“ závislost. Avšak zatím nejsou k dispozici žádné vědecky doložené studie a výzkumy, které by mohly tuto domněnku jednoznačně potvrdit, nebo vyvrátit. Následující text se bude opírat zejména o současné poznatky návykového chování a závislosti.

Definice závislosti podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí říká: „*Syndrom závislosti (statistický kód F1x.2, na místo x před desetinou tečku se doplňuje látka¹⁸): Je to skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více. Centrální popisnou charakteristikou syndromu závislosti je touha (často silná, někdy přemáhající) brát psychoaktivní látky (které mohou, avšak nemusí být lékařsky předepsány), alkohol nebo tabák. Návrat k užívání látky po období abstinence často vede k rychlejšímu znovuobjevení jiných rysů syndromu, než je tomu u jedinců, u nichž se závislost nevyskytuje. Definitivní diagnóza závislosti by se obvykle měla stanovit pouze tehdy, jestliže během jednoho roku došlo ke třem nebo více z následujících jevů:*

- a) **silná touha nebo pocit puzení** užívat látku;*
- b) **potíže v sebeovládání** při užívání látky, a to pokud jde o začátek a ukončení nebo o množství látky;*
- c) **tělesný odvykací stav**: Látka je užívána s úmyslem zmenšit příznaky vyvolané předchozím užíváním této látky, případně dochází k odvykacímu stavu, který je typický pro tuto látku. K mírnění odvykacího stavu se také někdy používá příbuzná látka s podobnými účinky;*
- d) **průkaz tolerance k účinku látky** jako vyžadování vyšších dávek látek, aby se dosáhlo účinku původně vyvolaného nižšími dávkami (jasné příklady lze nalézt u jedinců závislých na alkoholu a opiátech, kteří mohou brát denně takové množství látky, které by zneschopnilo, nebo i usmrtilo uživatele bez tolerance);*
- e) **postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů** ve prospěch užívané psychoaktivní látky a zvýšené množství času k získání nebo užívání látky, nebo zotavení se z jejího účinku;*
- f) **pokračování v užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků**: poškození jater nadměrným pitím, depresivními stavy vyplývající z nadměrného užívání látek nebo toxického poškození myšlení.“ (Nešpor 2007: 9–10)*

Sám Nešpor (2007) tuto definici syndromu závislosti uvádí jako celkem komplikovanou. Syndrom závislosti může být pro jednu látku (např. tabák), pro celou třídu látek (např. opioidy), nebo na širší řadu různých látek, ale je také možné setkat se

¹⁸ Například: F12.2 Závislost na kanabinoidech; F14.2 Závislost na kokainu; F15.2 Závislost na jiných stimulantcích včetně kofeinu a pervitinu; F17.2 Závislost na tabáku (Nešpor 2007).

se závislostí na internetu¹⁹, na práci²⁰, nebo požívání projímadel²¹, není to závislost v pravém slova smyslu, ale nalezneme zde společné rysy s návykovým chováním.

Jeden z hlavních znaků závislosti je *bažení*, tedy silná touha. Bažení může být tělesné (vzniká při odevzdání se návykové látce) a psychické (jeho projevy jsou i po delší abstinenci), které působí na mozek. V rámci psychického bažení jsou popsány změny týkající se prefrontální kůry, limbického systému, nebo mozečku. Bažení také zhoršuje reakční čas, způsobuje zvýšení tepové frekvence, vyšší aktivitu potních žláz. Bažení zhoršuje naše sebeovládání a kognitivní funkce, které jsou spojeny se schopností se správně rozhodnout, protože nastává zaměření se na návykovou látku, která odvádí pozornost. (Nešpor 2007)

Farrell (2017) se ve svém článku *Je tetování návykové?* právě nad touto otázkou zamýšlí. Nejprve upozorňuje na fakt, že je tetování jednou formou výtvarného umění, která promění některé lidi v krásnější a výraznější. Problém je v tom, že žádné umění není dokonalé. A počáteční okouzlení se později mění ve všednost, která některé vede k tomu, si nechat udělat další tetování.

Během procesu tetování se vyplavuje do těla značné množství endorfinu, „hormonu štěstí“. Pocity, které zaplaví naše tělo během procesu tetování, nám vydrží několik hodin, dokonce i několik dní. (Rush 2005) Je možné, že u jedince může vzniknout závislost na endorfinu a adrenalinu, k jehož zvýšené sekreci dochází, během procesu tetování. Někteří lidé vnímají bolest jako zkušenost, která je zocelí, a která bolesti udělí smysluplnost. Šířité a středověcí svatí praktikovali sebemrškačství, stejně tak jako křesťané ukřižování na kříži, nebo přírodní národy iniciační obřady. Stejně můžeme smýšlet i o tetování, pokud je někdo statečný a bolest ustojí, může si nechat udělat další tetování, které může být další zkouškou jeho kuráže a zážitku, který má vlastní hodnotu pro něj samého, stejně tak jej může ukázat ostatním. (Farrell 2017)

Bolest je něco, co je jen těžko ignorovatelného. Bolest a potěšení jdou spolu a můžeme je pociťovat během nějaké významné události ještě silněji. (Rush 2005) Pro některé lidi je bolest cestou k sobě samému, k hlubšímu poznání *já*. Cílem je dojít k jisté transcenci, při které dochází ke spojení duševního prožívání s prožíváním tělesným.

¹⁹ Tzv. netolismus.

²⁰ Tzv. workoholismus.

²¹ Tato závislost je často spojována s mentální bulimií a anorexií.

Dnešní doba je výhradně zaměřená na výkon a rychlost, proto toužíme po vnitřním poznání. Ke stejnému poznání docházelo přirozeně u preliterárních společností. (Dvořáková 2014)

Zdá se, že v rozhodnutí, nechat se tetovat, hraje roli mnoho aspektů naší osobnosti, jako je aspekt psychický, fyziologický, sociokulturní, estetický nebo filosofický. Valenta (2011: 258) píše: „Mnohým mým přátelům se tetování stalo drogou a někteří, ti nejšťastnější, v sobě objevili skrytého masochistu.“

1.6 Rizika spojená s tetováním

První doložený doklad o riziku spojeného s tetováním pochází z roku 1853 z Francie, kdy se tetovaný voják nakazil syfilitickým onemocněním od tatéra, který byl nositelem tohoto onemocnění. Z poloviny 90. let 20. století jsou známy příklady o přenosu viru HIV a žloutenky v evropských zemích a USA při tetování. (Rychlík 2005) Virus HIV je schopný přežít v tetovací jehle až 32 dní (Braithwite *et al.* 1999).

Při tetování se často mohou vyskytnout bakteriální infekce (*Escherichia coli*, *Staphylococcus aureus*, *Streptokok pyogenes*, *Pseudomonas aeruginosa*), které se objevují hned krátce po tetování. Z virálních infekcí může dojít k přenosu žloutenky typ B a C nebo HIV. K nakažení může dojít přímo z tetovací jehly a barvy. Další možností je, že se infekce přenesou z nějakého infikovaného předmětu v tetovacím salónu na rozrušenou kůži díky tetování. Neméně časté jsou alergické reakce na složky obsažené v tetovací barvě (často na červené barvivo). Nejlepší prevencí je vyhnout se amatérským tetovacím studiím s nedostatečnou hygienou. (Serup 2017)

Aby bylo obtížím předcházeno, mělo by se dbát na dodržování těchto hygienických zásad: tetovací studio by mělo být čisté a všechny plochy dobře otíratelné, aby se na nich nedržely nečistoty; tatér by si měl sám řádně umýt a vydezinfikovat ruce před výkonem; před samotným začátkem tetování by měla být pokožka klienta také čistá a vydezinfikovaná; při tetování by měl mít tatér nasazené hygienické rukavice; jehly musí být sterilní a barva nová. Použité barvy měly mít schválení, že jsou zdravotně nezávadné. (Fiksa 2011)

Proces tetování nese svá zdravotní rizika, které může maximálně eliminovat tím, že se necháme tetovat v provozovně, která splňuje hygienické předpisy a od člověka, který má potřebnou certifikaci k provádění tělesných modifikací. Přesto se v poslední době

zvyšuje obliba *fanzine*²² tetování. Ve své podstatě jde o tetování v domácím prostředí. Každý tatér má svůj vlastní styl a přístup. Pro mnoho lidí je tento způsob provedení tetováže osobitější a osobnější. Dá se říci, že je tento způsob tetování navracení se ke kořenům a samé podstatě tetování. Jeho nositel má tetování *s příběhem*. Pro tento přístup v tetování je typické, že je často provedeno v domácím prostředí u tatéra, který je tatér samouk. Tetování bývá menšího rozsahu, obrázek je často jednoduchý, abstraktní a unikátní. Někteří tatéři preferují *hand poke*. Hand poke je ruční vpichování barvy do kůže pomocí jehly. Vychází z tradičního způsobu tetování. Kniha *Poke Poke* autorů Marka a Mitury (2017) právě představuje tento fenomén ve světě tetování. Kniha je katalogem rozhovorů a fotografií zabývajících se *fanzine* tetováním a v neposlední řadě sondou do duší samotných tatérů. Je zde kladena i otázka problémů s infekcí kůže způsobenou tetováním. Nikdo z uvedených taterů nezaznamenal žádnou nepříjemnost a dodávají, že dodržují striktní hygienické zásady, jako je tomu v salónech.

Tetování nemůžeme přisuzovat pouze rizika, která mohou ohrožovat naše zdraví. Bylo totiž zjištěno, že tetování, tedy, narušení kůže vyvolává v těle stres, který stimuluje imunitní systém a zvyšuje se produkce imunoglobulinu typu A, který se podílí na obranyschopnosti našeho organismu. (Lynn *et al.* 2016)

1.7 Tetování z pohledu legislativy

Tetování je dle Nového občanského zákoníku (2012) definováno jako zásah do tělesné integrity. Věková hranice je stanovena od 14 let, kdy se dítě může rozhodovat samo, jak naloží s vlastním tělem. U dětí mladších 14 let je vyžadován souhlas rodičů nebo zákonného zástupce.

Tetovat může jen osoba, která získala živnostenský list v oblasti činnosti, při kterých je porušována integrita lidské kůže. Živnostenský list je udělován na základě Zákona o živnostenském podnikání, 455/1991 Sb. Zde jsou vyjmenovány podmínky pro způsobilost k výkonu tetování.

²² Pojem *fanzine* se pojí s neprofesionální tvorbou, která vychází z DIY (Do It Yourself) [Udělej si sám].

Prostor, ve kterém se tetuje, musí být schválen jako vhodná provozovna stavebním úřadem a musí splňovat hygienické předpisy. Dále musí mít schválený provozní řád dle § 21 Podmínky provozování činností epidemiologicky závažných Zákona. č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

Tetování je také možné reklamovat na základě Nového občanského zákoníku z roku 2012 a Zákona o ochraně spotřebitele č. 634/1992 Sb.

U nás platí dočasné omezení darování krve, pokud si dárce nechal zhotovit v posledních 6 měsících tetování nebo piercing.

1.8 Budoucnost (v) tetování

Tetování se v současnosti mezi lidmi těší čím dál větší oblibě. Spolu s piercingem se jedná o nejčastější formy zdobení těla. Na potetovaného člověka už není zdaleka pohlíženo jako na symbol delikventského života, jako tomu bylo dříve.

Tetovat se dá pomocí fosforeskujících (vydávání světla pomocí předchozího osvětlení) a fluorescenčních (svítí pouze pod zdrojem UV světla) inkoustů. Tyto inkousty ztrácejí po čase světelné vlastnosti a mohou být rakovinotvorné. Tento druh inkoustů není v České republice zatím schválen a je tedy nelegální. (srov. Dudziaková 2014)

Tetování také může mít podobu EAN čárového kódu, který je dnes symbolem konzumní doby a způsobu života. Toto tetování je většinou nefunkční, na rozdíl od tetování v podobě QR kódu. Popularita QR kódů rychle stoupá ve společnosti a mobilní aplikace, které kódy přečtou, jsou snadno k dostání. Do tetování ve formě QR kódu můžeme vložit text, obrázek, video, odkaz na internetovou webovou stránku nebo hudbu ve formátu MP3. (srov. Dudziaková 2014)

Dalším rozvíjejícím druhem tetování je magnetické tetování. Toto tetování je častěji nazýváno vibrační a slouží ke komunikaci mezi mobilním telefonem a jeho nositelem. Do tetovacího inkoustu jsou přidány feromagnetické částice, ty na základě elektromagnetického pole, které vysílá mobilní telefon, vibrují. Tento druh technologie si nechala patentovat firma Nokia v roce 2010. (Dudziaková 2014)

Principy tetování jsou využitelné i v oblasti medicíny. Vědci v Itálii vynalezli novou metodu detekce karcinomu štítné žlázy, kdy je pod kůži coby tetování vpraveno černé uhlí jako suspenze detekující karcinom. Tato metoda se využívá pouze při recidivě nádoru a je velmi šetrná k tělu pacienta. (Soprani *et al.* 2019)

V USA také bylo vynalezeno tzv. tetování pro diabetiky. Tetování umí sledovat hladinu cukru v krvi. Pod kůží je aplikován polyetylen glykol, který fluoreskuje podle hladiny cukru v krvi. Fluorescence je potom měřena přístrojem umístěným na zápěstí. (Fiksa 2011)

Na stejném principu jako v USA byly v Německu vynalezeny speciální biosenzory, které mají formu tetování a mohou být užity jako monitor pro metabolity. Tyto biosenzory dokáží měřit koncentraci albuminu, glukózy a pH v těle. Každý biosenzor obsahuje chemické látky, které v závislosti na koncentraci sledované látky mění svou barevnou intenzitu. Tak tetování značí, že je v těle něco v nepořádku. Tetování je stále ve zkušební fázi. (Yetisen *et al.* 2019)

V roce 2003 se spisovatelka Ashley Jacksonová rozhodla vydat povídku *Skin: A Mortal Work of Art*²³. Povídka obsahuje 2 095 slov, přičemž každé slovo z povídky bude vytetováno na tělech dobrovolníků. Jde o poněkud zvláštní propojení umění. Sama autorka má na zápěstí vytetované slovo SKIN. (Rychlík 2014) K roku 2010 se do projektu přihlásilo více než 10 000 dobrovolníků a již je vytetováno 553 slov (Jackson 2019).

²³ Volně přeloženo [Kůže: Smrtné dílo umění]

2. Význam tetování v náboženství

2.1 Definice náboženství

Pojem náboženství nemá obecně platnou definici. Náboženství je abstraktním pojem a k jeho pochopení je za potřebí mnoho myšlenkových operací. V náboženství se odráží historie, vývoj společnosti a lidské kultury. Naše vnímání je ovlivněno evropskou kulturou, tím je i částečně omezeno naše chápání náboženství v jiných neevropských kulturách. Pojem náboženství pochází podle některých teorií z latinského slova *religio*, jehož etymologie není přesně známa. V obsahu slova nalezneme plnění náboženských úkonů, víru, zbožnost, ale také úzkost. (srov. Horyna 1994)

Všeobecná encyklopedie (1998b: 222) definuje náboženství jako „praktický (v etice a v kultu) i teoretický (v teologii a věrouce) vztah člověka k transcendentní skutečnosti. V teistických náboženstvích má tato skutečnost ráz buď osobních bohů (polyteismus), nebo jednoho Boha (monoteismus). Pokud je mezi mnoha uznávanými bohy uctíván pouze jediný, jde o henoteismus. Neteistická náboženství (zejména buddhismus a taoismus) nedávají této skutečnosti osobní rysy. Náboženství souvisí s osobní lidskou zbožností, která doprovází lidstvo od nejranějších stadií jeho vývoje a rozvinula se v mnohých náboženských soustavách. Stav náboženství v jeho počátcích není přesně znám, avšak vývoj od animismu a polyteismu až po monoteismus lze chápat jako postupné vyjasňování náboženského pojetí a praktik a jejich očišťování k čistému vztahu k transcendentnu, chápanému jako prioritní a pro lidský život i všechny stvoření určující. Za obecně lidsky významný se ve vývoji náboženských představ pokládá tzv. etický zlom kolem 5. stol. př. n. l. (konfuciánská a taoistická reforma v Číně, vznik buddhismu, významní izraelští proroci, zoroastrismus). Některá náboženství jsou pouze lokálního či národního rázu nebo přesahují pouze do nejbližšího okolí. Tzv. světová náboženství překračují hranice jazyků, ras a kultur (buddhismus, křesťanství, islám). Náboženství je zkoumáno religionistikou, filozofií náboženství a okrajově i dalšími vědami (psychologie, sociologie)“. Štampach (2010: 27) definuje náboženství stejně, ale pouze zkráceně jen jako „vztah člověka k transcendentní skutečnosti“.

2.2 Náboženství a jejich vztah k tetování

Sedmdesát procent světové populace se hlásí k nějakému náboženství. Naše náboženství by nám mělo odpovědět na otázky ohledně našeho života: jak začal, proč trpíme, co bude, až zemřeme? (Keene 2003)

Asijský kontinent je jednoznačně kolébkou všech světových náboženství, které budou v následujícím textu krátce popsána a uveden jejich vztah k tetování. Judaismus, a z něj vycházející křesťanství, vznikl na Blízkém východě. Islám pochází z Arabského poloostrova. Tyto náboženství se nazývají monoteistická. Další jmenovaná náboženství mají částečně, či plně filozofický rozměr. Hinduismus a mladší buddhismus vznikly na území Indie. Těchto pět náboženství, judaismus, křesťanství, islám, hinduismus a buddhismus, jsou považována za světová náboženství. Nelze ani opomenout území Číny, jakožto nejlidnatějšího státu na světě, kde má své kořeny konfucianství a taoismus. Závěr této kapitoly je věnován animismu, rané formě náboženství, vyskytující se u přírodních národů. Každé zde představené náboženství má svůj jedinečný pohled na život, a tím i vztah k tetování.

2.2.1 Judaismus a křesťanství

Judaismus je nejstarším monoteistickým náboženstvím na světě. Jeho prvopočátky sahají 2 000 let př. n. l. Židé se považují za národ vyvolený Bohem a tím jim připadly zvláštní úlohy na tomto světě. Největší ránu utrpěl judaismus za druhé světové války, při níž zahynulo 30 % věřících. V roce 1948 vznikl stát Izrael, kde dnes žije kolem 5 milionů Židů²⁴. (Keene 2003) V širším pojetí je judaismus způsob života, který zahrnuje kulturu, sociální, právní a náboženskou tradici Židů (Tlášková 2010).

Pro Židy je otcem národa Abraham, který se na přání Boha usídlil v kanaánské zemi. Jákobovi, Abrahámovu vnukovi, Bůh slíbil dvanáct mužských potomků, ze kterých povstalo dvanáct kmenů. (Keene 2003) Posvátnou židovskou knihou je *Tanach*. Tanach je tvořen *Tórou* (zjevené slovo Boží), která popisuje vztah Boha a Židů. Tóra obsahuje pět knih Mojžíšových, které převzali křesťané jako *Starý zákon*. Zde je popsáno stvoření světa a zároveň je právním a etickým kodexem. Dále zde nalezneme Desatero božích přikázání. Dalšími knihami tvořící Tanach jsou Spisy a Proroci. (Tlášková 2010)

²⁴ V komunitách v USA jich žije na 6 milionů, ve Velké Británii žije na 300 000, v Kanadě čítá židovská obec 360 000 věřících a v Argentině se k víře hlásí kolem 230 000 Židů (srov. Keene 2003).

Pokud je matka dítěte židovského původu, tato víra se na něj automaticky převádí. U chlapců je osmý den po narození prováděna obřízka (*mila*), která symbolizuje „smlouvu s Bohem“. O třináctých narozeninách chlapci podstupují obřad *bar micva*, který symbolizuje přeměnu z dítěte na muže. Obdobný obřad pro dívky, který se koná ve dvanácti letech, se nazývá *bat micva*. (Keene 2003)

V judaismu má velký význam manželství, které má vytvořit prostředí pro děti a následně pro rodinný život. Židovská víra učí, že je život dar od Boha a smrt je jeho koncem. (Keene 2003)

Křesťanství je dnes nejpočetnějším náboženstvím na světě. K jeho víře se hlásí téměř dvě miliardy lidí po celém světě. Křesťanská víra se dělí přibližně do dvaceti tisíc různých církví a sekt²⁵. (Keene 2003)

Ústřední postavou křesťanství je židovský kazatel Ježíš Nazaretský, později nazývaný Ježíš Kristus²⁶, syna Boha, který vykoupil lidstvo od hříchu. Ježíš se narodil kolem přelomu letopočtů v Betlémě ve státě Palestina. Jeho život je vyprávěn ve čtyřech evangelích. (Mácha 2005) Ježíš se snažil svými kázáními vytvořit království v lidských srdcích. S kázáními cestoval po zemi, konal zázraky a uzdravoval, tím ukazoval, že Bůh je mezi lidmi. (Keene 2003) Zaměřoval se na chudé, nemocné a hříšníky. Toto jeho konání se nelíbilo tehdejšímu duchovním. Nakonec byl Ježíš uvězněn a ukřižován. Tato událost je křesťany připomínána jako Velký pátek. Tělo Ježíše bylo uloženo do hrobu a později vstalo z mrtvých. (Mácha 2005)

Svatou knihou křesťanů je Bible²⁷, která je rozdělena do dvou částí, na Starý a Nový zákon. Starý zákon je Písmo Židů, jak již bylo zmíněno. Nový zákon obsahuje dvacet sedm knih, které byly sepsány po dobu dvou generací od smrti Ježíše. Tyto knihy se skládají ze čtyř evangelí (Matoušovo, Markovo, Lukášovo a Janovo), která byla napsána přibližně kolem roku 80 n. l. Dále knihy obsahují Skutky apoštolů, epištoly a Zjevení, které popisuje Ježíšovo vládu, kterou byl obdarován Bohem, dle Jana. (Keene 2003)

²⁵ Nejvíce věřících nalezneme v římskokatolické církvi (1 200 000 000 věřících). Následují protestantské církve (360 000 000 věřících, z toho je 80 000 000 přívrženců anglikánské církve) a pravoslavná církev (170 000 000 věřících). (srov. Keene 2003)

²⁶ Ježíš Kristus není historicky doloženou postavou, která by byla postavena na spolehlivých svědectvích, avšak jeho existence není odborníky zpochybnována (srov. Štampach 2010).

²⁷ Bible byla přeložena do 383 jazyků (srov. Keene 2003).

Křtem člověk vstupuje do církve a je symbolem očištění člověka od hříchu. Křesťanská církev věří, že se smrtí otevírá člověku brána do věčného života. (Keene 2003)

Židé i křesťané věří v nejvyššího abstraktního boha, který stvořil člověka. Posláním každého člověka je ctít boha a žít mravný život. Rozdílně však vnímají postavu Ježíše Krista. Židé, ani muslimové, v něm nevidí božího syna. Bůh je v judaismu chápán jako vševědoucí, všemohoucí, nepohlavní bytost, jejíž záměry člověk nemůže pochopit. (srov. Mácha 2005)

2.2.1.1 Tetování v judaismu a křesťanství

Tetování je zapovězené židům, stejně tak i křesťanům, neboť obě náboženství ctí Starý zákon, kde je tetování zakazováno. Zdá se, že tetování bylo běžně praktikováno a proto bylo nutné vepsat zákaz této pohanské praktiky do *svatých knih*. (Ferguson at Procterová 1998)

Jasným příkladem zákazu tetování, na kterém se shodne mnoho zdrojů, Rychlík (2005), Stevens (1992), Rush (2005), Huehnergard a Liebowitz (2013), je verš v Bibli z knihy Leviticus. V knize Bible: překlad 21. století (2009: 134) zmíněný verš 19:28 říká: „*Nedělejte si na těle smuteční jizvy ani žádné tetování. Já jsem Hospodin.*“ Z tohoto sdělení lze jednoznačně usoudit, že je tetování zakázáno. Rush (2005) si tento verš vykládá, že je špatné zkrášlovat si tělo z estetických důvodů, pokládá jej za hanobení, protože Bůh stvořil člověka k obrazu svému. V opačném případě, kdy jsou mutilace²⁸ vykonávány ve jménu Boha a zákona, jsou v pořádku. Příklady, kdy může být mutilace provedena, však autor neuvádí. Domnívám se, že v tomto případě by se mohlo jednat o chlapeckou obřízku, která se běžně provádí v judaismu.

Huehnergard a Liebowitz (2013) ve svém výkladu uvádějí, že ale není dán žádný důvod, proč jsou tyto praktiky zakázané. Přesto se předpokládá, že důvod k zakazu zhotovování tetování pramení z praktik doprovázející smuteční obřady. Dále se autoři domnívají se, že zákaz vychází z kontextu dané doby. V raných začátcích křesťanství se tetovali pouze otroci, popřípadě tanečnice²⁹. Později bylo tetování bráno jako pohanská

²⁸ Mutilace je „*úprava a znetvoření těla úmyslným zákrokem, nemocí nebo poraněním*“ (Rychlík 2005: 294).

²⁹ Jiným příkladem, jak se společnost a její preferenci proměňují, může být opálení pokožky. Dnes naše západní kultura dává přednost opálené pokožce. Na tuto tělesnou modifikaci je zaměřeno celé kosmetické odvětví. Ve starověkém Řecku a Egyptě, byla naopak žádoucí bělostná pokožka. Ženy si

praktika, která byla pro křesťany nepřijatelná. K verši Lev 19:28 ještě zmínění autoři připojují předcházející verš 27. „*Nezastříhujte si vlasy na skráních a nezkracuj si vousy na bradě*“ (Bible: překlad 21. století 2009: 134). Stejně se k těmto veršům vyjadřuje i Jeruzalémská bible (2009: 188) ve svém plném biblistickém výkladu: „*Verše 27–28 zapovídají různé smuteční obřady, o kterých se má za to, že jsou poskvrněné pohanstvím, srov. též 21 5³⁰; Dt 14 1³¹. Nicméně jsou rozsáhlé doklady o tom, že se konávaly, Iz 3 24³²; Jer 16 6³³; 41 5³⁴; 47 5³⁵; 48 37³⁶; Am 8 10³⁷; Job 1 20³⁸. Zmínka o těchto obřadech v Ez 7 18³⁹ ukazuje, že přes dané odsouzení se konaly nadále, snad proto, že se jim připisoval kající náboženský smysl, srov. Iz 22 12⁴⁰.*“

Rychlík (2005) uvádí, že některé výklady naznačují, že byl sám apoštol Pavel tetován. V Bibli: překlad 21. století (2009) se v Novém zákoně píše v Listě Galatským 6:17 „*At' už mě s tím nadále nikdo neobtěžuje. Jizvy na mém těle jsou znamením, že patřím Ježíši.*“ Biblistický výklad dle Jeruzalémské bible (2009: 2032) pouze říká, že jde o jizvy, které vznikly krutým týráním, které vytrpěl pro Krista. Dále Rychlík (2005) uvádí verš 21:5 z knihy Leviticus (verš je citován v poznámce pod čarou 30) a domnívá se, že oněmi *jizvami* se zřejmě mohlo myslet i tetování. Jeruzalémská bible (2009) však tento verš blíže nekomentuje.

na ní nanášely bílý pudr, který byl vyráběn ze solí arzenu, aby dosáhly co nejsvětějšího odstínu pokožky. Neboť byl člověk s opálenou pokožkou považován za člena nižší společenské vrstvy, který byl nucen vykonávat práce na poli. (srov. Dvořáková 2014)

³⁰ Lev 21:5 „*Nebudou si na hlavě vystřihávat lysinu, nebudou si holit okraje vousů a nebudou si dělat na těle zářezy*“ (Jeruzalémská bible 2009: 190).

³¹ Dt 14:1 „*Jahve, váš Bůh, vás má jako syny. Kvůli mrtvému si neuděláte zářezy ani lysinu na čele.*“ K tomu biblistický výklad v Jeruzalémské bibli (2009: 273–274) říká: „*Zde se obvykle vidí zákaz kultu mrtvých.*“

³² Iz 3:24 „*Pak bude místo balzámu hniloba, místo opasku provaz, místo účesu vyholená hlava, místo slavnostního šatu suknice z hrubého plátna a poznamenání rozžhaveným železem namísto krásy*“ (Jeruzalémská bible 2009: 1311).

³³ Jer 16:6 „*Velcí i malí v této zemi zemřou a nebudou pochováni ani oplakáni; nikdo si pro ně neudělá zářezy ani si neoholí hlavu*“ (Jeruzalémská bible 2009: 1419).

³⁴ Jer 41:5 „*... přišli mužové ze Sichemu, Sila a Samaří; bylo jich osmdesát, měli oholený vous, roztržený šat a zářezy na těle; nesli obětní dary a kadidlo, které chtěli předložit v Jahvově Chrámě*“ (Jeruzalémská bible 2009: 1453).

³⁵ Jer 47:5 „*Gaza si musela vyholit hlavu, Aškelon je umlčen. Ty, jenž zbýváš z jejich údolí, jak dlouho si ještě budeš dělat zářezy?*“ Výklad v Jeruzalémské bibli (2009: 1460) jej interpretuje „*vyholení hlavy a zářezy jsou smuteční obřady*“.

³⁶ Jer 48:37 „*Ano, každá hlava je vyholená, veškeré vousy ostříhány, na všech rukou jsou zářezy, na všech bedrech pytlovina!*“ (Jeruzalémská bible 2009: 1463).

³⁷ Am 8:10 „*Proměním vaše svátky v zármutek a všechny vaše zpěvy v nářky; vložím pytlovinu na všechna bedra a všechny hlavy oholím*“ (Jeruzalémská bible 2009: 1628).

³⁸ Job 1:20 „*Tu Job vstal, roztrhl si oděv a oholil si hlavu*“ (Jeruzalémská bible 2009: 814).

³⁹ Ez 7:18 „*Oni si obléknou pytlovinu, zachvátí je třesavka. Všechny tváře budou zahanbené, všechny hlavy oholené.*“ Tento verš Jeruzalémská bible (2009: 1507) vykládá jako znamení potupy.

⁴⁰ Iz 22:12 „*A pán, Jahve Sabaot, vás toho dne vyzval, abyste plakali a nařikali, abyste se opásali pytlovinou*“ (Jeruzalémská bible 2009: 1334).

Huehnergard a Liebowitz (2013) se zmiňují, že Izraelité odmítají jakékoliv označování na jejich tělech, například tetování. Přesto se ve verši Iz 44:5 nabízí možnost dělání značek na těle, která nesou boží jména. Tento verš z Izaiáše říká: „*Jeden řekne: Jsem Jahvův, a jiný se bude dovolávat Jakubova jména. Další si napíše na ruku? ‚Jahvův‘, a pojmenují ho Izrael.*“ Tento verš je Jeruzalémskou biblí (2009: 1363) vykládán: „*že patří Jahvovi; obdobně si na sobě vyznačují jméno Šelmy stoupenci této Šelmy ve Zj 13 16–17⁴¹, týž význam má tetování v helenistických kultech. Jde o konvertity k jahvismu, kteří jsou přičleněni k Jakubovi-Izraelovi. Ve 49 16⁴² si Jahve vyryje Sion na své dlaně, aby na něj nezapomněl.*“

Následující text se zabývá příklady, kdy bylo tetování prováděno v souvislosti s křesťanskou vírou. O tetování, které se vztahuje k židovské víře, literatura neuvádí.

Během antiky bylo tetování prováděno trestancům, nosili jej vojáci a také se nechávali tetovat Koptové (Rychlík 2005). Tetování bylo pro Kopty odlišení se od ostatních náboženství a důkazem jejich oddanosti Bohu (Stevens 1992). Jejich tetování mělo podobu křížků, nápisu INRI a dalších symbolů souvisejících s Ježíšem (srov. Rychlík 2005). Koptský kříž byl malý a prostý symbol, který však vyjadřoval *věčnou lásku boží*. Koptové si jej nechávali tetovat na spodní stranu zápěstí. (Watkins 2011) Z dochovaných textů, v době pronásledování Machinejkých v severní Africe, byl znám kněz Clementianus, který měl na stehně nápis *manichaeus discipulus christo iesu*⁴³. Císař Constantín I. Velký prohlásil křesťanství za legitimní v roce 313. Poté v roce 316 zrušil obličejové tetování trestancům, které sloužilo k jejich značkování. Ti se tetovali i nadále, ale nově se provádělo jen na paže nebo lýtka. Pro sv. Basileiose Velikého (330–379) byl člověk s tetování Satanovým služebníkem, a proto hlásal, aby se nikdo nepaktoval s těmi, kteří se značí jehlami. Církev obecně vnímala tetování jako d'áblovo dílo a později jako symbol čarodějnictví. V roce 787 papež Hadrián I. zakázal vše, co zneuctívá božské dílo. (srov. Rychlík 2005)

Zvyk nechat se potetovat byl rozšířen pouze u poutníků do Jeruzaléma jako suvenýr/památka na vykonání poutě do Svaté země. Richard Lví srdce (1157–1199), který také uskutečnil pouť do Jeruzaléma nebo se zúčastnil křížáckých výprav, měl také

⁴¹ Zj 13:16–17 „*Přijměte tak všechny, malé i velké, bohaté nebo chudé, svobodné i otroky, aby si dali udělat na pravou ruku nebo čelo znamení¹⁷ a nikdo nebude moci nic koupit ani prodat, nebude-li znamenan jménem Šelmy anebo číslem jejího jména.*“ (Jeruzalémská bible 2009: 2154)

⁴² Iz 49:16 „*Hleď, vyryl jsem si na dlaně svých rukou, tvé hradby jsou stále přede mnou*“ (Jeruzalémská bible 2009: 1371).

⁴³ Překlad nápisu není zcela objasněn.

tetování. (Rychlík 2005; Stevens 1992) Zvyk tetovat se na památku návštěvy Svaté země však nebyl rozšířen mezi všemi poutníky, zejména těmi z Ruska a Evropy. Nejčastěji se nechávali tetovat již zmínění Koptové, Syřané, Arméni a Habešští. Tetování mělo nejčastěji podobu křížků, monogram IHS⁴⁴ a obrázky spojené se vzkříšením. (Stevens 1992)

Dalším ojedinělou tradicí nechat se tetovat, nalezneme na Balkáně u křesťanských žen (obrázek č. 20). Tetování křížků a hvězdiček stylizovaných do různých ornamentů, bylo nedílnou součástí místní lidové kultury. Tento zvyk zřejmě pochází ze středověku, kdy byli místní katolíci utiskováni. (srov. Rychlík 2005) U neprovdaných dívek neslouží tetování pouze jako výraz víry, ale také jako symbol plodnosti (Stevens 1992). Tetování provádí ženy nazývané *vješte žene* při obřadu *nabocati križ* za účasti diváků. Tetování bylo viditelně umístěno na rukách a hrudi. Tetovalo se na svátek Josefa, který připadá na 19. března. Dívky byly tetovány mezi 13. a 16. rokem. (srov. Rychlík 2005)

V oblasti etiopského města Lalibela se mladé dívky zdobily vytetovaným křížkem na jejich hrudi (Huehnergard at Liebowitz 2013). V době železné se na území dnešní Velké Británie a Irska zdejší kmeny (např. Piktové, Skotové, Galové) běžně tetovali. Tuto praktiku od nich přejali i katoličtí mniši. Ve středověku byl velmi oblíbený motiv tetování se sv. Jiřím a drakem. Právě sám sv. Jiří měl na hrudi vytetovaného draka, rudou růži na pravé ruce a ozdobný pásek na levé noze. Pobožní Italové si často nechávali tetovat Černou Madonu a další svaté. Později si nechávali křesťanské symboly tetovat námořníci kvůli ochraně a zajištění křesťanského pohřbu. Dnes, se vzrůstající oblibou tetování, jsou křesťanské motivy stále oblíbenější. (Stevens 1992)

Častá jsou také tetování s křesťanskými symboly z kriminálního prostředí. Vegrichtová (2016) uvádí, že Madona s dítětem je jedním z nejčastějších motivů kriminálního tetování. Toto tetování vyjadřuje „čisté svědomí před přáteli“ a „nezradil jsem“, čímž vyjadřuje svůj vztah ke kriminální subkultuře. Tetování často bývá umístěno na hrudi, na levé straně, aby bylo co nejbližší srdci. Dalšími populárními křesťanskými symboly jsou kříže, růžence, Ježíš Kristus, andělé, sakrální stavby (zejména u ruské kriminální tetováže) apod. Tetování křesťanských symbolů upevňuje víru vězněného, která mu dává sílu překonat pobyt ve vězení.

⁴⁴ Označení Ježíše Krista v ortodoxní církvi.

Tetování náboženských symbolů slouží jako svědectví víry jejich nositelů (Huehnergard at Liebowitz 2013). Ve Spojených státech amerických a Kanadě má 20 % provedených tetováží spojitost s náboženstvím, přičemž je z náboženství zastoupeno nejvíce křesťanství. V tomto případě má provedené tetování identifikační funkci, způsob jak se přihlásit ke své víře (obrázek č. 21). (Hemingson 2010)

2.2.1.2 Symboly spojené s křesťanstvím

Výraz symbol má svůj původ v řeckém slově *symballein* („dát dohromady“). Symbol můžeme považovat, za něco, co je poznávacím znamením a nese v sobě jisté poselství. Jeho obsah je poznatelný lidskému rozumu a zároveň může být nepostizitelným. V dnešní společnosti má často komunikační funkci, neboť v sobě ukrývá hlubší, či skrytý význam (srov. Vegrichtová 2016)

Břečťan – brečťan svým způsobem růstu symbolizuje pro křesťany zmrtvýchvstání a duši, která stoupá k boží slávě. Břečťan je také spjat s Vánocemi, ačkoli původně byl pohanským symbolem, který byl užíván při římských oslavách zimy. (srov. Hemingson 2010)

Brouk – brouk v křesťanském pojetí symbolizoval znovuzrození a věčný život (srov. Kurray at Lennert 2000).

Číslice – trojka je symbolizuje Božskou Trojici; šestka symbolizuje Stvoření světa za 6 dní; sedmička v sobě spojuje Svatou trojici se čtyřkou, která ztělesňuje svět; latinské číslo deset symbolizuje Ondřejův kříž a je považováno za číslo dokonalosti. (srov. Kurray at Lennert 2000)

Fénix – fénix symbolizoval v dobách raného křesťanství znovuzrození, vzkříšení, vítězství života nad smrtí a nanebevzetí Krista (srov. Hemingson 2010).

Jahoda – v 15. století byly rukopisy, které zobrazovaly Pannu Marii, doprovázeny obrázky lesních jahod, jejichž trojdílný list evokuje svatou Trojici (srov. Hemingson 2010).

Kotva – kotva není jen symbolem námořníků. U křesťanů byla kotva symbolem jejich víry, podobně jako ryba. (srov. Meyline 2008)

Kříž – kříž je doslova nezaměnitelným a nejčastějším symbolem křesťanství (obrázek č. 22). Kříž symbolizuje nesmrtelnost, plodnost a spojení nebe se zemí. (srov. Hemingson 2010) Kříž pochází ze starověkého písma Židů (předchůdce hebrejského písma). Kříž byl posledním písmenem v abecedě a nazýval se „tav“.

- Kříž se vyskytoval i ve fénickém písmu. Stejně tak řecké písmeno „thau“ mělo podobu křížku. (Neimojewski 1909)
- Lev – symbol lva nalezneme v mnoha kulturách a náboženství. Symbolizuje sílu slunce, moc, vítězství, hrdost nebo statečnost. U prvních křesťanů byl lev zpodobněn Ježíše, jako krále králů. (srov. Hemingson 2010)
- Lilie – lilie symbolizuje v křesťanské liturgii Velikonoce a Krista, jeho vzkříšení a nesmrtelnost (srov. Hemingson 2010).
- Mravenec – symbolizoval chytrost a snaživost, proto byl vzorem, jak vést správný křesťanský život (srov. Kurray *at* Lennert 2000).
- Meč – v období středověku představoval Boží slovo a vyobrazení s křížem symbolizovalo ochranu křesťanství. Dva zkřížené meče v ondřejovském kříži představují svatého Pavla. (srov. Hemingson 2010)
- Oheň – je v křesťanství symbolem Ducha svatého a tvoří jeden z elementů při popisu pekla (srov. Hemingson 2010).
- Oko – je významný smyslový orgán, který mnoho kultur považuje za vyšší poznání hodnot. V křesťanství je symbolem Svaté Trojice. (srov. Kurray *et* Lennert 2000)
- Orel – je symbolem apoštola Jana. Orla přijali křížáci jako křesťanský symbol, který značí vítězství světla nad temnotou. (srov. Hemingson 2010)
- Růže – růže představuje lásku. V křesťanství je růže⁴⁵ spojena s Kristem a také symbolizuje zázrak. Bílá růže znamená čistotu a červená Kristovu krev. (srov. Hemingson 2010)
- Sedmikráska – sedmikráska byla v 15. století považována za symbol nevinnosti Ježíše Krista jako malého dítěte (srov. Hemingson 2010).
- Včela – včela je symbolem píle, čistoty, rodiny a společenského řádu. Stejně tak symbolizuje dobro a křesťané ji pokládají za symbol naděje, pro její neúnavné snažení. (srov. Hemingson 2010)
- Vlk – křesťanství vyobrazovalo Krista jako pastýře ochraňujícího ovčí stádo před šelmami. Právě touto šelmou byl vlk, který byl symbolem ďábla. Ďábel byl zpodobňován i obrazem býka. (srov. Hemingson 2010)
- Slunéčko sedmitečné – nese v mnoha jazycích jméno, které je odvozené od Boha, Panny Marie (stejně tak krovky připomínající její plášť) a jiných svatých. Podle lidového příběhu byla úroda na polích zničena hmyzem. Rolníci prosili svaté

⁴⁵ První růženec byl vytvořen právě z růží, až později byly růže nahrazeny korálky (Hemingson 2010).

o pomoc. Následně se objevila sluněčka, která požírala škodící hmyz, a tím byla úroda zachráněna. (srov. Hemingson 2010)

2.2.2 Islám

Islám je jedno z nejmladších světových náboženství. Vznikl kolem šestého století našeho letopočtu na území dnešní Saudské Arábie. Slovo *islám* je arabského původu a znamená „oddát se“. Dnes je nejvíce rozšířen v Severní Africe, na Předním východě a v Jihovýchodní Asii. Má 1 200 000 000 vyznavačů. Islám klade důraz na duchovní i světskou oblast života. V základu islámské víry stojí přesvědčení, že Alláh (nejvyšší bytost, stvořitel a vládce všeho), který na zem posílal proroky Abrahama, Mojžíše nebo Ježíše, kteří šířili poselství, jak mají lidé žít, avšak lidé tak nekonali. Proto nakonec poslal Muhammada, který má toto konání lidí napravit. (Keene 2003)

Muhammad se narodil roku 570 n. l. v Mekce. Živil se jako poctivý obchodník, jehož pověst ho předcházela. Svůj čas trávil modlením se a dělalo mu starosti, že lidé v Mekce uctívali mnoho různých bohů. Také ho trápilo, utiskování chudých ze strany bohatých, chování mužů k ženám, hraní hazardních her a opilství. Muhammadovi bylo čtyřicet let, když se mu zjevila nadlidská bytost, která mu nakázala, aby své myšlenky sepsal. Podle svých textů začal kázat v Mekce a později v Medíně. Zemřel roku 632. (Keene 2003)

Slovo boží nalezneme v *Koránu* (v překladu „přednášet“). Jeho krásu lze nejlépe postihnout tím, že je nahlas předčítán v původním arabském jazyce. Korán je rozčleněn do sto čtrnácti kapitol (*súry*) a jednotlivých veršů (*ája*). Každá kapitola, až na jednu, začíná slovy „Ve jménu Alláha, milosrdného, slitovného...“. (Keene 2003)

Narození dítěte je považováno za Alláhův dar a rodina je základem společnosti. Islám věří ve vzkříšení těla a posmrtný život. (Keene 2003)

2.2.2.1 Tetování v islámu

Jak již bylo nastíněno, tetování je pro islám také nepřijatelnou praktikou. Povolené věci se v islámské víře nazývají *halal* a zakázané *harām*. Tetování spolu s úpravou zubů a operace podstoupené za estetickými účely jsou jednoznačně zakázané v islámu. Ženy, které tuto úpravu podstoupí, budou Alláhem potrestány. Tetování je považováno za znetvoření těla nebo obličej pigmentem a ohyzdnými vzory. (srov. al-Quradin 1997)

Propichování jehlami, které je spojené s bolestí, je hodnoceno jako ohavné jednání. A ženy, které jsou tetované, a které provádí tetování, jsou prokleté. Důvody, proč jsou úpravy zevnějšku zakázané, jsou, že na člověku nemá být nic měněno, protože to bylo stvořeno Alláhem. A Alláh všechny stvořil tak, aby měl každý svou jedinečnou krásu. Dalším důvodem je, že úpravy zevnějšku a zkrášlování se, jsou výdobytkem materialistické západní společnosti, od které se islám snaží distancovat. (srov. al-Quradin 1997)

Dle sunnitských muslimů jsou tři hlavní důvody, proč je tetování zakázané: jehla, která proniká kůží, způsobuje bolest a tato bolest je naprosto zbytečná; tetování mění, to, co Alláh stvořil; tetovací barva se mísí s krví a to způsobuje *nečistotu*. (Larsson 2011) Když má muslim špinavé tělo, myšleno díky tetování, tak nemůže řádně konat modlitbu. Neboť před každou modlitbu musí podstoupit *wutbu* (rituální omývání, koupel), protože k modlitbě musí být vždy čistý a tetování toto znemožňuje. (Rokib at Sodiq 2017) Wutba je jedna podmínka z celkové rituální čistoty (*tahátra*), bez které muslim nemůže předstoupit k modlitbě. Z dalších podmínek je čistota oděvu a čistota modlitebního místa. (Kropáček 2010)

I přes zákaz nechávat se tetovat, se tetování objevovalo u poutníků z Mekky a Mediny jako upomínka. Tetování zobrazovalo posvátné symboly (drobné tečky, půlměsíce, hvězdičky), poutníkovo jméno a datum návštěvy, aby byl poznán, až nastane jeho poslední soud. (Stevens 1992) Jako argument k zhotovování tetování je uváděno, že po smrti bude jejich tělo spáleno, a tak budou od tohoto prohřešku očištěni ohněm a budou moci vstoupit do ráje. Půlměsíc, nebo srpek, s hvězdou je symbolem islámské víry. Původem se jedná o starý turecký motiv. Lidé kdysi věřili, že Slunce vychází z Měsíce. Symbol v sobě spojuje mužskost a ženskost. (Watkins 2011) Děláním tetování provázal magický rituál, při kterém byly recitovány pasáže z Koránu. Nejpropracovanější tetování nalezneme u muslimů v Iráku. V Maroku jsou povětšinou tetovány prostitutky (Stevens 1992) a velké oblibě se mezi místními muslimy těší dočasné tetování hennou, které je dovoleno (Rokib at Sodiq 2017). Tetování je součástí kultury některých muslimských skupin, například Berberů a Beduínů (obrázek č. 23) žijících v Africe, Sýrii, Saudské Arábii, Íránu a na západě Pákistánu (Larsson 2011).

V Iráku se vyskytuje tetování spíše mezi obyvateli venkova a mezi domorodými kmeny. Vyšší vrstvy obyvatel a obyvatelé ve městech jím pohrdají. Tetování jim slouží jako ozdoba, pro magické účely a prevence proti nemocem. Tyto nemoci jsou často

zapříčiněny nadpřirozenými silami, které jsou spojeny s d'áblem. Tetování pro léčebné účely se aplikuje na spánky a čelo. Také je užíváno proti revmatismu. Tetování mající magický účel se nejčastěji vyskytuje u žen. Dívky se nechávají tetovat, aby mohly vstoupit do svazku manželského, byly schopny otěhotnět a k udržení lásky. Tetování také bylo prováděno dětem jako ochrana. Na špičku nosu se jim tetovala tečka. (Smeaton 1937) Tetování se často vyskytuje mezi Araby, kteří jsou vyznavači různých sekt. Zejména pak mezi ženami, které mají ve zvyku si nechat tetovat značnou část jejich těla božstvy a náboženskými motivy. (al-Quradin 1997) Důvody pro zhotovení tetování, přestože je zakázáno, jsou jasné, ukazují sounáležitost a oddanost islámské víře (Carswell 1965).

V nedávné době získalo na své popularitě i tetování v Iráku mezi místními obyvateli díky americkým a západním vojákům, kteří zde působí. Obliba tetování roste i v Turecku mezi mladými lidmi. (Larsson 2011)

Al-washam je obecně používaný výraz v arabském jazyce, který označuje tetování. Ale také se můžeme setkat s výrazy *daqq* („tlučení“), *dagh* a *sharam*. V Íránu se označuje tetování slovem *khāl* a v Turecku je používán výraz *dövme* a *dövün*. (Larsson 2011)

2.2.3 Hinduismus

Hinduismu je nejstarší náboženství světa, které je stále aktivní i v dnešní době. Pojem hinduismus je souhrnné a novodobé označení pro indická náboženství, která prošla dlouhým historickým vývojem a obsahuje mnoho proudů, sekt a hnutí. Samotní Indové pro své náboženství používají výraz *sanātana drahma*. (Mácha 2005) Jeho počátky sahají do roku 1 800 př. n. l. v poříčí Indu. Hinduismus má přes osm set miliónů vyznavačů kolem světa. (Keene 2003) Jeho nejstarší formy nalezneme u starých Řeků, Římanů, Germánů, Slovanů a Baltů. Avšak po příchodu křesťanství do Evropy toto prastaré indoevropské náboženství zaniklo (Werner 2002).

Bohů a bohyň v hinduismu nalezneme nespočet a všichni jsou odrazem *Brahma*⁴⁶ (absolutní/nejvyšší duch). Hinduismus věří v Brahma, které se však nachází mimo dosah chápání, času a prostoru. Víra se opírá o nekonečný cyklus zrození, který se skládá z života na zemi, smrti a znovuzrození. Budoucí život po znovuzrození je

⁴⁶ Brahma je středního rodu a v českém jazyce se neskloňuje.

určen, tím jak člověk žil v tom předchozím životě. Hinduismus je založen na kastovním systému. Čtvrtá kasta (*šúdrové*) jsou sloužící ostatním. Třetí kasta (*vaišjové*) je součástí hospodářského a společenského života, sem patří rolníci, řemeslníci a obchodníci. Druhá kasta (*kšatrijové*) jsou válečníci a vládcové Indie. Lidé v nejvyšší kastě (*bráhmani*) vykonávají náboženské rituály. Mimo kastovní systém ještě stojí *nedotknutelní*, kteří pohřbívají lidi a zvířata a provádí další „znečišťující“ práce. *Karma* je příčina a následek. Skutky z předešlých životů se přenáší do těch budoucích, a to rozhoduje o stavu, v němž se duše znovu narodí znovu. Proto by každý měl žít nesobecký život. *Mókša* je ukončení koloběhu života, kdy lidská duše putuje na onen svět. Hinduisté se modlí pomocí pronášení posvátných slabik, zpěvem *manter* (verše božského původu) a používáním *mandal* (geometrický vzor, který zahrnuje celý vesmír). (Keene 2003)

2.2.3.1 Tetování v hinduismu

Pro hinduisty je tetování nepostradatelným elementem při praktikování jejich víry. Drahma učení říká, že člověk může být zcela nahý, ale tetování jako symbol zbožnosti, je už navždy. Mezi tradičními hinduisty převládá víra, že co je natisknuto na kůži, je vtisknuto na duši. (Stevens 1992) U Indů má tetování nezastupitelnou funkci mezi obyvateli nejvyšší kasty – brahmány. Ti nosí své tetování na obličeji nebo hrudi, aby ukázali na svou oddanost bohům a zároveň ukazovali na své postavení. (Watkins 2011)

Podle vytetovaných symbolů se pak hinduisté poznávají na onom světě a tetování jim slouží jako vstupenka do nebe. Stejnou mytologii spolu sdílí i původní obyvatelé Ameriky – Indiáni. Bůh Parameshwar odmítne otevřít nebeskou bránu, pokud duše hinduisty nemá tetování. Tetování dokazuje, že daná duše přechodně pobývala ve svaté zemi Indii. Jinak ještě může získat vstupenku do ráje tím, že bude duše vláčena mezi poli a trnitými křovinami, a tím obdrží tolik potřebné označení. (Stevens 1992) U žen vyznávajících hinduismus převládá víra, že pokud nemám během pozemského života tetování a zemře, v dalším životě se narodí s *čistou kůží* jako křesťanka, nebo muslimka. A pokud bude bez tetování, *Bhagwan* (boží muž v nebi) s ní nebude zacházet dobře, ale pokud si mu její tetování zalíbí, bude v nebi zahrnuta slávou. Neméně důležité je tetování u dívek, které slouží jako iniciační rituál, kdy je dívka uvedena mezi dospělé. Pro muže je nepřijatelné, aby se oženil s nepotetovanou dívkou. (Mathur 1954)

Hinduistické symboly v tetování zobrazují posvátné svastiky, symbol *óm* (prvotní zvuk při vzniku vesmíru) a obrázky božstev (obrázek č. 24). V Indii tetují muži i ženy, ale pouze muži tetují muže a ženy ženy. (Stevens 1992)

2.2.4 Buddhismus

Obrázek č. 33: Kolo drahma – symbol buddhismu.

Buddhismus je praktikován po dobu více jak dva a půl tisíce let a k této víře se hlásí téměř čtyři sta milionů lidí. Za celou dobu jeho existence se rozšířil téměř po celé Asii. Od Afghánistánu po Japonsko a od Mongolska po Indonésii. (Holba 2010)

Buddhisté, stejně jako hinduisté, věří v cyklus střídání smrti a opětovného narození na různé úrovni existence (*sansára*). To vede k nepřetržitému toku a vše je nestálé (*aničča*). Z cyklu znovuzrození je možné se vymanit a dosáhnout *nirvány*. Buddhismus lze spíše připodobnit k filozofii, než k náboženství založenému na teologii. Buddhistické učení se zaměřuje na rozvoj moudrosti, nenásilí a soucitu. (Keene 2003)

Buddha se narodil jako princ Siddhártha Gautama (asi 560 př. n. l.) v Indii. Žil život privilegovaného v paláci⁴⁷. Když jednoho dne palác opustil, spatřil poprvé starého a nemocného člověka, truchlící pozůstalé a svatého muže. Po tomto setkání zatoužil po pravém poznání a k hledání odpovědi na otázku týkající se utrpení. Došel k poznání čtyř vznešených pravd: že všichni lidé trpí, o lidské touze, která způsobuje strast, o způsobu léčby strasti a kde léčbu nalézt. Poté se princ stal *probuzeným*⁴⁸. A po dalších čtyřicet čtyři let pomáhal k osvětlení i ostatním lidem. (Keene 2003)

Karma, je podobně jako v hinduismu, soubor všech skutků, které mají vliv na další existenci jedince. Člověk by se měl snažit o dobré morální skutky, aby měl dobrou karmu a jeho další znovuzrození pro něj bylo příznivé. Meditace tvoří velkou část buddhistické praxe. Při meditaci dochází k osvobození mysli a oproštění se od agrese a chtivosti, které se nachází v lidském životě, a na jejich místo by měla nastoupit moudrost. (Keene 2003)

⁴⁷ Siddhártha však nemohl být královským princem jak buddhistická tradice praví. Neboť byl synem náčelníka kmene Šákjů a tento kmen žádného krále neměl. (Holba 2010)

⁴⁸ Probuzený lze do sanskrtu přeložit jako slovo *buddha*.

2.2.4.1 Tetování v buddhismu

Dobře provedené tetování je vysoce ceněno, stejně tak i dovednosti tatéra. V Thajsku a Myanmaru je to posvátná činnost, kterou vykonávají šamani, kněží a mniši. V Myanmaru je k chrámu rovnou připojena i tetovací místnost. Chlapci obdrží jejich první tetování od mistra po vysvěcení na buddhistického mnicha. Často se řádový člen mnišské komunity sám stane mistrem tatérem. Tetování se neprovádí pouze mnichům samotným, ale i obyčejným lidem. Získaná tetováž od mnicha je magická a mocnější. Mniši mohou tetovat jen horní část těla, protože ta spodní není vhodná pro posvátné symboly. (Stevens 1992) Během tetováže mniši prozpěvují modlitby, které prováděnému tetování dodávají magickou moc. Tělo, duše a srdce mnicha, který provádí tetováž, musí být dokonale sladěno do rovnováhy. Tetuje se tradičním způsobem, ručně pomocí dlouhé jehly. Ruka tatéra kmitne i třikrát za sekundu. Tetování, ač buddhistických symbolů, provedené elektrickým strojkem, nemá magické vlastnosti a ani nepřináší jeho nositeli štěstí. (Watkins 2011)

Nejlepší tetování je prováděno přímo v buddhistických chrámech, které jsou plné Buddhových obrazů a posvátných předmětů, které posílí magické vlastnosti tetování. Vhodnými dny k tetování je úterý a sobota. Ale úplně nejvhodnější den, je pátý den pátého lunárního měsíce. Akt tetování je magický, jak pro mnicha, který tetuje, tak pro potetovaného. Mniši dodávají tetování jeden z jeho nejdůležitějších elementů, a to *sati*⁴⁹ (Stevens 1992) Jedním z nejčastějších tetovaných symbolů je ochranný vzor *sak jant*. Tímto ochranným vzorem se nechávají tetovat vojáci po celá staletí. Jejich víra, že je tento symbol ochrání, je tak silná, že prý zastaví i kulku. Dále se tetují buddhistická božstva, texty, modlitby a abstraktní vzory *jantra*. Štěstí a bohatství by měl přinést vytetovaný tygr, drak nebo had. Obrázek musí být doplněn o mantry, aby splňovalo svůj účel. Tetování *ša li ka*, které zobrazuje ptáka, má zlepšit mezilidské vztahy. Duše podle buddhistického učení sídlí v hlavě, a aby bylo tetování co nejúčinnější, mělo by být hlavě co nejbližší (obrázek č. 25). Z tohoto důvodu bývá často umístěno na temeni hlavy, kde je zároveň jeho zhotovení méně bolestivé. (Watkins 2011)

⁴⁹ *Sati* je výraz pocházející z jazyka páli. Slovo nelze jednoznačně přeložit do českého jazyka. Je překládáno jako „plné vědomí“ či „všímavost.“ Význam *sati* je popsitelný jako stav mysli, který vede k *uvědomění si přítomného okamžiku*. Anglický jazyk pro *sati* používá výraz „mindfulness“.

V Thajsku má tetování tak velký význam, že je mu zasvěcen i náboženský svátek. Svátek se uskutečňuje v chrámu Wat Bang Phra, kam každoročně míří příznivci tetování z celého světa. Někteří jeho návštěvníci se díky silné duchovní atmosféře, všudypřítomného zpěvu modliteb a vůně z vonných tyčinek, dostanou až do stavu prohloubeného vědomí, tedy do transu. (Watkins 2011)

2.2.5 Vybraná východoasijská náboženství (konfucianismus, taoismus)

Konfucianismus je náboženský směr v Číně pojmenovaný podle jeho zakladatele Konfucia (asi 551–479 př. n. l.). Spíše než náboženství, v konfucianismu nalezneme významný prvek čínské filosofie a velký důraz na morálku. (Keene 2003) Lidí vyznávající konfucianismus nalezneme několik milionů. Protože se čínská společnost vyvíjela pospolitě bezmála čtyři tisíce let, že je tento filozofický směr nedílnou součástí každého Číňana. (Mácha 2005)

Ve středu této víry stojí etický kód o spravedlivém jednání, harmonii světa a souladu nebes se zemí. K dosažení tohoto souzvuku ve světě má pomoci rodina, kde se děti budou učit cnostem jejich rodičů a poslušnosti. Také musí být prokazována úcta k předkům, jako výraz synovské oddanosti. V konfuciánském myšlení je důležité udržovat složky *jin* a *jang* v rovnováze. Jing a jang jsou dvě protikladné síly. Jin symbolizuje ženské vlastnosti – receptivnost a poddajnost. Jang je symbolem mužských vlastností – aktivity a nepoddajnosti. (Keene 2003) Důraz je kladen na přítomnost na tomto světě a smrtí člověka vše zaniká (Mácha 2005).

1.

Taoismus (někdy též nazývaný daoismus) je druh duchovní cesty *tao* (v překladu cesta). Taoismus je pravděpodobně nejstarší náboženství Číny mající kořeny 2 000 let př. n. l. (Keene 2003)

Taoismus dnes praktikuje třicet milionů lidí, a to zejména na Tchaj-wanu a v Číně (Mácha 2005). Tao je rovněž zdrojem vši existence, síla vesmíru, která je ve všem a všude přítomná. Život je možný díky energii *čchi* (dech vesmíru), která je také všudypřítomná. (Keene 2003) Sinoložka Berta Krebsová v překladu knihy *Tao te t'ing* (2003: 16) napsala: „*Tao* je ‚vše a nic‘ zároveň, je samo ‚bez důvodu‘ a přece ‚kořenem‘ všeho, je trvale ‚bez činnosti‘ a přece ‚zdrojem‘ veškerého bytí a dění“. Základní kniha taoismu je *Tao te t'ing* (O tao a ctnosti), kterou údajně sepsal mistr Lao-

c. Ovšem neexistuje žádný jasný důkaz o existenci tohoto mistra. Tedy, ani původ knihy není přesně znám.

Stejně jako v konfucianismu, i zde nalezneme přírodní síly jin a jang, které jsou ve vzájemné interakci. Mezi nebem a zemí je fyzická a duchovní oblast, mezi níž lidstvo udržuje rovnováhu. Špatné chování lidí narušuje tuto rovnováhu, proto taoisté při modlitbách prosí o odpuštění. V dnešní době jsou božstva většinou lidového charakteru, který se týká zdraví, bohatství či narození dětí. (Keene 2003)

2.2.5.1 Tetování v konfucianismu a taoismu

V minulosti se v Číně tetování příliš netěšilo oblibě. Potetovaní lidé byli vnímáni jako poskvrnění a necivilizovaní. A dalším důvodem, proč nebylo tetování přijímáno společností, byl právě konfucianismus. Neboť *synovské* tělo mělo zůstat a být udržováno v takové podobě, jaké jej obdržel od rodičů. (srov. Rychlík 2014)

Taoismus odpovídá na otázku tetování svou „dvojakou“ filozofií, to jestli je dovoleno, nebo ne, nemá být jasnou otázkou ani odpovědí. Inspirace pro tao by neměla vycházet z tetování, nýbrž tetování z tao. Tato inspirace by měla být nalezená, tím že ji nehledáme. (Norris 2020)

2.2.6 Animismus

Animismus není náboženstvím jako takovým, jako je tomu u výše jmenovaných a představených náboženství. *Všeobecná encyklopedie* (1998c: 96–97) popisuje animismus, že je to „víra v existenci nadpřirozených sil a bytostí, které jsou v nějaké podobě obsaženy ve všech jevech a předmětech tohoto i nadpřirozeného světa a které mohou přímo i nepřímo ovlivňovat lidský život a jednání. Podle E. B. Tylora nejranější forma náboženství, které podle R. R. Mareta předcházela fáze víry ve všeobecnou oduševnělost přírody“. Tato víra se začala formovat již u lidí v pozdním paleolitu před deseti tisíci lety (Titz 2010). Svět, jeho živé i neživé části, je v animistickém chápání jako živý organismus, kterým prostupuje kosmická síla. Na jedince nejsou kladeny morální nároky a ani mu není slibován věčný život. Animismus žije přítomným okamžikem s úctou k předkům. (Mácha 2005)

Animismus vyznává sto miliónů obyvatel. Z oblastí, kde má animismus stále silnou tradici to je, Sibiř, střední Asie, Austrálie a Oceánie, některé oblasti v Africe, Severní

a Jižní Americe. Animistická náboženství v současné době zažívají jakousi renezanci. Tato tradice zesiluje jak v místech, kde má dlouhou tradici, tak na Západě, kde se tato tradice stala cestou k dosažení harmoničtějšího způsobu života, zejména s přírodním světem. Příkladem může být šamanismus, přírodní léčitelství, které mají animistickou tradici. (Mácha 2005)

2.2.6.1 Tetování a animistická náboženství

Víra v nadpřirozené síly a bytosti prostupuje celým jejich životem a konáním. Tetování je u těchto národů běžnou praktikou, která je spojena s jejich životy. Některé funkce a důvody pro tvorbu tetování byly již nastíněny v první části o Tetování v této práci. Pomocí tetování si vytvářejí osobní vztah s božstvy a nadpřirozenými silami, které si snaží naklonit.

2.2.7 Shrnutí

Tetování může mít v náboženství dva hlavní významy, a to, že si každé náboženství vytvořilo vlastní vztah k tomuto pradávnému zvyku zdobit si své tělo trvale inkoustem, a tím, že je tetování náboženského charakteru, a jeho nositel, tím vyjadřuje sounáležitost ke své víře.

V prvním případě, může dané náboženství tetování zakazovat, vyžadovat, nebo jej opomíjet. Z vybraných druhů náboženství, kterými jsem se v této práci zabývala, tedy, judaismem, křesťanstvím, islámem, hinduismem, buddhismem, konfuciánstvím, taoismem a animismem, coby náboženstvím přírodních národů, se každé náboženství staví k otázce tetování jiným způsobem.

Judaismus a křesťanství tuto praktiku zavrhuje. V Bibli, jmenovitě ve Starém zákoně, nalezneme zákaz nechávat si zhotovovat tetování. Nejčastěji zmiňovaným důvodem je, že bylo tetování pohanskou praktikou. Podobně je tomu i v islámské víře. V posvátné knize Korán sice nenajdeme výslovný zákaz nechat se tetovat, jako je tomu v Bibli, ale muslimská víra vnímá tetování jako něco, co způsobuje *znečištění*, což je v rozporu s náboženskou praxí, protože každý muslim musí být při své modlitbě rituálně čistý (*tahára*) a tuto podmínku nemůže žádný majitel tetování dodržet. Také je tím projevena neúcta vůči Alláhovi, protože je měněno něco, co jím bylo stvořeno.

Pro hinduismus a buddhismus je naopak tetování od předešlých náboženství důležitou praktikou, která jej přímo vyžaduje a je důležitou součástí jejich víry. Zde je

lidské tělo vnímáno jako pomíjivé a je odděleno od duše. U hinduistů je tetování podmínka, aby mohla duše vstoupit na onen svět po smrti, proto by si jej měl každý během pozemského života nechat zhotovit. V buddhismu má tetování magické funkce, jako je ochrana jeho nositele, přičarování si štěstí, lásky apod. Tetování by mělo být provedeno mnichem při zvláštním ceremoniálu, aby nabylo magické moci a jeho síla byla co nejúčinnější. Nejčastěji se tetuje rovnou v buddhistickém chrámu. Chlapci obdrží své první tetování po vysvěcení na mnicha. Umění tetování je vysoce ceněno, proto je tetování Thajsku zasvěcen i náboženský svátek. V obou zmíněných náboženstvích mají vytetované symboly spojitost s božstvy a různými kouzelnými formulemi.

Konfucianství považuje tetování za narušení integrity těla. Neboť je tělo vnímáno jako dar od předků, tak bychom se k němu měli chovat s úctou. Na otázku, zda taoismus povoluje tetování, není jasné odpovědi ano, či ne. Inspirace k možnému provedení tetování by měla vycházet z tao.

U preliterárních společností, které vyznávají animismus, má tetování mnoho funkcí, které jsou povětšinou komplexního charakteru. S nimiž souvisí i propojenost s magickým světem, náboženstvím a jejich božstvy. Tetováním si často chtěli naklonit a vzdát holt svým božstvům a duchům. Provádění tetováže je v mnoha kulturách součástí přechodových rituálů. Bolest při procesu tetování ukazovala na připravenost do života. V mnoha společnostech se nepotetovaná dívka neměla šanci vdát.

Druhý význam tetování v náboženství souvisí přímo s vytetovanými symboly, které jsou náboženského charakteru. Důvod jejich zhotovení je jasný – posílení vlastní víry a ukázat světu, k jaké víře se daný jedinec hlásí. Náboženské symboly jako motivy tetování nejdeme u všech výše jmenovaných náboženství, vyjma judaismu a konfucianství, v tomto ohledu jsem nenalezla žádnou zmínku v literatuře. U preliterárních společností náměty pro tetování často zobrazují geometrické obrazce a přírodniny.

Náboženství nemusí vždy schvalovat nechávat si tetovat své tělo a vyobrazit na ně symboly naší víry. Přesto si někteří jedinci, díky tetování vytváří velmi osobní vztah se svým bohem, či božstvy. Tento jedinečný vztah je už v naší kůži navždy vepsán a nelze jej zcizit. Bohu tím tak projevujeme svou úctu.

Závěr

Získané poznatky z literatury na dané téma ukazují, že je tetování pozoruhodným projevem našeho sebepojetí v oblasti zdobení těla a významným prvkem jako součást identity, ať už na úrovni jednotlivce, subkultury, společnosti, národa, či celého rodu *Homo*.

Cílem mé práce bylo popsat tetování a jeho význam v náboženství. Uvedené poznatky o tetování jsou obsáhlé, neboť, tato tělesná modifikace hraje velkou roli v lidské kultuře po celá tisíciletí. Obdobně je tomu i u náboženství, které je s člověkem svázané od nepaměti.

Z nastudované literatury je patrné, že je tetování druh tělesné modifikace, při které se zdobí tělo. Tato praktika je známá na všech kontinentech, kde se prováděla stejným způsobem – do narušené kůže bylo ostrým předmětem zaneseno barvivo, které už zde zůstane navždy uchyceno. Úplný výčet funkcí a významů tetování je nepostihnutelný.

Každá kultura si vytvořila vlastní vztah k tetování, který se zároveň v čase proměňuje. V období antiky bylo na tetování nahlíženo negativně, neboť pomocí tetování byli cejchováni otroci. A naopak na Novém Zélandu bylo výslovně zakázáno, aby otroci měli tetování. Tetování zde ukazovalo na postavení jedince ve společnosti, čím bylo propracovanější a obsahovalo více detailů, byla osoba váženější.

Již zmíněné tetování, jako symbol otroctví, se postupem času začalo dostávat mezi běžné vrstvy měšťanského obyvatelstva, hlavně díky zámořským objevům v 18. století, a tetování muži a ženy se stávali atrakcemi. Dnes se tetování těší stále větší oblibě, zejména v naší západní společnosti. V protikladu, může být vývoje tetování u přírodních národů, kde po staletí utvářelo jejich vlastní identitu. Nejvýraznější tetování nalezneme v Polynésii. Zde sehrálo tetování důležitou roli ve všedním životě místních obyvatel. V době křesťanských misionářů byla snaha o utlumení tetováže, protože bylo považováno za pohanský zvyk. U většiny kmenů se tradice tetování nezachovala, nebo alespoň ne v takové míře, jako tomu bylo kdysi.

Důvodů, které nás vedou k tomu, si jej nechat zhotovit, je mnoho. Často leží v oblasti sebepojetí a ovlivnění společností, ve které žijeme. Dnešní doba ovlivňuje již malé děti.

Na trhu je mnoho výrobců, ať už v potravinovém, či papírnickém průmyslu, kteří dětem nabízejí jejich výrobky se samolepkovým tetováním.

Zda si člověk může *vypěstovat* závislost na tetování, není zatím plně zodpovězená otázka. Je známo, že během procesu tetování se do těla začne vyplavovat značné množství endorfinu, který je znám jako hormon štěstí, a který současně *pracuje* proti bolesti, která je při provádění tetování způsobována. Tělo se nalézá ve stresové situaci a některé podněty jsou vnímány s jinou intenzitou, než je tomu za běžných okolností. Proto se nám může dostat nového poznání sebe sama. Pro některé jedince se tato nová zkušenost během tetování, může zdát tak zajímavá, že si jí budou chtít opět zopakovat. Tedy, se dá hovořit o *jakémsi* bažení, které je známo v souvislosti se závislostí.

Ve druhé části práce jsem se snažila objasnit význam tetování v konkrétních náboženstvích. Vztah k tetování z pohledu náboženství je různý. Pro judaismus a křesťanství je nechat se potetovat zakázanou praktikou. Nejzřetelnějším důkazem tohoto zákazu je verš 19:28 ze Starého zákona z knihy Leviticus, ve kterém se praví: „*Nedělejte si na těle smuteční jizvy ani žádné tetování. Já jsem Hospodin.*“ Také Islám jej velmi striktně zakazuje. Vede jej k tomu několik důvodů, jakékoliv úpravy zevnějšku jsou výrazem, že je pohrdáno Alláhem, který stvořil každého dokonalého. Nebo *nečistost*, které s sebou tetování nese. Přesto nalezneme výjimky v oblasti tetování, například na Balkáně u křesťanských dívek, Koptů, u Beduínů a dalších kočovných kmenů, kde jsou místní tradice důležitější, než příkázání vyznávané víry.

Hinduistická a buddhistická víra má naopak velmi kladný vztah k tetování, až lze říci, že jej vyžaduje. Nechat si udělat tetování ukazuje na zbožnost a oddanost víře. Tetování nejčastěji vyobrazují božstva a modlitby. Hinduisté věří, že víra vtisknutá na kůži je zároveň otisknuta na duši. Bez tetování nemůže být duše puštěna do nebe. Pokud žena nemá tetování za pozemského života, v dalším se narodí jako křesťanka, nebo muslimka. V buddhistické tradici má tetování magickou a ochrannou funkci, hlavně v případech, že je provedeno buddhistickým mnichem při zvláštním doprovodném rituálu.

Konfuciánská a taoistická víra mají mnoho společných znaků, avšak na tetování pohlíží různě. Pro konfuciány je nepřijatelné, neboť si jím člověk znesvětí tělo, které mu bylo dáno předky. Taoismus nechává rozhodnutí na každém jedinci.

Důležitou roli hraje tetování u přírodních národů. Utváří jejich vlastní identitu a příslušnost k jejich skupině. Tetování má mnoho funkcí, které jsou vzájemně propojené.

Avšak, přes dané zákazy, u některých náboženství, nechat si zhotovit tetování, je pro některé jedince způsobem, kterým se veřejně hlásí ke svému náboženství a upevňují si svou víru.

Problematika na téma tetování a náboženství je obsáhlá. V práci jsem se snažila nalézt důvody, proč některá náboženství tetování na těle zakazují a jiná povolují. Domnívám se, že se tento vzájemný vztah, mezi tetováním a náboženstvím, se bude i nadále v budoucnu vyvíjet.

Zdroje

- ASLAM, A. a Caroline M. OWEN. Fashions change but tattoos are forever: time to regret. *British Journal of Dermatology*. Wiley-Blackwell on behalf of the British Association of Dermatologists (United Kingdom), 2013, **169**(6), 1364–1366. DOI: 10.1111/bjd.12489. ISSN 1365-2133.
- Bible: překlad 21. století*. Přeložil Alexandr FLEK. Praha: Biblion, 2009. ISBN 978-80-87282-00-7.
- BLAIR, Lorrie. Tattoos&Teenagers: An Art Educator's Response. *Art Education*. Quebec: Concordia University in Montreal, 2007, **60**(5), 39–44. DOI: 10.1080/00043125.2007.11651123.
- BRAITHWAITE, Ronald L., Torrance STEPHENS, Claire STERK a Kisha BRAITHWAITE. Risks Associated with Tattooing and Body Piercing. *Journal of Public Health Policy*. Palgrave Macmillan Journals, 1999, **20**(4), 459–470. ISSN 1745-655X.
- BUCKLAND, Anne W. On Tattooing. *The Journal of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 1888, **17**, 318-328. DOI: 10.2307/2842170. ISSN 1467–9655.
- CARSWELL, John. A Professional Tattooer in Beirut. *Man: A Record of Anthropological Science*. Art Department. The American University of Beirut, 1965, (65), 40–43.
- DETER-WOLF, Aaron, Benoît ROBITAILLE, Lars KRUTAK a Sébastien GALLIOT. The World's Oldest Tattoos: Reports. *Journal of Archaeological Science*. Elsevier, 2016, 5, 19–24. DOI: 10.1016. ISSN 1095-9238.
- DUDZIAKOVÁ, Máša. Kyberpunkové maso po česku: funkční kyberpunkové tělesné modifikace v České republice. SOUKUP, Martin, Martin RYCHLÍK, Blanka ČINÁTKOVÁ, Martin HEŘMANSKÝ, Máša DUDZIAKOVÁ a Michaela DVOŘÁKOVÁ. *Tělo: čichat, česat, hmatat, propichovat, řezat*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014, s. 151–181. ISBN 978-80-7465-108-3.
- DVOŘÁKOVÁ, Michaela. Tělo jako artefakt: „Jaký si to uděláš, takový to máš“. SOUKUP, Martin, Martin RYCHLÍK, Blanka ČINÁTKOVÁ, Martin HEŘMANSKÝ, Máša DUDZIAKOVÁ a Michaela DVOŘÁKOVÁ. *Tělo: čichat,*

- česat, hmatat, propichovat, řezat*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014, s. 181–213. ISBN 978-80-7465-108-3.
- FARRELL, Kirby. *Are Tattoos Addictive?: Who ever gets enough life?* [online]. 2017 [cit. 2018-11-08]. ISSN 0033-3107. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/swim-in-denial/201703/are-tattoos-addictive>.
- FERGUSON, Henry a Lynn PROCTEROVÁ. *Umění tetování*. Praha: Rebo Productions, 1998. ISBN 80-7234-028-X.
- FIKSA, Radek. *Encyklopedie bodyartu*. 1. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2009. ISBN 978-80-903957-4-9.
- FIKSA, Radek. *Lexikon tribalových motivů tetování*. Žďár nad Sázavou: Bodyartpress, 2015. ISBN 978-80-87525-35-7.
- FIKSA, Radek. *Tetování*. 2. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press s.r.o., 2011. ISBN 978-80-87525-00-5.
- FRAZER, James George. *Zlatá ratolest: magie, mýty, náboženství*. 2. vyd. Přeložil Věra HEROLDOVÁ-ŠTOVÍČKOVÁ, přeložil Erich HEROLD. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0488-0.
- VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Přeložil Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1996. Mythologie. ISBN 80-7106-178-6.
- HANDY, Willowdean Ch. *Tetování na Markézách*. 1. Žďár nad Sázavou: Bodyart Press, 2012. ISBN 978-80-87525-05-0.
- HEMINGSON, Vince. *Tetování: Katalog motivů. Základní příručka body-artu*. Praha: Nakladatelství Slovart, 2010. ISBN 978-80-7391-403-5.
- HOLBA, Jiří. Buddhismus. BUBÍK, Tomáš, Martin FÁREK, Jiří HOLBA, Luboš KROPÁČEK, Ivan ŠTAMPACH, Pavel TITZ, Zuzana TLÁŠKOVÁ a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Základy religionistiky: Světová náboženství, nová náboženská hnutí a religionistika*. 2. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, s. 133–185. ISBN 978-80-7395-288-4.
- HORYNA, Břetislav. *Úvod do religionistiky*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1994. Oikúmené. ISBN 80-85241-64-1.
- HUEHNERGARD, John a Harold LIEBOWITZ. *The Biblical Prohibition Against Tattooing. Vetus Testamentum*. Brill Academic Publishers, 2013, **63**(1), 59–77.

- JACKSON, Shelley. *Shelley Jackson's Ineradicable Sstain: SKIN FAQs* [online]. 2003 [cit. 2019-11-12]. Dostupné z: <https://ineradicablestain.com/skin-faqs.html>.
- Jeruzalémská bible: Písmo svaté vydané Jeruzalémskou biblickou školou*. 1. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7195-289-3.
- JOHNSON, Frankie J. Tattooing: mind, body and spirit: The inner essence of the art. *Sociological Viewpoint*. Pennsylvania Sociological Society, 2006, (Spring), 45–61.
- KAIROV, Ivan Andreyevich. Jan Amos Komenský o výchově. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělání a výchově*. 1971, **20**(2), 185-192. ISSN 2336-2189.
- KEENE, Michael. *Světová náboženství*. 1. vyd. Praha: Euromédia Group k.s. - Knižní klub, 2003. ISBN 80-242-0983-7.
- KREBSOVÁ, Berta. *Tao Te Ťing: O tao a ctnosti*. 3. Praha: DharmaGaia 2, opr. a dopl. vyd. Praha: DharmaGaia, 2003. Prameny čínského myšlení. ISBN 80-8668512-8.
- KROPÁČEK, Luboš. Islám. BUBÍK, Tomáš, Martin FÁREK, Jiří HOLBA, Luboš KROPÁČEK, Ivan ŠTAMPACH, Pavel TITZ, Zuzana TLÁŠKOVÁ a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Základy religionistiky: Světová náboženství, nová náboženská hnutí a religionistika*. 2. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, s. 253–289. ISBN 978-80-7395-288-4.
- KURRAY, Ruju a Benjamin LENNERT. *Tetování Hennou: Praktický návod se 140 moderními vzory*. Praha: Arkanum - JURISSERVIS spol., 2000. ISBN 80-86474-02-X.
- LARSSON, Göran. Islam and tattooing: And old question, a new research topic. *Religion and the Body*. Scripta Instituti Donneriani Aboensis, 2011, (23), 237-256. DOI: <https://doi.org/10.30674/scripta.67390>.
- LYNN, Christopher D., Johnna T. DOMINGUEZ a Jason A. DECARO. Tattooing to “Toughen up”: Tattoo experience and secretory immunoglobulin A. *American Journal of Human Biology*. Lynnette Leidy Sievert, 2016, **28**(5), 603–609. ISSN 1520-6300.
- MÁCHA, Přemysl. *Hledání středu: světová náboženství v původních textech*. Vyd. 2., opr. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2005. ISBN 80-7368-034-3.
- MARKO, Štěpán a Tomáš MITURA. *Poke Poke Poke: Fanzine ousalonového tetování*. Praha: Akademie výtvarných umění, 2017. ISBN 978-80-87108-66-6.

- MATHUR, K. S. Female tattooing among the tribes of Dudhi. *Man: The Journal of the Royal Anthropological Institute*. Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, 1954, **54**, 139–141. DOI: 10.2307/2842170. ISSN 1467-9655.
- MEYLINE. *Tetování*. Metafora, 2018. ISBN 978-80-7359-553-1.
- MILNER, George B. Siamse Twins and Samoan Tattoos. *Man: The Journal of the Royal Anthropological Institute*. Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, 1973, **8**(1), 108. DOI: 10.2307/2842170. ISSN 1467-9655.
- NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislosti: Současné poznatky a perspektivy léčby*. 3. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-267-6.
- NIEMOJEWSKI, Andrzej. *Dějiny kříže*. Praha: Volná myšlenka, 1909. Knihovna Volné myšlenky.
- NORRIS, Michael. The tao of tattooing. *Hubtattoo* [online]. 2020 [cit. 2020-02-24]. Dostupné z: <https://hubtattoo.com/tao/>
- Nový občanský zákoník. 89/2012 Sb. 2012.
- Ottův slovník naučný*, díl XXV, Praha, 1906.
- POLO, Marco. *Milión: neboli o zvycích a poměrech ve východních krajích*. 1. Praha: Odeon, 1989. ISBN 80-207-0924-X.
- POST, Richard. The Relationship of Tattoos to Personality Disorders. *The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science*. U.S.A.: Northwestern University School of Law, 1968, **4**(59), 516-524. ISSN 0091-4169.
- al-QARADIWI, Yusuf. *The Lawful and the Prohibited in Islam*. El Falah, 1997.
- RICHMOND, Simon, Austin BUSH, David EIMER, Mark ELLIOTT a Nick RAY. *Myanmar (Burma)*. 12. vyd. Lonely Planet Publications Pty, 2014. ISBN 978-1-74220-575-5.
- ROBLEY, Horatio G. *Tetování mezi Maori*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2008. ISBN 978-80-903957-1-8.
- ROKIB, Mohammad a Syamsul SODIQ. Muslims with tattoos: The Punk Muslim Community in Indonesia. *Al-Jāmi'ah: Journal of Islamic Studies*. Indonesia, 2017, **55**(1), 47-70. ISSN 0126-012X.
- RUSH, John A. *Spiritual Tattoo: A Cultural History of Tattooing, Piercing, Scarification, Branding, and Implants*. Berkeley: Frog Books, 2005. ISBN 1-58394-117-7.
- RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2014. ISBN 978-80-204-3286-5.

- RYCHLÍK, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny odívání. ISBN 80-7106-780-6.
- ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie*. 3. Praha: Portál, 2004. ISBN 978-80-7367-560-8.
- SERUP, Jorgen. Tattoo Infection, Personal Resistance, and Contagious Exposure through Tattooing. *Diagnosis and Therapy of Tattoo Complications: With Atlas of Illustrative Cases*. Karger, 2017, **52**, 30–41. DOI: 10.1159/000450777.
- SMEATON, Winifred. Tattooing among the Arabs of Iraq. *American Anthropologist*. Wiley on behalf of the American Anthropological Association, 1937, **39**(1), 53–61.
- SOPRANI, Francesco, Andrea DE VITO, Fabio BONDI, Giuseppe MAGLIULO, Soon S. RENE, Caterina CAPPI, Fabrizio RIGANTI, Claudio VICINI a Maurizio PUC CETTI. Preoperative charcoal suspension tattoo for the detection of differentiated thyroid cancer recurrence. *Molecular and Clinical Oncology*. Spandidos Publications, 2019, (10), 524–530. DOI: 10.3892/mco.2019.1826. ISSN 20499450.
- SPENNEMANN, Dirk H. R. *Tetování na Marshallových ostrovech*. Žďár nad Sázavou: Sowulo Press, 2007. ISBN 978-80-903957-0-1.
- STEVENS, John. Tattooed Buddha. *Yoga Journal*. Boulder: Active Interest Media, 1992, **18**(103), 66–69. ISSN 0191-0965.
- ŠTAMPACH, Ivan. Religionistika. BUBÍK, Tomáš, Martin FÁREK, Jiří HOLBA, Luboš KROPÁČEK, Ivan ŠTAMPACH, Pavel TITZ, Zuzana TLÁŠKOVÁ a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Základy religionistiky: Světová náboženství, nová náboženská hnutí a religionistika*. 2. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, s. 11–37. ISBN 978-80-7395-288-4.
- TASSIE, Geoffrey J. Identifying the Practice of Tattooing in Ancient Egypt and Nubia. *Papers from the Institute of Archaeology UCL*. 2003, **14**, 85–101. DOI: 10.5334/pia.200.
- TITZ, Pavel. Počátky a formování lidské religiozity v pravěku a starověku. BUBÍK, Tomáš, Martin FÁREK, Jiří HOLBA, Luboš KROPÁČEK, Ivan ŠTAMPACH, Pavel TITZ, Zuzana TLÁŠKOVÁ a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Základy religionistiky: Světová náboženství, nová náboženská hnutí a religionistika*. 2. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, s. 59–83. ISBN 978-80-7395-288-4.
- TLÁŠKOVÁ, Zuzana. Judaismus. BUBÍK, Tomáš, Martin FÁREK, Jiří HOLBA, Luboš KROPÁČEK, Ivan ŠTAMPACH, Pavel TITZ, Zuzana TLÁŠKOVÁ a Zdeněk VOJTÍŠEK. *Základy religionistiky: Světová náboženství, nová náboženská hnutí*

- a religionistika*. 2. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, s. 185–223. ISBN 978-80-7395-288-4.
- VALENTA, Vladimír. *Tetování & Tetování*. 1. vyd. Praha: Deus, 2011. ISBN 978-80-87408-03-2.
- VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Symbolika kriminálního tetování*. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-570-1.
- Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích: díl 1. a/f*. Praha: Nakladatelský dům OP Diderot, 1998c. ISBN 80-85841-37-1.
- Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích: díl 3. m/r*. Praha: Nakladatelský dům OP Diderot, 1998b. ISBN 80-85841-37-1.
- Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích: díl 4. ř/ž*. Praha: Nakladatelský dům OP Diderot, 1998a. ISBN 80-85841-37-1.
- WATKINS, Jack. *Tetování: symboly a významy*. Praha: Brána, 2011. ISBN 978-80-7243-523-4.
- WERNER, Karel. *Náboženské tradice Asie: Od Indie po Japonsko. S přihlédnutím k Přednímu východu*. 1. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002. ISBN 80-210-2978-1.
- Xman.cz a Zdeněk KOLBUCH. Velký podvod jménem dočasné tetování. In: *IDNES.cz/MAGAZÍNY* [online]. 3. 8. 2009 [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/xman/styl/velky-podvod-jmenem-docasne-tetovani.A090812_110054_xman-styl_fro.
- YETISEN, Ali K., Rosalia MOREDDU, Sarah SEIFI, et al. Dermal Tattoo Biosensors for Colorimetric Metabolite Detection. *A Journal of the German Chemical Society* [online]. 2019, 29. červenec, **58**(31), 10506–10513 [cit. 2020-01-16]. DOI: 10.1002/anie.201904416. Dostupné z: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/anie.201904416?referrer_access_token=_ljn3QGVQwuv6tmVLrh_3k4keas67K9QMdWULTWMO8Mq6ib6NgimjJLEwf2vDtIOPFNpcHbsH4jedR50x5jAvPilqV2DosmKXoMfDIzG8z3l7oRAzld7Zn_vwhFFBxduT82FqFMPH7JVewGaHz9dqldfBkD0Etx4IRvj15t0WcU%3D.

Zdroje obrázků

Obrázek č. 1: Proces, při kterém vzniká tetování.

Zdroj: <https://media.istockphoto.com/vectors/make-a-tattoo-vector-id885411870>
[cit. 2018-12-12]

Obrázek č. 2: Vyznačení bolestivých míst pro tetování zepředu a zezadu na těle muže a ženy.

Zdroj: upraveno podle: <https://www.healthline.com/health/body-modification/pain-tattoos-chart> [cit. 2019-02-14]

Obrázek č. 3: Princip odstranění tetování pomocí laseru.

Zdroj: <https://image.shutterstock.com/z/stock-vector-laser-tattoo-removal-dark-ink-absorb-light-and-break-down-white-blood-cells-to-consume-the-767028157.jpg>
[cit. 2018-12-12]

Obrázek č. 4: Zhotovování permanentního make-upu v kosmetické salonu.

Zdroj: autorka (2020)

Obrázek č. 5: Potetovaný Dajak.

Zdroj: Rychlík (2005)

Obrázek č. 6: Majitelce tetování sloužily obrázky od vlastních dětí jako předloha pro tetování.

Zdroj: autorka (2020)

Obrázek č. 7: Pazyrycký jezdec zepředu a zezadu (vlevo, uprostřed), jeho ozdobné tetování a vyznačené terapeutické tečky. Tělo Ötziho zezadu (vpravo) s vyznačenými terapeutickými tečkami na analogických místech.

Zdroj: upraveno podle Rychlík (2014)

Obrázek č. 8: Obrázek potetovaného Prince Konstantina.

Zdroj: Rychlík (2005)

Obrázek č. 9: Tradiční havajské tetování s cizími vlivy, které se zda začaly objevovat v 19. století.

Zdroj: upraveno podle Rychlík (2014)

Obrázek č. 10: Potetovaný muž z Markéz. Nejpotetovanější muž, kterého zde W. Ch. Handy spatřila.

Zdroj: upraveno podle Handy (2012)

Obrázek č. 11: Potetovaná žena z Markéz.

Zdroj: Handy (2012)

Obrázek č. 12: Maorské tetování moko. Na obrázku je vyobrazeno náčelnické tetování.

Zdroj: Robley (2008)

Obrázek č. 13: Tetovaná ramena ženy z náčelnické kasty na Marshallových ostrovech (rok 1950).

Zdroj: Spennemann (2007)

Obrázek č. 14: Japonské tetování horimono.

Zdroj: Rychlík (2014)

Obrázek č. 15: Tradiční obličejové tetování ainských žen ve tvaru úsměvu. Fotografie pochází z konce 19. století.

Zdroj: upraveno podle Rychlík (2005)

Obrázek č. 16: Muž z kmene Haidů, jehož tetování zobrazuje na hrudi tresku a na stehnech chobotnice.

Zdroj: upraveno podle Rychlík (2014)

Obrázek č. 17: Kresba potetované Eskymačky z roku 1888.

Zdroj: upraveno podle Rychlík (2005)

Obrázek č. 18: Manželský pár z Konga s hřebínky uprostřed čela.

Zdroj: Rychlík (2005)

Obrázek č. 19: Ikonické žvýkačky Pedro s tetováním.

Zdroj: autorka (2020)

Obrázek č. 20: Tetování bosenské dívky (konec 19. století).

Zdroj: Rychlík (2014)

Obrázek č. 21: Tetování zad „Vzkříšení Krista“, které ukazuje na křesťanskou víru jeho nositele. Tetování bylo zhotoveno ve 40. letech 20. století.

Zdroj: Ferguson *et* Procterová (1998)

Obrázek č. 22: Různé druhy křížů.

Zdroj: upraveno podle Niemojeski (1909) a Hemingson (2010)

Obrázek č. 23: Beduínská žena s tetováním v obličeji.

Zdroj: Hemingson (2010)

Obrázek č. 24: Tetování s hinduistickým motivem – bohyně soucitu.

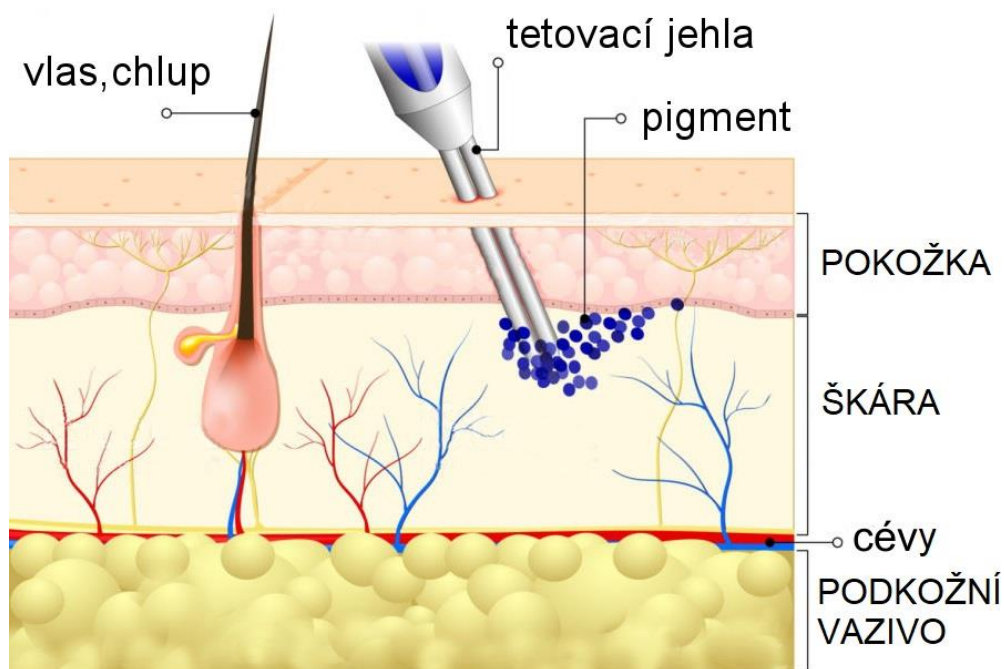
Zdroj: Stevens (1992)

Obrázek č. 25: Magické buddhistické tetování v Thajsku.

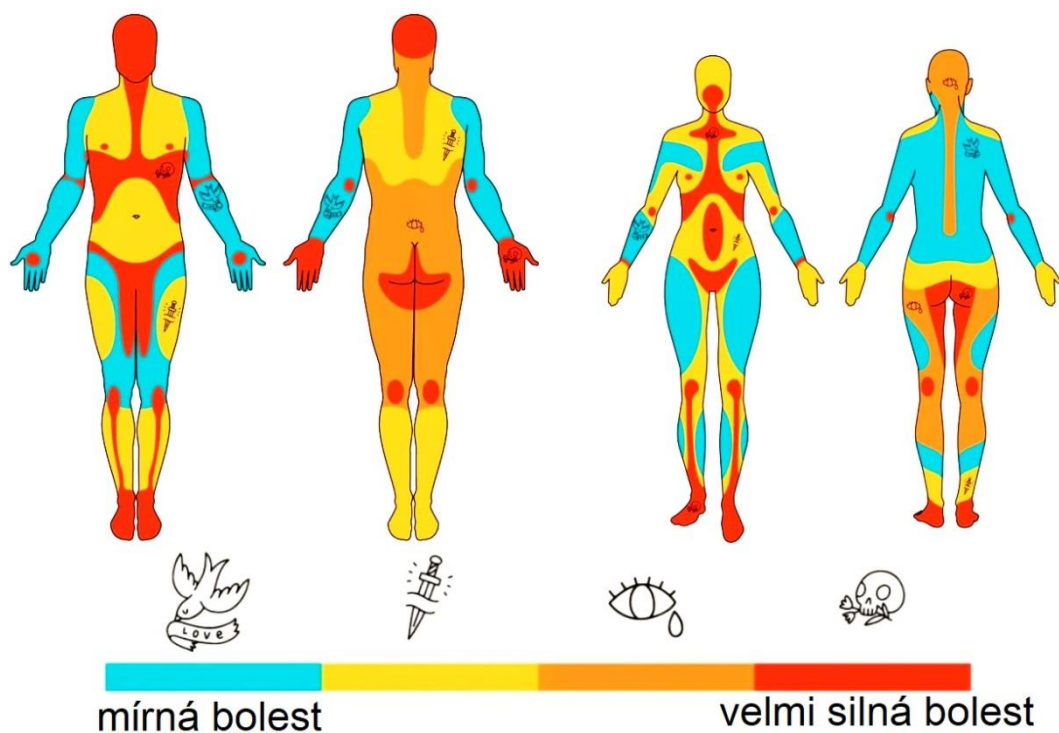
Zdroj: <https://www.reuters.com/news/picture/thailands-magic-tattoo-festival-idUSRTS2DOT1> [cit. 2020-05-04]

Přílohy

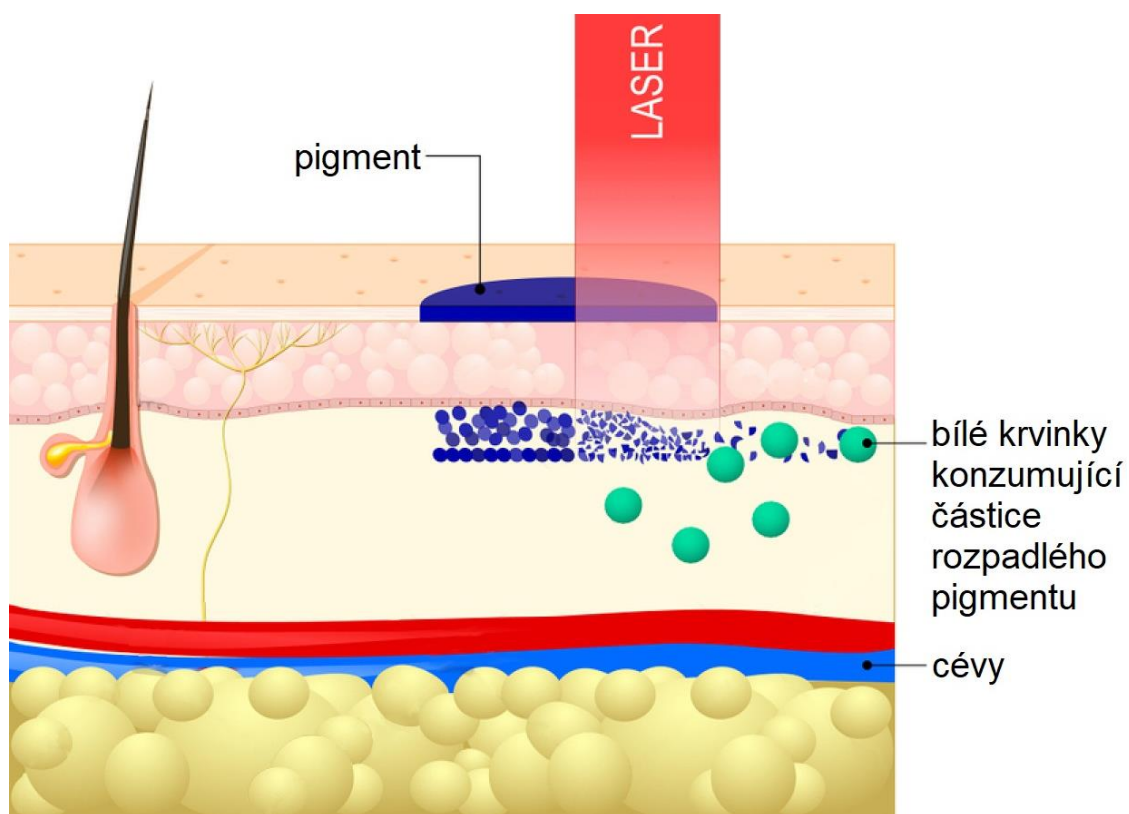
Obrázek č. 1: Proces, při kterém vzniká tetování.

Obrázek č. 2: Vyznačení bolestivých míst pro tetování zepředu a zezadu na těle muže a ženy.

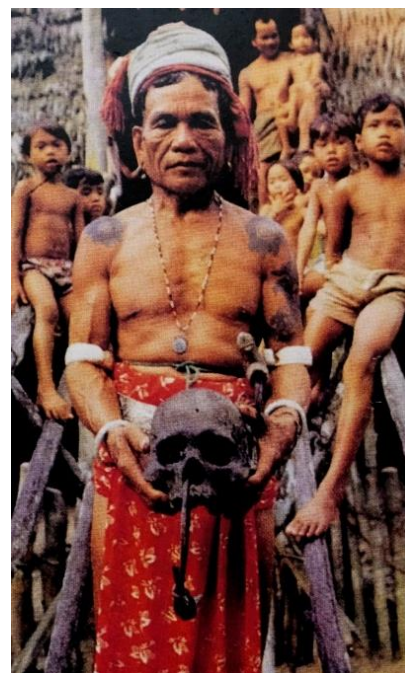
Obrázek č. 3: Princip odstranění tetování pomocí laseru.

Obrázek č. 4: Zhotovování permanentního make-upu v kosmetické salonu.

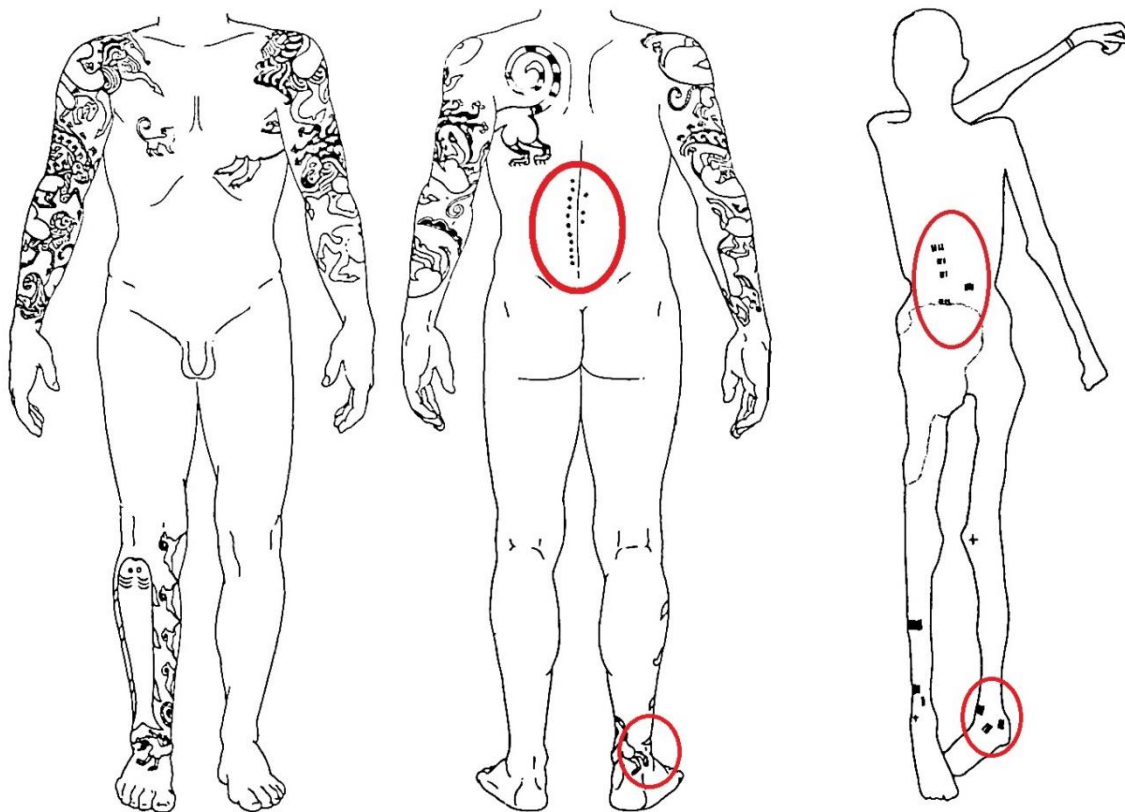
Obrázek č. 5: Potetovaný Dajak.

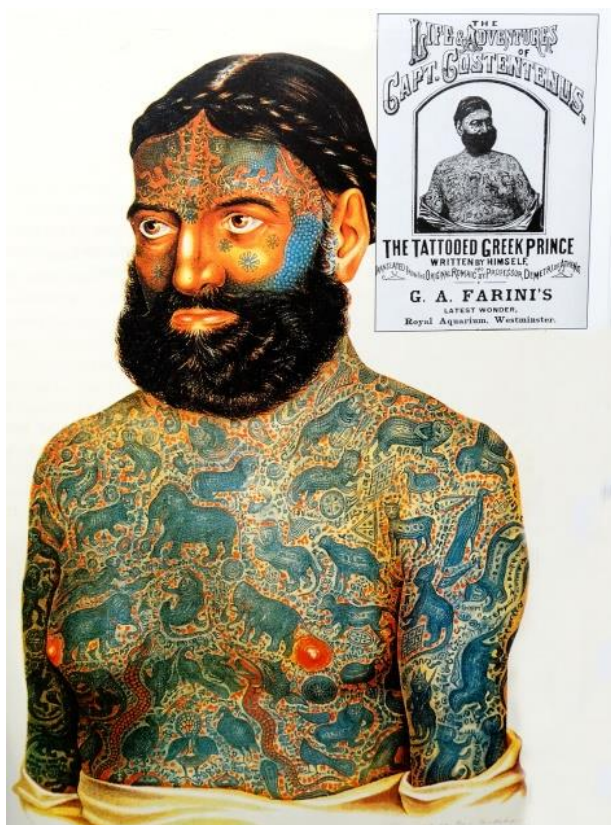
Obrázek č. 6: Majitelce tetování sloužily obrázky od vlastních dětí jako předloha pro tetování.

Obrázek č. 7: Pazyrycký jezdec zepředu a zezadu (vlevo, uprostřed), jeho ozdobné tetování a vyznačené terapeutické tečky. Tělo Ötziho zezadu (vpravo) s vyznačenými terapeutickými tečkami na analogických místech.

Obrázek č. 8: Obrázek potetovaného Prince Konstantina.

Obrázek č. 9: Tradiční havajské tetování s cizími vlivy, které se zde začaly objevovat v 19. století.

Obrázek č. 10: Potetovaný muž z Markéz. Nejpotetovanější muž, kterého zde W. Ch. Handy spatřila.

Obrázek č. 11: Potetovaná žena z Markéz.

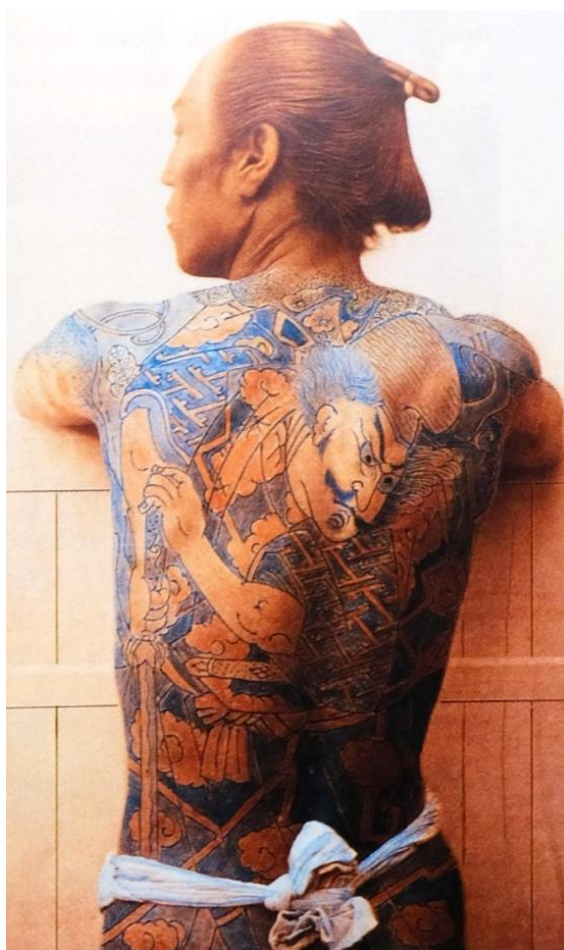
Obrázek č. 12: Maorské tetování moko.
Na obrázku je vyobrazeno
náčelnické tetování.

Obrázek č. 13: Tetovaná ramena ženy
z náčelnické kasty na Marshallových
ostrovech (rok 1950).

Obrázek č. 14: Japonské tetování horimono.

Obrázek č. 15: Tradiční obličejové tetování ainských žen ve tvaru úsměvu.
Fotografie pochází z konce 19. století.

Obrázek č. 16: Muž z kmene Haidů, jehož tetování zobrazuje na hrudi tresku a na stehnech chobotnice.

Obrázek č. 17: Kresba potetované Eskymačky z roku 1888.

Obrázek č. 18: Manželský pár z Konga s hřebínky uprostřed čela.

Obrázek č. 19: Ikonické žvýkačky Pedro s tetováním.

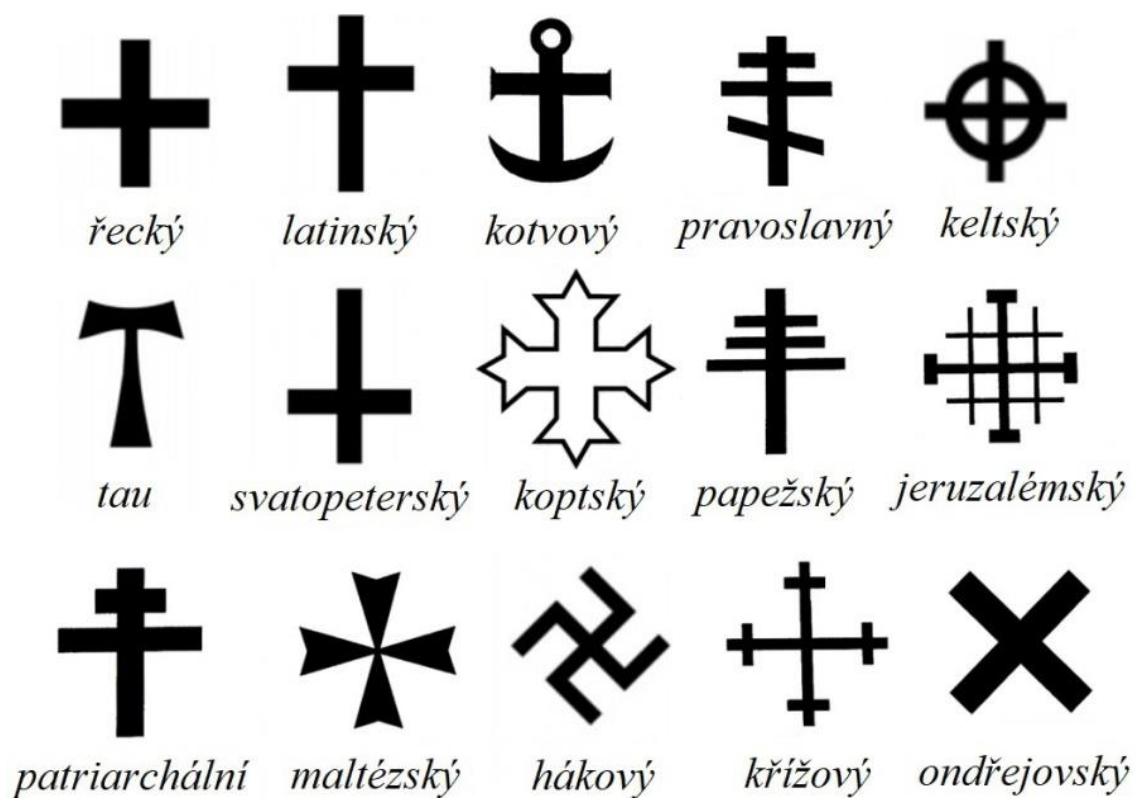
Obrázek č. 20: Tetování bosenské dívky (konec 19. století).

Obrázek č. 21: Tetování zad „Vzkříšení Krista“, které ukazuje na křesťanskou víru jeho nositele. Tetování bylo zhotoveno ve 40. letech 20. století.

Obrázek č. 22: Různé druhy křížů.

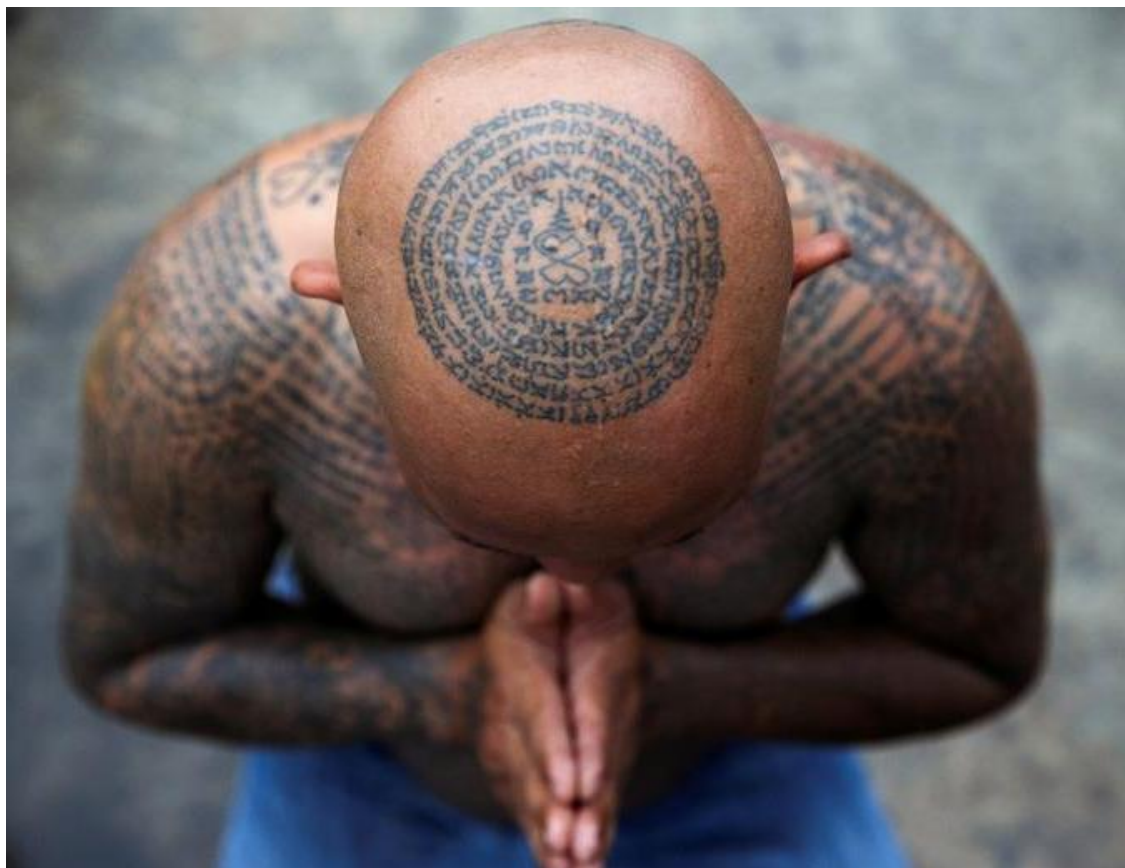
Obrázek č. 23: Beduínská žena s tetováním v obličeji.

Obrázek č. 24: Tetování s hinduistickým motivem – bohyně soucitu.

Obrázek č. 25: Magické buddhistické tetování v Thajsku.

ABSTRAKT

NECUDOVÁ, Lucie. *Tetování a jeho význam v náboženství*. České Budějovice 2020.

Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce Břichcínová Kateřina.

Klíčová slova: tetování, zdobení těla, historie tetování, závislost na tetování, etnografie tetování, náboženství.

Tetování je způsob zdobení těla, který je známou praktikou od počátku lidské historie až po současnost. Tetování je proces, při kterém je vpravena barva do kůže. Nejstarším archeologickým důkazem o tetování můžeme nalézt u mumifikovaného těla, které dostalo jméno Ötzi, a které je bezmála 5 500 let staré, na základě radiokarbonového datování. Významná oblast, kde má tetování dlouhou historii a tradici, jsou ostrovy v Polynésii.

Tato práce je zaměřena na tetování, jeho historii, rozšíření a další aspekty s ním spojené. A v neposlední řadě se snaží nalézt spojení mezi tetováním a náboženstvím. První část práce se soustředí na pojem tetování, zejména jeho funkce a etnografické rozšíření. Druhá část práce stručně popisuje významná náboženství a systém víry judaismu, křesťanství, islámu, hinduismu, buddhismu, konfucianismu a taoismu a jejich vztah k tetování.

ABSTRACT

NECUDOVÁ, Lucie. Tattoo and Its Meaning in Religion. České Budějovice 2020. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Theological Disciplines. Thesis supervisor Břichčínová Kateřina.

Key words: tattoo, body art, history of tattooing, tattoo addiction, tattoo ethnography, religion.

Tattoo is kind of body art that is well known practice from beginning of human history to present time. Tattooing is process of inserting of colour in the skin. The oldest archaeological evidence of tattooing we can find in mummy body called Ötzi which is almost 5,500 years old, according to radiocarbon dating. The hot spots of tattooing with very long history and lore are Polynesian islands.

This thesis is focused on tattoo, its history and ethnography and another aspects and purposes connected with practising of tattooing. And finally is trying to find relationship between tattoo and religion. The first part of the aim is bringing tattoo definition, namely concentrate on its ethnography and distribution. The second one is brief describing main religion and belief systems such as Judaism, Christianity, Islam, Hinduism, Buddhism, Confucianism and Taoism and their issue with tattooing.

